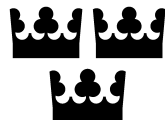

Internationellt bistånd

7

Förslag till statsbudget för 2001

Internationellt bistånd

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	7
2	Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.....	9
2.1	Utgiftsutveckling	9
3	Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete	11
3.1	Omfattning.....	11
3.2	Utgiftsutveckling	12
3.3	Mål.....	12
3.4	Politikens inriktning	12
3.5	Insatser.....	19
	Multilateralt utvecklingssamarbete	19
	Bilateralt utvecklingssamarbete.....	37
	Övrigt.....	52
3.6	Resultatbedömning	53
3.6.1	Resultat	53
3.6.2	Analys och slutsatser.....	60
3.7	Revisionens iakttagelser.....	60
3.8	Budgetförslag.....	60
3.8.1	8:1 Biståndsverksamhet.....	60
3.8.2	8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	64
3.8.3	8:3 Nordiska Afrikainstitutet.....	65
4	Politikområde Samarbete med Central- och Östeuropa.....	67
4.1	Omfattning.....	67
4.2	Utgiftsutveckling	67
4.3	Mål.....	68
4.4	Politikens inriktning	68
4.5	Insatser.....	74
4.5.1	Statliga insatser inom politikområdet	74
4.5.2	Insatser utanför politikområdet	74
4.6	Resultatbedömning	74
4.6.1	Resultat	75
4.7	Revisionens iakttagelser.....	77
4.8	Budgetförslag.....	77
4.8.1	9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa.....	78

4.8.2	9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	80
-------	---	----

Tabellförteckning

Anslagsbelopp	7
2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet	9
3.1 Biståndsram, avräkningar och biståndsanslag	12
3.2 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	12
3.3 Anslagsposten 1.1 Multilateralt utvecklingsamarbete	19
3.4 Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 1997-2000 samt beräknat 2001	22
3.5 Internationella finansieringsinstitutioner	25
3.6 Övrigt multilateralt samarbete.....	29
3.7 Anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingsamarbete	38
3.8 Gällande och indikativa ramar i samarbetsavtal	39
3.9 Utvecklingsamarbete genom enskilda organisationer	46
3.10 Anslagsposten 1.3 Övrigt	52
3.11 Anslagsutveckling	60
3.12 Anslaget 8:1 Biståndsverksamhet	60
3.13 Utgående reservation på anslaget 8:1 Biståndsverksamhet.....	61
3.14 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det multilaterala utvecklingsamarbetet	62
3.15 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser inom det bilaterala utvecklingsamarbetet	63
3.16 Anslagsutvecklingen	64
3.17 Beräkning av anslaget för 2001	64
3.18 Anslagsutvecklingen	65
3.19 Beräkning av anslaget för 2001	65
4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet	67
4.2 Anslagsöversikt för Samarbete med Central- och Östeuropa	77
4.3 Anslagsutveckling	78
4.4 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser	78
4.5 Anslagsutveckling	80

Diagramförteckning

4.1 Stödet 1989-99 fördelat på länder	73
4.2 Utveckling per land 1997-99	74
4.3 Utveckling 1997-99 per mål.....	77

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. fastställer biståndsramen för internationellt utvecklingssamarbete till 0,73 procent av vid budgeteringstillfället beräknad bruttonationalinkomst (BNI) för 2001,
2. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* under år 2001 göra ekonomiska utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter efter år 2001 om högst 28 511 000 000 kronor (avsnitt 3.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
3. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 8:1 *Biståndsverksamhet* under år 2001 ikläda staten betalningsansvar i form av garantier till ett belopp inklusive tidigare ställda garantier om högst 12 000 000 000 kronor (avsnitt 3.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
4. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 9:1 *Samarbete med Central- och Östeuropa* under år 2001 göra ekonomiska utfästelser och åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför utgifter under åren 2002-2004 om högst 860 000 000 kronor (avsnitt 4.8.1 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser),
5. bemyndigar regeringen att för verksamhet inom reservationsanslaget 9:2 *Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier* under år 2001 ikläda staten betalningsansvar i form av garantier för finansiellt stöd till länder i Central- och Östeuropa till ett belopp om högst 150 000 000 kronor (avsnitt 4.8.2 Regeringens överväganden),
6. för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 7 *Internationellt bistånd* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	Anslagsbelopp
8:1 Biståndsverksamhet	reservationsanslag	13 603 884
8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	ramanslag	451 213
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	ramanslag	10 914
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa	reservationsanslag	865 000
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	reservationsanslag	35 000
Summa		14 966 011

2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

2.1 Omfattning

Utgiftsområdet Internationellt bistånd omfattar politikområdena Internationellt utvecklingssamarbete respektive Samarbete med Central- och Östeuropa. Förvaltningsmyndigheter inom utgiftsområdet är Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet (NAI).

Ramen för utgiftsområdet

Ambitionen är att Sverige åter skall uppnå enprocentmålet för biståndsramen när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Biståndsramen år 2001 beräknas till

15 695 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,73 procent av prognostiserad bruttonationalinkomst (BNI) för år 2001. Det föreslagna beloppet för internationellt utvecklingssamarbete nedan är i förhållande till biståndsramen minskat med avräkningar, vilka beskrivs närmare i avsnitt 3.1. I förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition 1999/2000:100 är anslagen nedjusterade med totalt 63 miljoner kronor, varav 34 miljoner kronor på grund av en förändrad BNI-prognos och 29 miljoner kronor med anledning av en ökad avräkning för flyktingkostnader.

Vad gäller samarbetet med Central- och Östeuropa har ingen förändring skett i förhållande till vårpropositionen.

2.1 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet

Miljoner kronor (löpande priser)

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete	11 625	12 487	14 135	14 066	14 970	17 285
Politikområde Samarbete med Central- och Östeuropa	794	750	975	900	600	900
Totalt för utgiftsområde 7	12 419	13 237	15 110	14 966	15 570	18 185

3 Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete

3.1 Omfattning

Politikområdet Internationellt utvecklingssamarbete består av Biståndsverksamhet och förvaltningsanslagen för Sida respektive Nordiska Afrikainstitutet. Politikområdets resurser beräknas utifrån biståndsramen. Från biståndsramen görs avräkningar för kostnader, vilka klassificeras som bistånd, inom andra utgiftsområden.

Biståndsramen

Biståndsramen för 2001 uppgår till 15 695 miljoner kronor, dvs. 0,73 procent av beräknad brutonationalinkomst (BNI). För år 2002 höjs ramen till 0,74 procent och år 2003 till 0,81 procent av BNI.

Avräkningar från biståndsramen

Avräkningarna från biståndsramen minskar år 2001 i förhållande till föregående år. Avseende avräkningen för kostnader för asylsökande från utvecklingsländer beror minskningen

på att det år 2000 tillkom särskilda kostnader för mottagande av flyktingar från Kosovo. För 2001 uppgår avräkningen för asylkostnader till 617 miljoner kronor vilket är en höjning med 29 miljoner kronor i förhållande till regeringens ekonomiska vårproposition på grund av en beräknad ökning av antalet flyktingar från västra Balkan. Från biståndsramen avräknas vidare kostnader för det svenska bidraget till den del av EG:s gemensamma bistånd som finansieras över den Europeiska kommissionens reguljära budget. För 2001 uppgår avräkningen till 732 miljoner kronor, vilket beräknats som biståndets andel av den totala EG-budgeten multiplicerat med Sveriges medlemsavgift.

Avräkningen för administrativa kostnader m.m. består främst av Utrikesdepartementets administration av utvecklingssamarbetet samt den del av FN-bidrag som utbetalas från andra utgiftsområden och som klassificeras som bistånd. Avräkningsbeloppet har år 2001 minskat till 280 miljoner kronor, vilket förklaras av att FN-bidragen minskat något och att vissa övriga biståndskostnader inte längre är aktuella.

Tabell 3.1 Biståndsram, avräkningar och biståndsanslag

Miljoner kronor

BUDGETÅR	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Biståndsram	12 418	12 840	14 299	15 695	16 598	18 946
- Avräkningar	1 794,4	1 690,4	1 812	1 629	1 628	1 661
varav						
Flyktningkostnader	778	659,6	763	617	599	611
EG-bistånd	707	740,7	757	732	745	760
Adm m.m.	309,4	290,1	292	280	284	290
A Internationellt utvecklings-samarbete³	10 623,6	11 149,6	12 487	14 066	14 970	17 285
Biståndsram i % av beräknad BNI	0,70 %	0,705 %	0,72 %	0,73 %	0,74 %	0,81 %

¹. Biståndsramen för 2002 och 2003 enligt nu gällande prognos för BNI². Omräknas vid budgeteringstillfället enligt då gällande prognos³. Internationellt utvecklingssamarbete består av 8:1 Biståndsverksamhet, 8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete och 8:3 Nordiska Afrikainstitutet.

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.2 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
Anslag inom uo 7						
8:1 Biståndsverksamhet	11 166	12 060	13 666	13 604	14 478	16 782
8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	449	¹ 416	456	451	481	491
8:3 Nordiska Afrikainstitutet	10	¹ 11	13	11	11	11
Totalt för Politikområde Internationellt utvecklingssamarbete	11 625	12 487	14 135	14 066	14 970	17 285

¹. Avser utfall på anslagspostnivå för anslaget A2 (1999) Biståndsförvaltning

3.3 Mål

Det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Målet har uttytts i sex delmål för utvecklingssamarbetet som fastställts av riksdagen, att bidra till:

- resurstillväxt,
- ekonomisk och social utjämning,
- ekonomisk och politisk självständighet,
- demokratisk samhällsutveckling,
- framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön och
- jämställdhet mellan kvinnor och män.

3.4 Politikens inriktning

Det svenska biståndets uppgift är att bidra till fred, rättvisa och hållbar utveckling. Det görs genom insatser i enlighet med de biståndspolitiska målen som stärker utvecklingsländerna och deras folks förmåga att höja sig ur sin fattigdom. Det görs genom ett aktivt deltagande i det internationella samarbetet för att normer och spelregler som sätts skall stärka också de fattiga ländernas förmåga att ta tillvarata möjligheterna och hantera svårigheterna som globaliseringen medför. Fattigdom och brist på demokrati orsakar konflikter och mänskligt lidande. Konflikter och vanstyre är hinder för utveckling som måste undanröjas. Centrala frågor i utvecklingssamarbetet är därför konfliktförebyggande åtgärder, humanitära och försoningsfrämjande insatser och

återuppbyggnad. Utvecklingspolitiken bygger på solidaritet, hävdar människovärdet och syftar till internationell rättvisa.

Biståndet fortsätter att öka. För år 2001 höjs biståndsramen till 0,73 procent av BNI, år 2002 till 0,74 procent för att år 2003 uppnå 0,81 procent. Tre faktorer samverkar till att utbetalningarna av bistånd kan öka kraftigt under de kommande åren: växande andelar av BNI i anslag, hög ekonomisk tillväxt och ett planerat utnyttjande av reservationer. Ambitionen är att Sverige åter skall uppnå enprocentmålet för biståndsramen när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Ökningen av biståndsramen år 2003 är ett steg mot att enprocentmålet uppnås. För 1999 uppgick utbetalningarna till 0,70 procent av BNI vilket innebär att Sverige är ett av fyra länder som uppfyller FN:s rekommenderade nivå.

Det ökade biståndet ger oss bl.a. större möjligheter att intensifiera arbetet mot hiv/aids, liksom att utveckla u-länders IT-kapacitet, förebygga och avhjälpa väpnade konflikter samt stödja regionalt samarbete mellan u-länder.

Fattigdomsbekämpning i fokus

Andelen fattiga av världens befolkning minskar, om än långsamt. Fler barn överlever, andelen analfabeter minskar och aldrig har så många levt under demokrati. Samtidigt ökar det absoluta antalet fattiga i världen. Skillnaderna i inkomster mellan rika och fattiga länder fortsätter att öka. 1999 levde 34,3 miljoner människor med hiv/aids. I vissa länder har hiv/aids sänkt medellivslängden med över 15 år.

Kampen mot fattigdomen står idag högst på den internationella utvecklingsagendan. 1990-talets stora FN-konferenser inspirerade givarsamfundet till strategin *Shaping the 21st Century: the Contribution of Development Cooperation*, som har fattigdomsbekämpning som övergripande mål. Det konkretiseras i ett antal mätbara mål, de s.k. internationella utvecklingsmålen. Dessa mål är nära länkade till de svenska biståndspolitiska målen och kan ses som en operationalisering av dessa.

Det övergripande målet är att halvera andelen extremt fattiga människor (med en inkomst under en eller två dollar om dagen) till år 2015. Övriga mål är bl.a. allmän grundskola för alla barn före år 2015; att diskrimineringen vad gäller flickors rätt till utbildning skall elimineras år 2005; minskning av barnadödligheten (under

fem år) med två tredjedelar och av mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015. Då skall också alla människor ha tillgång till reproduktiv hälsovård. Dessutom skall alla länder ha antagit nationella planer för hållbar utveckling år 2005 och utarmningen av natur- och miljöresurser skall ha vänts till en positiv trend år 2015. FN, OECD, Världsbanken och IMF har under året tagit fram ett dokument "A Better World for All" som årligen skall uppdateras och visa världssamfundets framsteg vad gäller uppfyllandet av dessa mål.

Målen är viktiga av flera skäl. De baseras på en lång process med brett deltagande, har ett globalt stöd och är möjliga att följa upp. De speglar också ett synsätt som integrerar frågor om ekonomisk och social utveckling, jämställdhet och ekologiskt hållbar utveckling. Den svenska politiken, som redovisats i regeringens skrivelse *De fattigas rätt – vårt gemensamma ansvar* (skr.1996/97:169), innefattar alla dessa dimensioner och har sina rötter i det övergripande målet att höja de fattiga folkens levnadsnivå, som formulerades för snart 40 år sedan (prop. 1962:100). Utbildning och grundläggande social service utgör en viktig investering i människors utveckling, som varit och skall fortsätta vara en profilfråga i vårt bistånd.

Under den s.k. Millennieförsamlingen, som nyligen hölls i FN, lade FN:s generalsekreterare fram en rapport om FN:s roll i det nya århundradet, som betonar och förstärker de internationella utvecklingsmålen. I rapporten lyfts fattigdom, säkerhet och miljö fram som de huvudsakliga globala utmaningarna för framtiden.

Fattigdom är ett mångdimensionellt begrepp. Fattigdom handlar inte bara om brist på materiella resurser utan innefattar även brister vad gäller människors säkerhet, förmåga och möjligheter. Säkerhet och social trygghet är grundläggande behov för alla men tar sig olika uttryck för kvinnor och män, t.ex. vid oförutsedda händelser som sjukdom, arbetslöshet, våld inom eller utom familjen och kriser av olika slag. Brist på trygghet tvingar ofta fattiga människor att agera kortsiktigt, vilket undergräver en säker försörjning på lång sikt, urholkar de sociala nätverken och gör de fattiga än mer utsatta för kriser, konflikter och sjukdom. En ond cirkel skapas som är svår att ta sig ur. Fattigdom och ökade klyftor är även en grogrund för människosmuggling och sexuellt utnyttjande.

Människors förmåga stärks genom utveckling av egna resurser som inkomst, tillgångar, hälsa och kunskap. Människors möjligheter att påverka sina liv bestäms ofta av de samhällsliga förutsättningarna, t. ex. respekt för mänskliga fri- och rättigheter och möjlighet att delta i beslut som rör det egna livet, liksom av den ekonomiska politiken och fördelning av resurser.

Demokrati och mänskliga rättigheter

Fattigdomsbekämpning är i hög grad en fråga om att utmana rådande maktstrukturer och egenintressen. Delaktighet och kontroll över resurser är nyckelbegrepp - att ge enskilda människor, inte minst kvinnor, möjlighet att påverka sina liv och ta sig ur sin fattigdom. Ofta är det männen som i kraft av traditioner och gällande värderingar tar makten över resurserna.

Demokratisering är ett sätt att sprida makten på fler händer på alla nivåer även inom familjen. Att föra in ett rättighetsperspektiv på strävandena att minska fattigdomen innebär att lyfta upp principen om allas lika rätt och värde.

Demokrati kräver demokrater. En demokratisk kultur, som präglas av dialog, kompromissvilja och deltagande, är nödvändig för att de demokratiska institutionerna skall fungera. Demokrati kan inte införas utifrån, den måste växa inifrån. Omvärlden kan stödja demokratisering men avgörande för demokratin är de små och stora beslut som fattas av invånarna i ett land.

Demokrati är både ett mål och ett medel i utvecklingssamarbetet. Det är ett värde i sig att människor får inflytande över sitt eget liv genom de politiska systemen. Det är ett medel därför att det bidrar till spridning av makt och resurser på ett sätt som gör att allas intressen kan komma till uttryck. Utvecklingssamarbetet kan stödja demokratisering genom insatser som stärker den statliga förvaltningens möjligheter att på ett hederligt, ansvarstagande och öppet sätt tjäna ett demokratiskt system. Stöd till parlament och olika mekanismer för dialog mellan väljare och förtroendevalda ökar representativitet och legitimitet för det politiska systemet. Media och det civila samhället bidrar till pluralism i debatt och åsiktsbildning samt ger fler människor oavsett kön, etnicitet och ålder möjlighet att få göra sin röst hörd. Korruption är allvarligt utvecklingshämmande och drabbar de fattigaste hårdast.

Konventionerna om de mänskliga rättigheterna kodifierar gemensamma normer

om alla människors lika rätt och värde. Med dessa konventioner som verktyg kan vi föra en dialog med våra samarbetsparter, identifiera eftersatta områden och prioritera våra insatser. MR-konventionerna innefattar element som är centrala för demokratisering, som deltagande, yttrandefrihet, föreningsfrihet m.m. Ett rättighetsbaserat utvecklingssamarbete bygger på en förändrad metod - från ett arbetssätt som definierar problem och lösningar åt mottagare till ett förhållningssätt där varje människa ses som subjekt, tillfrågas om behov och lösningar och ges tillfälle att delta i processen.

Kvinnors och barns rättigheter är två viktiga dimensioner av det rättighetsbaserade utvecklingssamarbetet. Barnkonventionen är den enda konvention om mänskliga rättigheter som alla Sveriges samarbetsländer har ratificerat. Den och FN:s kvinnokonvention utgör viktiga plattformar för samarbete. Att skapa goda villkor för barn och kvinnor är en viktig utvecklingsinsats. Barns skolgång, försvar av barnets rättigheter och deras möjlighet att aktivt påverka sin tillvaro skapar möjligheter för resten av familjen och samhället att resa sig ur fattigdom. På samma sätt är stärkandet av kvinnors rättigheter och möjligheter ett effektivt sätt att bekämpa fattigdom.

Utvecklingssamarbetets roll

Fattigdom bekämpas bäst när varaktiga förutsättningar skapas för människor att själva ta sig ur sin fattigdom. De grundläggande ansvaret ligger hos länderna och deras egen befolkning. Viljan och förmågan att föra en politik som bekämpar fattigdom bl.a. genom att föra en sund makroekonomisk politik är avgörande. Utvecklingssamarbetet har främst en katalytisk roll - en hjälp till självhjälp genom att bidra till att undanröja hinder och stärka förutsättningarna för fattigdomsbekämpning men också att påverka den nationella politiken inom ramen för ett partnerskap. Ett genuint partnerskap syftar till mer jämlika relationer i samarbetet baserade på ömsesidiga intressen och tydligt redovisade mål. Det måste baseras på en gemensam värdegrund om kvinnors och mäns rätt till ett värdigt liv. Detta kräver i sin tur ökad lyhördhet för samarbetslandet, ökat deltagande av det civila samhället och näringslivet samt öppenhet och flexibilitet i samarbetet.

I fokus står också god samhällsstyrning, mänskliga rättigheter, miljöhänsyn och främjande av jämställdhet. Respekt för mänskliga rättig-

heter, demokrati, rättsstat och god samhällsstyrning utgör också den gemensamma värdegrunden i det nya avtal som undertecknades i juni mellan EU och de s.k. AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla havet (*Cotonou-avtalet*). Målsättningen är att åstadkomma ett genuint partnerskap baserat på lokalt ansvarstagande, en öppen dialog och ömsesidiga åtaganden. Fattigdomsbekämpning skall vara det övergripande målet för samarbetet. En fördjupad politisk dialog mellan parterna skall bidra till fred, säkerhet och till en demokratisk utveckling. Reformerna skall genomföras av utvecklingssamarbetet i syfte att höja dess effektivitet och kvalitet. Avtalet innefattar även en överenskommelse om en ny handelsordning. Målet är att skapa förutsättningar för ökad integration av AVS-länderna i världsekonomin genom WTO-förenliga regionala frihandelsavtal mellan EU och grupper av eller enskilda AVS-länder. Det är regeringens bedömning att partnerskapsavtalet utgör en bra grund för det fortsatta samarbetet mellan EU och AVS-länderna.

Under de närmaste åren kommer nationella fattigdomsstrategier att utarbetas i många länder. En av drivkrafterna är den tydliga länken mellan skuldlättnad och fattigdomsbekämpning i det utvidgade initiativet för skuldlättnader för de fattigaste länderna, *Heavily Indebted Poor Countries Initiative* (HIPC). Strategierna skall ligga till grund för Världsbankens och Internationella valutafondens utlåning samt bör även vara vägledande för övriga givares stöd. Även fattiga länder som inte är aktuella för HIPC-initiativet förutses utarbeta sådana strategier. Sverige driver att länderna skall ha det reella ansvaret för processen. Inordningen av biståndsresurser i samarbetslandets egna system behöver förbättras liksom samordningen av insatser och procedurer mellan biståndsgivarna. Regeringen har i de riktlinjer för stöd till ekonomiska reformer och skuldlättnad som antogs 1999 angivit att sådana nationella fattigdomsstrategier skall utgöra ett centralt bakgrundsdokument för beslut om stöd.

Sverige har aktivt arbetat för den förstärkta fattigdomsinriktningen inom HIPC-initiativet och kommer att nära följa och utvärdera processerna i de viktigaste samarbetsländerna. Sverige har bidragit med sammanlagt 225 miljoner kronor till HIPC Trust Fund som administreras av Världsbanken. Därtill uppgår Sveriges andel av EU:s bidrag till HIPC Trust Fund till 20 miljoner euro. I samarbete med övriga nordiska länder har Sverige också utlovat 320 miljoner kronor i

ytterligare stöd förutsatt att andra större givarländer också bidrar.

Inom OECD:s biståndskommitté, DAC, pågår ett arbete med att ta fram gemensamma internationella riktlinjer för fattigdomsbekämpning inom utvecklingssamarbetet, som väntas antas i början av 2001. Sverige deltar aktivt i detta arbete, som bl.a. baseras på konsultationer i ett antal samarbetsländer. Riktlinjerna kommer att behandla bl.a. metoder, landstrategier, effektivitet, partnerskap och institutionella förutsättningar i givarorganisationen. En fristående del kommer att behandla frågan om hur andra politikområden påverkar utvecklingsmålen och hur en bättre samstämmighet kan åstadkommas.

Vårt bilaterala utvecklingssamarbete genom Sida omfattar i först hand långsiktigt samarbete med och betydande finansiella resursöverföringar till en kärna av samarbetsländer. 1999 hade Sida ett sådant långsiktigt samarbete, som regel baserat på landstrategier, med 37 länder. Att utveckla ett partnerskap med dessa samarbetsländer, som ökat till antalet, ställer krav på fördjupad dialog och ett breddat angreppssätt som också omfattar andra aktörer än regeringar och nya arbetsformer. I samarbetsländer med allvarliga problem i form av krig och bristande demokrati, men där en positiv utveckling på sikt bedöms möjlig, är huvudinriktningen uthållig närvaro på lägre resursnivå med insatser som kan bidra till att undanröja nuvarande problem.

I en annan kategori länder, också växande till antalet, utgörs samarbetet av strategiska insatser, främst i form av stöd till kunskaps- och kapacitetsutveckling. Samarbetet syftar främst till att stärka institutioner för utveckling och bidra till kompetensuppbyggnad. På sikt bör ett brett partnerskap kunna utvecklas också med länder i denna krets.

Den internationella samsynen på fattigdomsbekämpning som det övergripande målet för allt utvecklingssamarbete underlättar samordningen mellan det bilaterala och multilaterala stödet. Kampen mot fattigdom står också i fokus för Sveriges agerande i det multilaterala samarbetet. De multilaterala organisationernas globala och specifika kunnande i vissa frågor, tillgång på resurser och möjlighet till givarsamordning är väsentliga element när valet av kanal för biståndet avgörs. Regeringen fortsätter att verka för att samordningen mellan de olika multilaterala organen sinsemellan förbättras.

Ett allt viktigare inslag i utvecklingssamarbetet är stöd till regionalt samarbete och insatser som

gör det möjligt för u-länder att utbyta erfarenheter och lära av varandra. Som ett exempel kan nämnas ECA:s (UN Economic Commission for Africa) arbete med afrikanska beslutsfattare kring hiv/aids-problematiken.

Den snabba utvecklingen inom informations- och kommunikationsteknikens (IT) område har väsentligt underlättat förutsättningarna för kommunikation och kunskapsöverföring. Den nya tekniken medför många möjligheter för u-länder att utvecklas och minska fattigdomen. Bättre tillgång till kommunikationsmöjligheter och information förbättrar människors möjligheter till utbildning och upplysning. Genom Internet kan åsikter och information spridas som främjar debatt och därmed en demokratisk utveckling. Förbättrade kommunikationer och informationsflöden underlättar också för små och medelstora företag i den informella och privata sektorn att bättre nå ut med sina produkter samt effektivisera sin produktion. Utmaningen är att förbättra u-ländernas och fattiga gruppers möjligheter att dra nytta av den moderna tekniken. Detta är också en utgångspunkt i Sidas nya strategi för IT-biståndet. Sverige bör, som ett föregångsland inom IT-området, verka för att ytterligare satsningar kommer till stånd. Verksamheten lämpar sig väl för ett nära samarbete mellan offentlig och privat sektor och ansträngningar bör därför göras för att engagera svenskt näringsliv i de fattiga ländernas IT-utveckling.

Globaliseringen bidrar även till att transnationella utmaningar som miljö, säkerhet, hiv/aids blir mer påtagliga. Frågan för det internationella samfundet är hur globala offentliga nyttigheter (s.k. *global public goods*) för att möta dessa utmaningar, som inte kan tacklas av ett land ensamt, skall tillhandahållas och finansieras. Kostnaderna blir ofta kännbara för andra länder än de som orsakat problemen. Det internationella samarbetet har ett ansvar att komma fram till regler och överenskommelser som underlättar för u-länderna att ta del i globala åtgärder för att lösa problemen. Ett långsiktigt åtagande i kombination med nationella program bör vara ledstjärnan för Sverige och andra givarländer.

Insatser för att förebygga och lindra effekterna av hiv/aids ges hög prioritet i biståndet. Aidsepidemin påverkar inte endast hälsosektorn i ett land utan även utbildning, statlig förvaltning, jordbruk m.fl. sektorer. Sverige ger stöd till förebyggande åtgärder samt till att stärka olika sektors förmåga att bemöta effekterna av aids.

Ett regionalt hiv/aids-kontor för Afrika söder om Sahara är under etablerande och ökat stöd kommer att lämnas till UNAIDS.

Svenska prioriteringar för arbetet med hållbar utveckling lades fast i skrivelsen *Sveriges internationella samarbete för hållbar utveckling* (skr. 1996/97:2). Hållbar utveckling förutsätter att sociala, ekonomiska, ekologiska och kulturella aspekter integreras i alla politikområden.

En stor global utmaning är att förhindra klimatförändringar. Klimatförändringarna kan komma att få mycket långtgående konsekvenser för alla samhällen. Höjd havsvattennivå, utarmat jordbruk, reducerade vattenflöden, ökade hälsorisker, väderförändringar och potentiella sociala spänningar illustrerar tydligt att klimatförändringarna måste tas på allvar. I-länderna har ett särskilt ansvar för att minska utsläppen av växthusgaser, som antas ligga bakom klimatförändringarna. Ett särskilt ansvar åligger dessutom i-länderna med att bistå u-länderna i deras strävan att anpassa sig till och minska skadorna av klimatförändringar. Regeringen anser att sådant stöd bör mobiliseras i ökad utsträckning, både inom ramen för biståndet men också inom ramen för andra utgiftsområden.

Andra ödesfrågor utgörs av sötvattenfrågan och dess konsekvenser för livsmedels säkerheten, det ohållbara utnyttjandet av biologiska resurser, torka, ökenspridning och oavsiktlig avskogning, ökad risk för biologiska katastrofer, liksom risker för människors hälsa av farliga kemikalier och föroreningar samt konsekvenserna av en snabbt växande urbanisering.

Vatten är nödvändigt för alla livsformer. Mängden sötvatten på jorden är begränsad och efterfrågan ökar p.g.a. befolkningsökning, industrialisering, förbättrad levnadsstandard och urbanisering. Man räknar idag med att en femtedel av världens befolkning inte har tillgång till rent dricksvatten. Vid det andra Världsvattenforumet som hölls i Haag i början av år 2000 lyftes världens vattenproblem fram, liksom förslag om hur de skulle kunna lösas. Regeringen fäster stor vikt vid att de föreslagna åtgärderna kan genomföras i dialog med u-länderna och avser öka insatserna på detta område.

FN:s generalsekreterare pekade i sin rapport till Millenieförsamlingen på de framsteg som gjorts sedan miljökonferensen i Stockholm 1972. Åtagandena har dock varit för få, för små och för sena. Generalsekreterarens förhoppning är att

grunden för nya åtaganden skall kunna läggas vid tioårsöversynen av Riokonferensen år 2002.

Det finns en växande insikt om utvecklingsprocessernas komplexitet och om att globaliseringen ställer nya krav på samsyn och samstämmighet mellan olika politikområden både på nationell och internationell nivå. Denna fråga står i fokus för den parlamentariska kommitté som tillsatts för att utreda Sveriges politik för global utveckling. Kommittén påbörjade sitt arbete under våren 2000 och skall i slutet av 2001 lämna ett samlat förslag till hur politiken bör utformas inom relevanta områden utifrån det övergripande målet om fattigdomsbekämpning och de nya förutsättningar som globaliseringen skapar. Ett av uppdragen är också att stimulera till öppen debatt om dessa frågor i Sverige.

Bistånd och väpnade konflikter

Krig och väpnade konflikter förblir ett mycket allvarligt hinder för utveckling i många fattiga länder. Den avmattning av antalet konflikter som noterades under 1998 har inte fått sin efterföljd under 1999 eller första halvåret år 2000. Istället har nya krig utbrutit, både inom och mellan länder.

De krig som nu pågår, inte minst i Afrika, är uttryck för den politiska instabilitet som följt på det kalla krigets slut. Fattigdom, etniska motsättningar, brister i politiska system och brist på demokrati är viktiga delorsaker. Starka ekonomiska intressen verkar därtill pådrivande i många konflikter och har givit upphov till en gråzon mellan väpnad kamp för uttalade politiska syften å ena sidan och grov brottslighet för vinning å den andra. Kontroll över diamantfyndigheter i Västafrika, av narkotikaproduktion i Afghanistan eller Colombia, över oljeutvinning i Kongo Brazzaville, över smuggeltrafik på Balkan eller en okontrollerad handel med lätta vapen och ammunition har förlängt och gynnat konflikter.

Antingen det rör sig om krig mellan eller inom länder, i stora länder som Indonesien eller småstater som Fiji och Salomonöarna så är ett genomgående kännetecken våld mot civila, uppdämda sociala spänningar och orättvisor med etniska eller religiösa undertoner samt en kompromisslöshet som försvårar fredliga lösningar.

Den laglöshet som både gett upphov till och haft sitt ursprung i många av dagens väpnade konflikter har spridit fruktan hos miljontals människor och undergrävt den fysiska säkerheten och den sociala gemenskap som är grund-

stommen i alla samhällen. Studier av så skilda organisationer som ICRC och Världsbanken pekar åt samma håll: det är osäkerheten inför framtiden som inger störst oro. Humanitära katastrofer och sammanbrott i samhällets utveckling undergräver fredlig samexistens och tilltron till att det politiska ledarskapet kan förvalta framtidens utveckling.

Att förebygga, hantera och finna hållbara lösningar på dagens konflikter utgör därför ett centralt tema i svensk utrikes- och biståndspolitik. DAC har tagit fram riktlinjer för bistånd i konfliktsituationer som blivit vägledande också för svenskt metodarbete.

Det humanitära biståndet syftar till att lindra det lidande som orsakas inte minst av krig och konflikter, men därutöver även till att på lokal nivå bidra till att skapa förutsättningar för utkomst och ett drägligt liv, även under osäkra förhållanden. Det humanitära biståndet innefattar också möjligheter för Sverige att stödja lokalt förankrade konfliktförebyggande och försöningsfrämjande insatser.

Det långsiktiga bilaterala utvecklingssamarbetet är inriktat på att undanröja såväl ekonomiska som sociala och politiska grundorsaker till krig och konflikt. Det är också inriktat på att återuppbygga samhällen efter väpnade konflikter, och då se till både kvinnors och barns intressen. Inom dess ram genomförs även mer specifika insatser för att höja samarbetsländernas och regionala organisationers kapacitet att förebygga och hantera konflikter.

Regeringen avser stärka samordningen mellan olika biståndsinstrument när det gäller konflikt-hantering, med särskild tonvikt på långsiktig kapacitetsuppbyggnad inom detta område. I akuta krislägen, då långsiktigt utvecklingssamarbete allvarligt försvåras eller t.o.m. omöjliggörs, är det särskilt viktigt att alla tillgängliga instrument används för att främja en fredlig utveckling. Biståndet kommer också att närmare samordnas med andra utrikespolitiska initiativ för att höja effektiviteten i det svenska agerandet som stödjer den roll som FN och regionala organisationer, inte minst EU, kan och bör spela. Konfliktförebyggande är ett av de områden som Sverige särskilt kommer att uppmärksamma under det svenska ordförandeskapet i EU våren 2001.

Tillväxt och resursflöden

Tillväxt är en förutsättning för att fattigdomen skall kunna utrotas. Öppen handel och en an-

svarsfull makroekonomisk politik främjar ekonomisk tillväxt. Handel och direktinvesteringar tillför u-länderna betydligt större resurser än biståndet. Det har skett en dramatisk förändring av finansiella flöden till utvecklingsländerna. Kvoten mellan offentliga och privata har gått från 80:20 till 20:80 de senaste 20 åren. De privata flödena har dock koncentrerats till få men folkrika länder. Mindre än en procent av de utländska direktinvesteringarna i u-länder går till de 48 minst utvecklade länderna.

Efter misslyckandet med att inleda en ny bred förhandlingsrunda inom WTO vid ministermötet i Seattle i december 1999, pågår nu arbete med att skapa en bas för att kunna återuppta processen. Det måste finnas enighet om att ta avgörande steg för att förbättra marknadstillträdet i industriländerna, speciellt för de minst utvecklade länderna. Utvecklingsländerna måste också ges stöd för att utveckla sin kapacitet att delta i och dra fördel av multilaterala handelsförhandlingar. Ett positivt tecken är den ökade samordningen av utvecklings- och handelsfrågor, exempelvis mellan WTO, Världsbanken, IMF och UNCTAD.

För att fattigdomen skall minska krävs att tillväxten ökar och fördelas jämnare. För att uppnå det internationella utvecklingsmålet om halverad fattigdom till år 2015 skulle exempelvis Afrika behöva en tillväxt på 7 procent per år och en mer jämlik fördelning av inkomsterna. Enbart att förhindra en ökning av antalet fattiga i Afrika under de närmaste femton åren kräver en årlig tillväxt på 5 procent. Biståndet kan bidra till att skapa förutsättningar genom att stödja reformer och program som befrämjar långsiktigt hållbar tillväxt och inkomstutjämning.

För att uppnå de internationella utvecklingsmålen behövs internationellt ökat stöd och ökade resurser. Den främsta finansieringskällan utgörs av mobilisering av inhemska resurser, t.ex. skatter och privata investeringar. Utvecklingsarbetet har samtidigt en fortsatt viktig roll att spela, dels för att överföra resurser till de fattigaste länderna och grupperna, dels för att stärka internationella regelverk och finansiera regionala och globala offentliga nyttigheter för att möta gränsöverskridande problem.

Under år 2001 planeras ett mellanstatligt högnivåmöte om utvecklingsfinansiering – *Financing for Development*. Mötet utgör ett utmärkt tillfälle att samlas kring frågan hur olika finansieringskällor – inhemska, privata och offentliga – tillsammans kan verka för att nå de internatio-

nella utvecklingsmålen. Sverige är mycket aktivt engagerat i den pågående förberedelseprocessen tillsammans med andra medlemsländer, FN, Världsbanken, IMF, WTO, enskilda organisationer, privata sektorn m.fl.

EU-ordförandeskapet

EG:s utvecklingssamarbete är en integrerad del av unionens samlade externa politik och ska komplettera medlemsstaternas egna biståndsin-satser. Sverige har därför som medlemsstat ett delat ansvar för hur sammanlagt ca 8,5 miljarder euro (ca 70 miljarder kronor) allokeras varje år från EG:s biståndsbudget och Europeiska utvecklingsfonden. Sveriges andel av kostnaderna är ca en miljard kronor per år.

Våren 2001 kommer Sverige att vara ordförande i EU. Som ordförandeland har Sverige ansvar för att föra pågående beslutsprocesser vidare i Ministerrådet och EU-parlamentet. Regeringen ser det pågående reformarbetet inom Kommissionen och en höjning av EG:s biståndseffektivitet som de viktigaste frågorna för 2000 och 2001. Ett EU som är öppet mot omvärlden och präglas av internationell solidaritet kommer också att vara en ledstjärna under det svenska ordförandeskapet. EU:s samarbete med FN kommer särskilt att uppmärksammas.

En viktig fråga är att stödja och driva på de beslut som krävs för genomförandet av en ny policy för utvecklingssamarbete som Kommissionen föreslagit utvecklingsrådet i maj 2000. Detta är ett led i uppföljningen av EG:s bistånd som presenterades 1999. Sverige anser att den föreslagna fattigdomsinriktningen med jämställdhetsperspektiv samt koncentration av biståndet och förbättrad samordning med medlemsstaterna och övriga biståndsgivare är nödvändiga för att uppnå en högre kvalitet i EG:s utvecklingssamarbete.

Vid utvecklingsrådet i maj 2001 förväntas beslut kunna fattas om förordningar som reglerar samarbetet inom det sociala området, samarbetet med europeiska enskilda organisationer och vissa institutioner i partnerländerna. Andra frågor som kan bli aktuella är fastställande av handlingsprogram för fattigdomsbekämpning, för ökad jämställdhet i utvecklingssamarbetet och för integrering av hållbar utveckling. En policy för civil krishantering och konfliktförebyggande åtgärder i utvecklingsländer är under beredning och kan också bli aktuell under svenskt ordförandeskap.

Andra frågor som sannolikt kommer upp är en ny utvärdering från 2000 av EG:s bistånd för livsmedelssäkerhet samt ett nytt förslag från Kommissionen om bekämpning av hiv/aids och relaterade sjukdomar.

Sverige kommer under ordförandeskapet att inbjuda till två högnivåmöten, som rör angelägna områden i svenskt utvecklingssamarbete. *Barn i krig och på flykt* är ett seminarium som äger rum i Norrköping i mars 2001. I juni kommer en informell konsultation om globalisering och utvecklingssamarbete att äga rum i Kramfors, *Making Globalisation Work for the Poor – Informal High Level Meeting on the European Contribution*. Dessutom skall Sverige medverka aktivt vid en FN-konferens i maj i Bryssel om de minst utvecklade länderna.

Sammanfattningsvis vill regeringen särskilt lyfta fram följande prioriteringar för det samlade svenska utvecklingssamarbetet under 2001 såväl bilateralt genom Sida, som multilateralt genom EU, FN, utvecklingsbankerna och andra organ.

- Förstärka betoningen på fattigdomsbekämpning, i ett mångdimensionellt perspektiv, som det övergripande målet för allt bistånd.
- Stödja införandet av nationella strategier för fattigdomsbekämpning i samarbetsländerna och använda dessa strategier som utgångspunkt för biståndet.
- Sätta demokrati och mänskliga rättigheter – inklusive barns rättigheter – i centrum och stödja utveckling av institutioner för god samhällsstyrning och bekämpning av korruption.
- Intensifiera arbetet med hiv/aids, utveckling av u-länders IT-kapacitet och åtgärder för att förebygga och avhjälpa väpnade konflikter.
- Vidareutveckla arbetet med att integrera miljöhänsyn i det samlade utvecklingssamarbetet.
- Verka för förbättrad samordning mellan biståndsgivare, inklusive multilaterala organisationer.
- Förstärka stödet till regionalt samarbete.
- Verka för att det utökade initiativet för skuldreduktion (HIPC) fullföljs med förstärkt fattigdomsinriktning.

- Under EU-ordförandeskapet våren 2001 prioritera pågående reformarbete i kommissionen och att höja EG-biståndets kvalitet.

3.5 Insatser

Multilateralt utvecklingssamarbete

Multilateralt utvecklingssamarbete omfattar FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, internationella finansieringsinstitutioner och fonder, övrigt multilateralt samarbete respektive Europeiska utvecklingsfonden.

Tabell 3.3 Anslagsposten 1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
1 FN:s ekonomiska och sociala verksamhet	1 827 500	1 954 000
2 Internationella finansieringsinstitutioner	1 260 000	1 350 000
3 Övrigt multilateralt samarbete	171 500	413 000
4 Europeiska utvecklingsfonden	118 000	250 000
Summa	3 377 000	3 967 000

Inledning

Kampen mot fattigdomen står i fokus i det multilaterala utvecklingssamarbetet. FN:s världskonferenser och strategin *Shaping the 21st Century: the Contribution of Development Cooperation* utgör en plattform för det globala och regionala utvecklingssamarbetet. Regeringen har under året verkat för ett samordnat agerande mellan de olika multilaterala organisationerna för att utveckla och fullfölja denna plattform.

Samarbetet mellan olika aktörer har utvecklats under året, såväl på högkvarters- som på landnivå. Särskilt påtagligt är det ökade samarbetet mellan FN och Världsbanken. Ett nära samarbete pågår också genom förberedelserna inför den världskonferens om utvecklingsfinansiering som enligt planerna skall hållas under 2001.

Världsbanken har under det senaste året vidareutvecklat arbetet med *Comprehensive Development Framework* (CDF). Ett av syftena med CDF är att få en bättre givarsamordning på landnivå. Samtidigt samordnar de olika FN-organen sina insatser genom s.k. UNDAF, *UN Development Assistance Framework*. Genom

UNDAF gör FN-organen gemensamma analyser på landnivå, gemensamma prioriteringar och en tydligare arbetsfördelning. Pilotverksamhet har bedrivits i 19 länder och följs nu upp i ett sjuttioal länder.

Genom ordförandeskapet i EU våren 2001 kommer Sverige att få en särskild roll inom FN:s ekonomiska och sociala verksamhet. FN:s tredje världskonferens om de fattigaste länderna och generalförsamlingens särskilda möten om uppföljning av FN:s världskonferens om boende, bebyggelse och stadsutveckling ISTANBUL + 5 är konferenser som skall förberedas och hållas under ordförandeskapet. Vidare kommer generalförsamlingens uppföljning av barntoppmötet 1990 att förberedas under våren 2001 liksom det första högnivåmötet om utvecklingsfinansiering. Ett särskilt högnivåmöte om hiv/aids kommer också att förberedas under våren 2001. Detta innebär att Sverige inför samtliga möten skall utarbeta förslag till gemensam position för EU och föra EU:s talan vid respektive möte och under förhandlingar.

Sverige kommer också att få en viktig uppgift att föra EU:s talan i FN:s funktionella kommissioner som t.ex. kommissionen för hållbar utveckling, kvinnokommissionen, befolkningskommissionen, sociala utvecklingskommissionen samt narkotikakommissionen.

Det multilaterala miljöarbetet har successivt ökat i omfattning. De olika miljökonventionernas uppföljning blir allt mer omfattande och en rad nya fora har skapats för att behandla frågor som skog och vatten. Frågorna inom området miljö och hållbar utveckling börjar nu fragmenteras i allt för många olika organ. Generalförsamlingen beslöt förra året om reformer av FN:s arbete inom detta område. Regeringen arbetar nu aktivt för att dessa reformer skall genomföras. De olika FN-organens insatser måste samordnas effektivare och UNEP:s roll som ett centralt organ för miljöfrågorna bör stärkas. I maj 2000 genomfördes under svenskt värdskap det första extra högnivåmötet i UNEP:s styrelse. Ett hundratal miljöministrar samlades i Malmö för att bl.a. diskutera vidare samverkan med det civila samhället och näringslivet i miljöarbetet. Resultatet av mötet utgör också ett bidrag till toppmötet om miljö och utveckling 2002.

På det humanitära området är FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) och FN:s livsmedelsprogram (WFP) fortsatt de mest tongivande aktörerna inom FN-systemet. UNHCR har kraftigt expanderat sin verksamhet under senare

år. Både UNDP och Världsbanken har tagit sig an större ansvar för insatser i samband med naturkatastrofer och länder i kris. FN:s barnfond, UNICEF, har en allt viktigare roll på det humanitära området i enlighet med intentionerna i konventionen om barnets rättigheter. FN:s fackorgan som WHO och FAO ingår numera i FN:s konsoliderade appeller (CAP) för insatser i länder drabbade av komplexa humanitära katastrofer. Sammantaget uppgick CAP för år 2000 till drygt 21,5 miljarder kronor i 14 krisområden. Sverige är en betydande biståndsgivare till FN:s humanitära verksamhet. Detta stöd kompletteras med ett aktivt deltagande i styrelsearbetet och i annan dialog med relevanta FN-organ och syftar till att stärka förmågan att på ett samordnat, effektivt och förutsägbart sätt ingripa vid humanitära katastrofer i enlighet med den internationella humanitära rätten.

Under de senaste årtiondena har de privata kapitalflödena till utvecklingsländerna ökat markant, en utveckling som har fortsatt efter återhämtningen från den internationella finansiella krisen år 1997-1998. En orsak till detta är att privat kapital investeras inom sektorer och områden där utvecklingsbankerna tidigare varit de främsta finansörerna. Bankerna deltar till exempel numera sällan i projekt för stora investeringar i infrastruktur, vilka allt oftare av privata banker och företag bedöms vara lönsamma investeringar.

Även om bankerna för många fattiga länder fortsatt har en stor betydelse för att förmedla finansiella resurser, har rollen som rådgivare och kunskapsbank blivit mer uttalad. Bankernas verksamhet har förändrats för att tydligare adressera de breda utvecklingsfrågorna med fattigdomsbekämpning som övergripande mål och en starkare betoning på bl.a. miljö och jämställdhet och sociala faktorer. Likaså har bankerna börjat betona angelägenheten av en demokratisk samhällsutveckling byggd på god samhällsstyrning och effektiv statsförvaltning. Från svensk sida är vi pådrivande i detta arbete, inte minst när det gäller kamp mot korruption.

Genom det s.k. *Heavily Indebted Poor Countries Initiative* (HIPC-initiativet) deltar utvecklingsbankerna i de internationella ansträngningarna för att minska de fattigaste ländernas skulder. Frågan om skuldlättnader blev mycket uppmärksammas under 1999, då initiativet fördjupades, breddades och snabbades på. Vid Världsbankens och IMF:s årsmöten beslutade man också att skuldlättnaderna mer direkt skulle användas för att bekämpa fattigdom.

Regeringen har välkomnat den ändrade inriktningen av bankernas verksamhet och har på olika sätt bidragit till utarbetandet av strategier för arbete med frågor såsom fattigdomsbekämpning, miljö, gender, civila samhällets deltagande, och god samhällsstyrning. Samtidigt har förändringarna väckt en diskussion om vilken roll bankerna skall ha i det internationella samfundet och hur arbetsfördelningen skall vara mellan IMF, Världsbanken, de regionala utvecklingsbankerna och FN. Regeringen avser att aktivt delta i denna diskussion, bl.a. inför planeringen av nästa års högnivåmöte om utvecklingsfinansiering och inför IMF:s och Världsbankens årsmöten hösten 2000.

Genom Sveriges medlemskap i EU har vi möjligheter att påverka en betydande del av världens bistånd. Europeiska Gemenskapen (EG) är världens femte största finansiär av biståndssamarbete. Medlemskapet innebär också att vi kan påverka det biståndspolitiska tänkandet i en grupp länder som tillsammans svarar för mer än hälften av världens offentliga bistånd. Gemenskapsbiståndet har kritiserats för brister i kvalitet och effektivitet, både i OECD:s biståndsorgan DAC (Development Assistance Committee) och i en grundlig utvärdering som gjorts av det totala EG-biståndet på uppdrag av medlemsländerna. Till utvecklingsrådet i maj 2000 presenterade Kommissionen en rapport om vidtagna och planerade åtgärder samt ett meddelande om en ny utvecklingspolitik. Sverige ser utvärderingen av utvecklingssamarbetet som en grund för en långsiktig reformprocess, vilken måste genomföras av Kommissionen gemensamt med medlemsländerna och Europaparlamentet.

FN:s ekonomiska och sociala verksamhet

Det svenska stödet till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet omfattar årsbidrag till FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s barnfond (UNICEF), FN:s kvinnofond (UNIFEM), FN:s befolkningsfond (UNFPA), FN:s kapitalutvecklingsfond (UNCDF), FN:s narkotikabekämpningsprogram (UNDCP), FN:s världslivsmedelsprogram (WFP), FN:s flyktingkommissarie (UNHCR), FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar (UNWRA), FN:s aidsprogram (UNAIDS), FN:s industriutvecklingsprogram (UNIDO), FN:s boende och bebyggelsecenter (Habitat) samt till multilateral handelsrelaterad verksamhet. Sveriges bidrag till dessa organisationer 2001 beräknas till 1 954

miljoner kronor. I de flesta organisationerna tillhör Sverige de största bidragsgivarna med årsbidrag motsvarande 4-10 procent av den totala frivilligfinansierade budgeten. Därtill kommer medel som utbetalas via Sida till specifika projekt, s.k. multibistöd.

Under 1999 genomförde Utrikesdepartementet och Sida en översyn av Sveriges bidragsgivning till olika multilaterala organ. Översynen visade att Utrikesdepartementet och Sida arbetar med samma FN-organ men sällan gemensamt. Utrikesdepartementet deltar i styrelsearbetet och i andra fora där policy och verksamhetsinriktning diskuteras. Sidas samarbete med FN är i första hand inriktat på multibifinansierade projekt och program. Under år 1999 fördelade Sida 1,4 miljarder kronor till olika FN-organ. Det multilaterala och multilaterala stödet samordnas sällan och bristen på en gemensam inriktning och synsätt på de olika FN-organen är uppenbar. För att få en mer sammanhållen svensk policy föreslås i översynen att integrerade strategier utvecklas för respektive FN-organ.

Tabell 3.4 Basbudgetstöd till FN:s ekonomiska och sociala verksamhet 1997-2000 samt beräknat 2001*Tusental kronor*

	Årsbidrag 1997	Årsbidrag 1998	Årsbidrag 1999	Årsbidrag 2000	Årsbidrag 2001
FN:s utvecklingsprogram, UNDP	460 000	470 000	490 000	500 000	530 000
FN:s kapitalutvecklingsfond, UNCDF	40 000	42 000	42 000	42 000	50 000
FN:s barnfond, UNICEF	283 000	250 000	265 000	280 000	297 000
FN:s kvinnofond, UNIFEM ¹	5 000	5 000	8 000	10 000	14 000
FN:s befolkningsfond, UNFPA	116 000	125 000	140 000	145 000	160 000
FN:s världslivsmedelsprogram, WFP	200 000	180 000	180 000	195 000	210 000
FN:s flyktingkommissarie, UNHCR ²	248 500	260 000	270 000	370 000	392 000
FN:s hjälporganisation för palestinaflyktingar, UNRWA	135 000	145 000	150 000	160 000	160 000
Multilateral handelsrelaterad biståndsverksamhet	5 000	8 000	12 000	25 000	30 000
Narkotikainsatser genom FN-systemet (UNDCP, WHO/PSA)	40 000	45 000	47 000	45 500	50 500
FN:s boende och bebyggelsecenter, Habitat ³	5 000	5 000	5 000	5 000	7 000
UNAIDS	35 000	37 000	37 000	37 000	47 000
FN:s industriutvecklingsorganisation, UNIDO ⁴	8 000	8 000	8 000	13 000	6 500
Summa	1 580 500	1 580 000	1 654 000	1 827 500	1 954 000

¹ T.o.m. 1999 finansierades bidragen till UNIFEM över delpost 3, Övriga multilaterala insatser² Fr.o.m. 2000 flyttades 100 mkr i stöd till UNHCR från den bilaterala anslagsposten till basbudgetstödet³ T.o.m. 1999 finansierades bidragen till Habitat över delpost 3, Övriga multilaterala insatser⁴ Det totala bidraget 2001 uppgår till 9 mkr då en ingående reservation utnyttjas

Regeringen har beslutat att ge Sida i uppdrag att genomföra ett pilotprojekt för att utarbeta svenska strategier för olika FN-organ. Projektet skall leda till att strategier utvecklas för det svenska biståndet till UNDP, UNICEF och UNFPA liksom till FN:s fackorgan som WHO, ILO och FAO. Regeringen kommer slutligt att fastställa dessa strategier på samma sätt som beslut fattas om strategier för bistånd till enskilda länder.

Regeringen kommer också att uppdraga åt Sida att spela en mer central roll i bedömningen och uppföljningen av biståndet till FN:s fonder och program. För att få en mer samlad bedömning av det svenska biståndet kommer regeringen att uppdraga åt Sida att också ansvara för utbetalning och uppföljning av det reguljära stödet till ovan nämnda fonder och program fr.o.m 2001.

Under 1999 har arbete pågått för att med FN:s utvecklingsprogram, (UNDP), FN:s barnfond, (UNICEF) och FN:s befolkningsfond (UNFPA) utveckla nya modeller för finansiering av organisationerna i syfte att öka långsiktighet, förutsägbarhet och en mer rättvis fördelning. En del i detta arbete innebär att UNDP, UNFPA och UNICEF inför en mål- och resultatstyrd budgetprocess för att skapa en tydligare koppling mellan tillgängliga resurser och verksamhetens inriktning. Sverige har varit pådrivande i detta arbete. Under åren 2000-2001 kommer arbetet att inriktas på att genomföra de nya finansieringssystemen.

Inom ramen för det nya finansieringssystemet har UNDP under år 2000 presenterat en första resultatrapport om organisationens samlade verksamhet. Inom FN-systemet har UNDP en nyckelroll vad gäller att föra en aktiv dialog kring övergripande utvecklingsfrågor. Reformprocessen inom UNDP har under ledning av organisationens nye chef, som tillträdde hösten 1999, ytterligare intensifierats. Ansträngningarna att reformera UNDP har dock ännu inte förmått hejda den nedåtgående trenden i bidragen. Den svenska bidragsnivån, ca 9 procent av den totala basbudgeten, placerar Sverige på femte plats bland givarna. Under nästa budgetår beräknas en viss ökning av Sveriges bidrag. Sverige verkar för ett ökat gemensamt ansvarstagande för UNDP:s finansiering bland organisationens medlemmar och för att UNDP ska komma ur den rådande finansiella krisen.

UNFPA är en väl fungerande organisation som framgångsrikt bidrog till att Kairokonferensen om befolkning och utveckling resulterade i

användbara och konkreta rekommendationer. UNFPA arbetar särskilt med att stärka människors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter och bidrar till att stärka den politiska viljan för att öppet diskutera och hantera dessa känsliga frågor. Sveriges bidrag till UNFPA år 2000 placerar Sverige på sjunde plats bland givarna. En ökning av bidraget till UNFPA beräknas för nästa budgetår.

FN:s barnfond, UNICEF, arbetar för att stärka barnets rättigheter, dess sociala och ekonomiska livsvillkor, överlevnad, trygghet, utveckling och deltagande. FN:s konvention om barnets rättigheter och målen från barntoppmötet 1990 är viktiga utgångspunkter. UNICEF har under senare år genomfört ett omfattande internt utvecklingsarbete för ökad effektivisering och förbättrat resursutnyttjande.

Svenska profilfrågor i UNICEF är ett fördjupat rättighetsperspektiv, ökad fattigdomsinriktning, kapacitetsuppbyggnad och långsiktighet i utvecklingssamarbetet, ökad fokus på orsaker, konsekvenser och åtgärder rörande utsatta barns livsvillkor och rättigheter samt förstärkt vikt vid barns och ungas deltagande. Sverige ger vidare högsta prioritet åt uppföljningen av barntoppmötets mål från år 1990 som äger rum i ett särskilt möte år 2001 i FN:s generalförsamling (UNGASS 2001). Ökat stöd beräknas under delposten.

UNIFEM, FN:s kvinnofond, bedriver ett arbete med god katalytisk effekt för att integrera ett jämställdhetsperspektiv i FN:s arbete, både vad gäller policy och fältverksamhet. Fokus ligger på stöd till kvinnliga småföretagare, åtgärder för att stärka kvinnors rättsliga och sociala ställning och motverka våld mot kvinnor samt stöd till kvinnor som organiserar sig lokalt för att förbättra sina villkor. För år 2001 beräknas en höjning av bidraget till UNIFEM.

UNCDF, FN:s kapitalutvecklingsfond, skall bidra till fattigdomsbekämpning genom insatser i syfte att förbättra lokal samhällsstyrning och decentralisering. Stöd ges till mikrofinansieringsprojekt, vissa infrastrukturprojekt, lokala utvecklingsfonder och ekologiska utvecklingsprojekt. En oberoende utvärdering som genomfördes 1999 visade att UNCDF på mycket kort tid lyckats omorientera sin verksamhet och projektportfölj i enlighet med de intentioner som UNCDF presenterade i sitt policydokument 1995. Sverige avser att öka bidraget till organisationen under nästa budgetår.

UNHCR, FN:s flyktingkommissarie, är en av FN-systemets mest tongivande humanitära aktörer. Flyktingfrågan har blivit alltmer förknippad med politisk konfliktlösning och FN:s högkommissarie för flyktingar har betonat behoven att angripa grundorsakerna till flyktingproblemen. Sverige har varit drivande i UNHCR:s styrelse när det gäller förbättrad öppenhet, ökad flexibilitet och förutsägbarhet i UNHCR:s resurser. Exekutivkommittén antog 1999 för första gången en enhetlig programbudget som ersätter den tidigare uppdelningen på insatser för flyktingar och katastrof- och repatrieringsinsatser. I enlighet med Amsterdamfördraget har UNHCR en viktig rådgivande roll i förhållande till EU, och deltar aktivt bl.a. i den av Sverige prioriterade högnivågruppen om asyl och migration. Det svenska bidraget fördelas av UNHCR i dialog med Sverige i enlighet med ett ingånget avtal mellan parterna. Denna finansieringsmodell har av UNHCR framhållits som mönsterbildande och ligger i linje med svenska strävanden att verka för en mer stabil och förutsägbar samt tillräcklig finansiell bas i olika FN-organ. En mindre höjning av bidragsnivån förutses för nästa budgetår.

Under 1999 bistod WFP, FN:s livsmedelsprogram, närmare 90 miljoner människor. WFP har varit en stor aktör när det gäller länder med akuta försörjningsproblem till följd av strukturella ekonomiska problem. Nordkorea var WFP:s enskilt största mottagare under 1999.

I takt med att WFP:s verksamhet har förändrats och programmet fått ett både utvidgat och mer komplext ansvar behöver styrelsens roll förändras. Under 1999/2000 har styrelsen arbetat med att ta fram förslag till bättre styrformer och med en strategi för resursmobilisering.

Sverige var 1999 den tionde störste givaren till WFP. För år 2001 förutses en höjning av årsbidraget. Det svenska stödet skall användas för WFP:s verksamhet i samband med katastrof- och humanitära insatser och vid övergång till utvecklingsinsatser. Övrigt stöd till WFP kommer att utgå från medel som disponeras av Sida.

UNRWA, FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar, spelar genom sitt mandat för att bistå de palestinska flyktingarna en betydelsefull roll för stabiliteten och en fredlig utveckling i regionen. UNRWA:s instabila finansiella situation är fortsatt ett problem och de ständiga underskotten med påföljande appeller ödesdigra för organisationens möjligheter att genomföra sitt mandat. UNRWA genomförde 1999 en refor-

mering av sitt budgetsystem vilket var ett viktigt steg mot ökad öppenhet i organisationens verksamhet. Sverige var år 2000 organisationens tredje största bidragsgivare och en av de få givare som ger sitt bidrag icke öronmärkt till UNRWA:s allmänna fond. Sverige avser fortsatt att aktivt verka för att UNRWA skall kunna fullgöra sina uppgifter på ett effektivt och förutsägbart sätt och att dess verksamhet skall grundas på öppenhet och effektiv medelsanvändning. Mot bakgrund av den vikt Sverige lägger vid UNRWA:s verksamhet både ur en humanitär och politisk synvinkel bör bidragsnivån till organisationen bibehållas.

FN:s boende- och bebyggelsecenter, Habitat, har en central roll för uppföljning av Habitatagendan som antogs vid världskonferensen i Istanbul 1996 om boende, bebyggelse och stadsutveckling. FN:s generalförsamling skall år 2001 hålla ett särskilt möte för att följa upp Habitatagendans genomförande hittills. Inom Habitat pågår ett omfattande reformarbete vilket bland annat resulterat i en ny och flexibel organisation, en total översyn av de finansiella rutinerna samt åtgärder för att förstärka den normativa verksamheten i syfte att ge centret en identitet som "The UN City Agency". Mot bakgrund av de reformansträngningar som Habitat genomgår samt de ökade arbetsuppgifter som uppföljningen av Habitatagendan år 2001 medför förutses stödet till Habitat ökas.

FN:s program för hiv/aids, UNAIDS, har under sina fem verksamhetsår utvecklat sitt arbete och fått en klar roll för att få ett samlat agerande inom FN-systemet mot spridningen av hiv/aids. Det ökade politiska gensvaret för hiv/aids, internationellt och nationellt, liksom det växande förtroendet för UNAIDS medför att Sverige och en rad andra givare nu ökar sitt stöd till organisationen. Genom upprättandet av ett regionalt hiv/aids kontor för Afrika söder om Sahara stärker Sverige sitt arbete med att bemöta epidemin i regionen på olika nivåer och med olika aktörer som t.ex. UNAIDS. Det svenska arbetet kommer också att stödja den externa femårsutvärderingen av UNAIDS år 2001 samt främja en långsiktig, stabil finansiering.

UNDCP, FN:s narkotikabekämpningsprogram, spelar en central roll i den internationella kampen mot narkotika. Med dess begränsade resurser kan dock programmet endast spela en katalytisk roll och måste därför involvera andra bilaterala och multilaterala givare i gemensamma insatser. I syfte att stärka organisationens arbete

har Sverige aktivt deltagit i att utforma förslag till hur programmets styr- och finansieringssystem kan utvecklas med en bättre multilateral styrning och mer förutsägbar finansiering. Förslagen antogs av förra årets generalförsamling och Sverige arbetar nu aktivt för förslagets genomförande.

Handelsrelaterat tekniskt bistånd bedrivs av UNCTAD, ITC och WTO. Verksamheten, som prioriterar de minst utvecklade länderna, är av stor betydelse för mottagarländerna och syftar till att stärka dessa länders integration i världsekonomin och världshandeln. Det förändrade internationella handelsmönstret med bl.a. större krav på informationsöverföring, ökad kapacitetsuppbyggnad, förbättrad utbudskapacitet och allmän handelskompetens visar att fortsatta biståndsinsatser genom de tre organisationerna är nödvändiga.

För att göra tvistelösningsmekanismen inom WTO-systemet mer användarvänlig för u-länder, har ett antal i-länder, varav Sverige är ett, i samarbete med några u-länder utarbetat ett förslag till ett Advisory Centre on WTO Law (ACWL). Detta center, som beräknas kunna starta sin verksamhet under 2001, kommer att vara oberoende och komplettera det existerande utbildnings- och tekniska bistånd som hanteras av WTO-sekretariatet.

Sverige stöder på olika sätt denna biståndsverksamhet, bl.a. genom frivilliga bidrag. Under 2000 uppgick stödet till 25 miljoner kronor. I takt med de ökade behoven och kraven från mottagarländerna förutses ökat stöd.

FN:s industriutvecklingsprogram, UNIDO, har haft svårt få in både de förhandlade bidragen och frivilliga bidrag och lider av akut medelsbrist för att genomföra de integrerade industriprogram som tagits fram med aktiv hjälp av EU. Det miljöinriktade arbetet med t.ex. Montrealprotokollet har rönt uppskattning och ett närmare samarbete har inletts med den Globala miljöfonden (GEF).

Basbidraget till UNIDO bygger på den av generalkonferensen i december 1999 beslutade skalan för bidrag till den reguljära budgeten 2000-2001. Sverige står där för drygt 1,5 procent av budgeten vilket beräknas bli ca 10 miljoner kronor per år.

De internationella finansieringsinstitutionerna

Tabell 3.5 Internationella finansieringsinstitutioner

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
Världsbanksgruppen	870 000	1 010 000
Regionala utvecklingsbanker	180 000	210 000
Övriga utvecklingsbanker och fonder	210 000	130 000
Summa	1 260 000	1 350 000

Världsbanksgruppen

Världsbanksgruppen består av den Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), den Internationella utvecklingsfonden (IDA), det Internationella finansieringsbolaget (IFC), det Multilaterala investeringsgarantiorganet (MIGA) och det Internationella centret för biläggande av investeringstvister (ICSID). Sveriges bidrag till Världsbanksgruppen under budgetåret 2001 avser IDA. Världsbanksgruppen är idag den i särklass största enskilda källan för offentligt utvecklingsbistånd och lån till utvecklings- och östländer. Under verksamhetsåret 1999 lånade IBRD ut ca 22 miljarder US-dollar och IDA ca 7 miljarder US-dollar.

Det interna reformprogram som Världsbanken sjösatte 1997 avslutades i slutet av 1999. Positiva resultat har uppnåtts inom programmets huvudområden: större fokus på fattigdomsbekämpning, starkare inriktning på reformer och sociala frågor, högre kvalitet i samarbetsprojekten, decentralisering av organisationen till fältet samt högre prioritering av partnerskap med andra aktörer i det internationella utvecklingssamarbetet och med mottagarländerna. Reformprogrammet har på det stora hela hittills svarat mot de förväntningar på programmet som Sverige och de nordiska länderna betonade när det utarbetades.

En ny långsiktig ansats för fattigdomsbekämpning lanserades av Världsbanken under 1999. Om den genomförs fullt ut kommer den att få stor påverkan på det internationella utvecklingssamarbetet. Den nya ansatsen bygger på principer som formulerades i Världsbankens under 1999 lanserade s.k. Comprehensive Development Framework (CDF), som ska omsättas i praktiken genom fattigdomsstrategier som upprättas av samarbetsländerna och sedan ligger till grund för givarnas biståndsprogram. Den nya

ansatsen överensstämmer väl med grundtankar i svensk biståndspolitik och har fått starkt svenskt stöd. Sverige deltar aktivt i uppföljningen av genomförandet i fält.

Världsbankens arbete med World Development Report 2000/01, som har fattigdom som huvudtema och den omfattande intervjuundersökningen *Voices of the Poor* har redan gett viktiga bidrag till det nya tänkandet kring fattigdomsbekämpning. Sverige har gett finansiella bidrag till båda projekten och stod i februari i år som värd för en konsultation med ett stort antal FN-organ om det första utkastet till rapporten.

Skuldlätnadsinitiativet HIPC är ytterligare en komponent i den ökade fokuseringen på fattigdomsbekämpning. Vid Världsbankens och IMF:s årsmöten i september 1999 fattades beslut om att bredda, fördjupa och öka takten i initiativets genomförande. Sverige agerar tillsammans med de övriga nordiska länderna för att få till stånd en förhandlingsmekanism för den långsiktiga finansieringen av HIPC-initiativet och för en rimlig bördefördelning mellan givarländerna.

Världsbanken stärker nu också sitt samarbete med andra aktörer inom det internationella utvecklingssamarbetet, främst IMF, FN, WTO och de regionala utvecklingsbankerna och deltar aktivt i förberedelserna för det internationella högnivåmöte om utvecklingsfinansiering som ska äga rum 2001 enligt beslut i FN:s generalförsamling.

Framsteg görs inom flera av Sverige prioriterade områden i Världsbankens verksamhet som arbete med reformering av offentlig förvaltning, stöd till den finansiella sektorn, jämställdhet och miljöfrågor. Bekämpning av hiv/aids lyfts fram som en central komponent i bankens arbete med att minska fattigdomen.

Förhandlingar om den trettonde påfyllnaden av IDA-fonden beräknas påbörjas i början av 2001. Under dessa förhandlingar får Sverige goda tillfällen att på ett samlat sätt föra fram sina prioriteringar vad gäller riktlinjer för bankens utlåning till de fattigaste länderna. Sverige bidrog med 2,4 miljarder kronor i den tolfte IDA-påfyllnaden.

Om man bortser från de två verksamhetsåren 1997-1999, då långivningen sköt i höjden på grund av den finansiella krisen, kan man skönja en tendens till långsiktig minskning av Världsbankens utlåning. Främsta skälet är att privat kapital i allt högre grad träder in där Världsbanken (och övriga utvecklingsbanker) tidigare var det enda alternativet, vilket är en positiv utveckling.

En minskad utlåningsvolym aktualiserar frågor om bankens framtida roll, organisation och resursbehov.

Afrikanska utvecklingsbanken

De åtgärder som vidtagits för att stärka Afrikanska utvecklingsbanken (AfDB) sedan krisen i början av 1990-talet har, enligt regeringens bedömning, skapat de nödvändiga förutsättningarna för att bankens verksamhet skall bli mer effektiv och tydligare inriktad på att stödja de regionala medlemsländernas kamp mot fattigdomen.

Den femte höjningen av bankens kapital som slutligen kunde antas under våren 1999, borgar för att bankens finansiella ställning kan hållas stark. Sverige bidrar med ca 11 miljoner kronor årligen i åtta år och lämnar statsgarantier för ett kapital om 1,3 miljarder kronor.

Vidare har den åttonde påfyllnaden av Afrikanska utvecklingsfonden (AfDF) med 2,4 miljarder US dollar ökat bankens kapacitet för aktiviteter i de fattigaste länderna. Riktlinjerna för utlåningen från fonden ligger väl i linje med svenska prioriteringar, med betoning på frågor som god samhällsstyrning, miljö och jämställdhet.

Ramverket för bankens verksamhet har stärkts betydligt genom visionsdokumentet som antogs år 1999. Visionen har följts upp med antagandet av ett antal riktlinjer och policier för bl.a. god samhällsstyrning, regional samverkan, dialog med det civila samhället och för aktiviteter inom utbildnings-, hälso- och privata sektorn. En jämställdhetsstrategi och riktlinjer för miljöinsatser är under framtagande.

Banken har under det senaste året antagit en serie landstrategier, där planerna för bankens verksamhet läggs fast på basis av en analys och utvärdering av landets tidigare utveckling.

Den interna omstruktureringen och effektiviseringen har också fortsatt. Under året har en ny personalpolicy antagits och banken har beslutat att återupprätta sina landkontor för att få en bättre och direkt närvaro i sina samarbetsländer.

Sammantaget utgör dessa reformåtgärder en god bas för bankens framtida verksamhet. Utrikesdepartementet planerar, tillsammans med Sida, att under året genomföra en konsultation med banken, för att bl.a. diskutera möjliga samarbetsformer i länder i Västafrika där Sverige inte tidigare haft betydande närvaro.

Framtiden för banken är dock inte helt bekymmersfri p.g.a. en till viss del omodern beslutsstruktur som orsakar onödig byråkrati. Personalens sammansättning speglar ännu inte i tillräcklig grad verksamhetens nya inriktning. Dessa frågor skall under år 2000 och 2001 belysas i en särskild organisationsstudie.

Ett annat problem är de kroniska skuldländerna, vilket lett till en lägre kreditvärdighet och därmed dyrare upplåning.

Det är ännu för tidigt att utvärdera hur banken lyckats genomföra och uppfylla de nya riktlinjer och mål som satts upp i reformprocessen. Ett första steg i utvärderingen kommer att ske under det närmaste året då givare samlas för att diskutera genomförandet av riktlinjerna för den åttonde påfyllnaden av fonden.

Asiatiska utvecklingsbanken

Asiatiska utvecklingsbanken (AsDB) har under det gångna året fortsatt utvecklingen mot en komplett utvecklingsbank. Verksamheten, som i tilltagande utsträckning inriktats på att åtgärda de ekonomiska och sociala effekterna av Asienkrisen, har alltmer präglats av en tydlig fattigdomsinriktning. President Chino fastslog i samband med sitt tillträde i januari 1999 att bankens övergripande mål är att minska fattigdomen i regionen, vilket i december 1999 följdes upp med att styrelsen antog en fattigdomsstrategi, som bl.a. skall ligga till grund för riktlinjer på området såsom god samhällsstyrning, hälsa, jämställdhet och miljö.

Bankens roll i det multilaterala systemet kommer att beröras i bankens vision som är under utarbetande. Visionen, som tar sitt avstamp i de internationella utvecklingsmålen och bankens fattigdomsstrategi, kommer att presenteras i december 2000. För att befästa bankens roll i regionen har en ny policy tagits fram som bl.a. väntas leda till ett ökat antal regionkontor. För att stärka styrelsens roll och effektivitet har president Chino presenterat en tio-stegs handlingsplan som kommer att verkställas med början under 2000.

AsDB:s insatser med anledning av den finansiella krisen har tärt på bankens finansiella resurser. Upplånings- och utlåningsutrymmena förutses vara uttömda före 2002, vilket väntas leda till en tidigareläggning av bankens femte kapitalökning.

Nya påfyllnadsförhandlingar, de åttonde i ordningen, för Asiatiska utvecklingsfonden

(AsDF) påbörjades i oktober 1999 och kommer förhoppningsvis att kunna avslutas före innevarande års utgång. Den givarrapport, som kommer att utgöra förhandlingarnas slutresultat, kommer att behandla policyfrågor såsom god samhällsstyrning, miljö och jämställdhet, institutionella frågor samt bankens och fondens roll i det multilaterala systemet. Sverige och övriga nordiska länder spelar en drivande roll i flertalet av dessa frågor.

Interamerikanska utvecklingsbanken

Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB) är idag regionens största multilaterala långivare. Banken har på senare år, ytterligare stärkt sin fattigdomsprofil bl.a. genom en ökad utlåning till de fattigaste länderna i regionen och en större andel socialt inriktade projekt.

Under de två senaste åren har Sverige tillsammans med de nordiska länderna varit drivande i diskussionen om bankens framtida roll i regionen, där vi betonat vikten av att fattigdomsbekämpning lyfts fram som den övergripande målsättningen för IDB:s verksamhet. De nordiska länderna har också understrukit vikten av att IDB analyserar sin roll i förhållande till andra aktörer. Sverige har också aktivt drivit på bankens arbete med god samhällsstyrning och jämställdhet, där viktiga framsteg har gjorts under senare år. Sverige avser att fortsätta betona vikten av att banken ökar personalens kompetens på dessa områden och att verksamheten i ökad omfattning decentraliseras till fältkontoren.

Bankens verksamhet präglades under 1999 av efterverkningarna av de senaste årens finansiella oro och naturkatastrofer. IDB agerade snabbt på dessa externa chocker genom en omfattande kris- och katastroflångivning.

Sverige har sedan 1998 förhandlat om medlemskap i Interamerican Investment Corporation (IIC), en till IDB-gruppen knuten organisation, vilken stödjer utvecklingen av små och medelstora privata företag. Först vid IDB:s årsmöte i mars 2000 skedde ett genombrott i förhandlingarna, vilket ledde till en övergångslösning för den svenska anslutningen till organisationen. En definitiv lösning väntas under 2000.

Internationella valutafonden

Internationella valutafonden (IMF) har under senare år stärkt sina insatser i de fattigaste län-

derna. IMF har också en viktig roll i finansieringen av HIPC-initiativet för skuldlättnad.

I fonden finns ett särskilt fönster för stöd till reformering av de fattigaste ländernas ekonomier, Poverty Reduction and Growth Facility (PRGF). Mjuka lån lämnas som stöd till ekonomiska reformer inom ramen för genomförandet av de fattigdomsstrategier, s.k. PRSP (Poverty Reduction Strategy Papers) som länderna utarbetar. Detta sker i nära samarbete med Världsbanken.

IMF:s deltagande i finansieringen av HIPC sker dels genom försäljning av en del av fondens guldinnehav, dels genom bilaterala insatser till vilka Sverige kommer att bidra.

Övriga utvecklingsbanker och -fonder

Internationella jordbruksutvecklingsfonden (IFAD) har ett mycket tydligt fokus på fattigdomsbekämpning genom sin inriktning på fördelaktiga lån och projekt för att förbättra levnadsförhållandena för landsbygdsbefolkningen i de fattigaste länderna. Vid årsmötet i februari 1999 inleddes konsultationer om en påfyllnad av fondens kapital, vilka beräknas bli klara under 2000. Sverige kommer även fortsättningsvis i IFAD:s styrelse, i nära samarbete med Norge, Danmark och Finland, bl.a. verka för att ytterligare förankra prioriterade mål i fondens verksamhet och för att förbättra samarbetet och arbetsfördelningen mellan de Rombaserade FN-organen verksamma på jordbruksutvecklingsområdet.

Fonden för kapacitetsuppbyggnad i Afrika (ACBF) har huvudsakligen arbetat med att stärka utvecklingsländernas kapacitet att utarbeta och genomföra makroekonomisk politik. Under 1999 fattades beslut om att bredda mandatet till att även innehålla insatser för att stärka kapaciteten inom den offentliga sektorn och dess skärningspunkt gentemot den privata sektorn. Inledningsvis skall ACBF koncentrera sig på områden som offentlig redovisning, statistisk analys och liknande, men verksamheten kommer successivt att omfatta ett bredare område. Regeringen bedömer att breddningen ligger mycket väl i tiden och att ACBF kan bli en viktig aktör inom några betydelsefulla områden t.ex. i anslutning till utarbetandet av s.k. Poverty Reduction Strategy Papers.

Nordiska utvecklingsfonden (NDF) ger fördelaktiga lån motsvarande IDA-villkor till främst låginkomstländer. Lånen, som finansieras genom bidrag från de nordiska länderna, ges till projekt som är av nordiskt intresse och som främjar ekonomisk och social utveckling. NDF ger krediter endast i samfinansiering med andra finansierare - utvecklingsbanker och nordiska biståndsorgan.

En utvärdering av NDF presenterades i juli 1999. Den gav ett övervägande gott betyg åt NDF och förordade ökat fokus på insatser inom infrastruktur respektive avveckling av privatsektorverksamheten i dess nuvarande form på basis av en bibehållen liten organisation, inriktning på "nordisk nytta" i form av upphandling av varor och tjänster och renodling av fondens komparativa fördelar vad gäller erfarenhet, kompetens i organisationen och den nordiska resursbasen.

Samtliga nordiska länder har enats om att NDF:s komparativa fördelar talar för en fortsatt tyngdpunkt på ekonomisk infrastruktur, samtidigt som det är viktigt att integrera sociala dimensioner i projekten. Den tidigare angivna målsättningen att 40 procent av projekten skall avse social infrastruktur, multisektor och miljö bör ligga fast. Detta slås fast i en rapport med riktlinjer för en kapitalökning som de nordiska länderna enats om. Överenskommelsen innebär en påfyllnad om 330 miljoner euro för en femårsperiod från 2001. Sveriges andel är 32 procent. Nordiska ministerrådet har tillstyrkt kapitalökningen liksom förslag att fondera räkenskapsvaluta SDR (Speciella Dragningsrätter) till euro.

NORSAD-fonden är ett samarbete mellan de nordiska länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige samt medlemsländerna i Southern African Development Community (SADC). Fonden har som syfte att bidra till ekonomisk utveckling och självförsörjning i SADC-länderna främst med lån till s.k. joint ventures. De nordiska länderna beslutade i fjol om en förlängning av fondens mandat till utgången av mars 2003 och om en kapitalpåfyllnad om 150 miljoner danska kronor. Sveriges bidrag under en treårsperiod uppgår till 66 miljoner svenska kronor.

Övrigt multilateralt samarbete

Tabell 3.6 Övrigt multilateralt samarbete

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
Miljöinsatser	0	111 000
Konfliktförebyggande insatser	50 500	120 000
Särsk. multilaterala insatser:		
- Utsatta barn i fattiga länder	0	27 000
- Särsk. jämställdhetsinsatser	0	5 000
Övriga insatser	121 000	150 000
Summa	171 500	413 000

Multilaterala miljöinsatser

FN:s generalsekreterare pekar i sin rapport till Millennieförsamlingen på de framsteg som gjorts ända sedan 1972, då den första miljökonferensen hölls i Stockholm. Samtidigt konstaterar han att utmaningarna vida överträffar de åtaganden som ändå gjorts. Dessa är, enligt rapporten, för få, för små och för sena. Generalsekreterarens förhoppning är att världens ledare skall ta tillfället i akt att skapa nytt liv i debatten om hållbar utveckling samt lägga grunden för konkreta åtaganden i samband med toppmötet om miljö och utveckling år 2002.

Regeringen medverkar aktivt i det förberedande arbetet inför översynen och kommer under det första halvåret 2001 att inneha en nyckelroll i dessa förberedelser som EU:s ordförande. Redan under hösten 2000 kommer FN:s generalförsamling att besluta om syfte, inriktning, omfattning, tidpunkt och plats för den konferens som troligen kommer att hållas på toppmötesnivå i ett utvecklingsland. En nationalkommitté har tillsatts för att bistå regeringen i detta förberedande arbete. Dess rapport är del i ett världsomspännande nationellt Agenda 21-arbete. Regeringen fäster också stor vikt vid att EU våren 2001 skall kunna anta en strategi för hållbar utveckling som ett regionalt bidrag till toppmötet 2002.

Sveriges prioriteringar för utvecklingssamarbetet utgår från rekommendationerna från FN:s konferens om miljö och utveckling (UNCED) 1992 vilka ytterligare har konkretiserats och bekräftats sedan regeringens skrivelse om Sveriges utvecklingssamarbete för hållbar utveckling (rskr. 1996/97:2) behandlades i riksdagen.

I allt högre grad svarar nu de multilaterala organisationerna upp när det gäller att genomföra visionen om hållbar utveckling i den konkreta

verksamheten. Världsbanken har under de senaste åren utarbetat riktlinjer för hållbar utveckling inom särskilda områden som bl.a. energi och skog. Under innevarande år pågår ett intensivt arbete för att i en konsultativ och öppen process utveckla en sammanhållen miljöstrategi. Regeringen fäster stort avseende vid detta arbete som är ett gott exempel på hur Sverige i styrande församlingar medverkar i angeläget policyskapande arbete.

Sveriges ordförandeskap i EU kommer att i hög grad präglade regeringens förberedelser för nästa års möte med FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD). Energifrågorna ges en framskjuten plats liksom frågor rörande bl.a. atmosfären och transporter. Regeringen verkar för att CSD:s beslut skall understryka energifrågornas betydelse inom ramen för utvecklingssamarbetet. Av särskild vikt är att underlätta för u-länderna att delta i det globala energisamarbetet.

Sveriges åtagande i förhållande till den Globala Miljöfonden (GEF), som är finansiell mekanism för FN:s konvention för klimatförändringar och konventionen om biologisk mångfald, innebär att ett belopp om ca 35 miljoner kronor skall inbetalas. Redan under innevarande år kommer förhandlingar att inledas om påfyllnad av fondens resurser för den tredje påfyllningsperioden (2002-2006).

Sverige anser att genomförandet på landnivå av åtagandena och intentionerna i de globala miljökonventionerna är av mycket stor vikt. Särskilda ansträngningar är motiverade för att underlätta u-ländernas deltagande i det omfattande policyarbetet. Regeringen kommer därför att lämna särskilt strategiskt stöd för att bidra till detta.

Under år 1999 nåddes en överenskommelse om påfyllnad av den Multilaterala Fonden för utfasning av ozonfarliga ämnen med ett belopp om sammanlagt 440 miljoner dollar för perioden 2000-2002. Detta är ett uttryck för givarnas stöd till det fortsatta arbetet med att förhindra ozonlagrets förtunning. Sverige avser att fortsätta verka för att stöd i större omfattning skall inriktas på sektorprogram och stärkande av nationella institutioner. Sveriges bilaterala program bör fortsätta på den inslagna vägen med betoning på förstärkning av de nationella ozonenheterna och andra institutionella insatser och med utnyttjande av svensk erfarenhet och svenska resurser. Fonden bör arbeta fram flexibla regler för bistånd till utfasning av freon inom kylsektorn i u-länder. Samtliga dessa eftersträvade policyför-

ändringar bör bidra till bättre måluppfyllelse i utfasningsarbetet under 2001 och åren därefter.

För budgetåret 2001 avsätts totalt 18,5 miljoner kronor för den första inbetalningen till fonden under den nya påfyllnadsperioden.

I början av år 2000 hölls i Haag det andra mötet med Världsvattenforumet. Såväl regeringar som en rad andra aktörer bidrog aktivt till att lyfta fram världens vattenproblem och kom med förslag om hur de skall kunna lösas. Sverige deltog aktivt i förberedelserna för konferensen och vid utarbetandet av den ministerdeklaration som antogs. Nu vidtar det angelägna arbetet med att följa upp de föreslagna åtgärderna. Regeringen fäster mycket stort avseende vid att de kan genomföras i dialog med u-länderna. Den särskilda kompetens som Sverige besitter genom de i Stockholm belägna vatteninstitutionerna har därvid en viktig roll som bör kunna utnyttjas och förstärkas.

Förhandlingarna om en global konvention om begränsning av användningen av beständiga organiska föreningar, s.k. POPs påbörjades år 1998. De skall enligt planerna avslutas i december år 2000. Konventionen skall sedan undertecknas vid en diplomatkonferens i Stockholm våren 2001.

Regeringen anser att en global överenskommelse om användningen av POPs är en viktig och prioriterad fråga och Sverige var också ett av de länder som var starkt pådrivande för att påbörja förhandlingarna. U-länderna har uttalat att en förutsättning för att förhandlingarna skall kunna slutföras enligt planerna är att i-länderna är beredda att bidra till u-ländernas begränsning och sanering av POPs. Det kan därför bli aktuellt att både via multilaterala och bilaterala kanaler bidra till sådan finansiering.

Efter förhandlingar som pågått i olika fora sedan Riokonferensen har FN beslutat inrätta ett globalt skogsforum (UN Forum on Forests) för att diskutera, ge rekommendationer och följa upp beslut rörande världens skogar. Uppgårelsen innebär att en ny mer handlingsinriktad fas för de globala skogsfrågorna kan inledas. För givarländerna innebär detta att man åtagit sig att stödja u-länderna att vidta de åtgärder på vägen mot hållbart skogsbruk som rekommenderats.

Multilaterala konfliktförebyggande insatser

Betonandet av FN:s ansvar för internationell fred och säkerhet är ett traditionellt inslag i svensk utrikes- och säkerhetspolitik. Svensk

medverkan i och finansiering av FN-beslutade fredsoperationer och fredsbyggande verksamhet är betydande. Kravet på FN:s ingripande har överstigit organisationens förmåga att möta alltmer komplexa behov i situationer av bräcklig fred, brutna fredsavtal och framtvingande åtgärder enligt FN-stadgans kapitel 7. Erfarenheterna från Balkan, Afrika och Östtimor visar på behovet av tidigt planerade och samordnade insatser där militära, civila, humanitära och fredsfrämjande utvecklingsinsatser samverkar trots bibehållna distinkta mandat. Generalsekreteraren har härvid en samordnande roll av avgörande betydelse. Insikten om att konfliktförebyggande måste genomsyra FN:s hela verksamhetsfält har, bl.a. med svensk aktiv tillskyndan, stärkts. Utrikesdepartementet har genom ett handlingsprogram för konfliktförebyggande stärkt samordningen av analysarbetet kring dessa och andra aspekter på dagens konfliktskeenden. Inom Utrikesdepartementet innefattar analysarbetet om konfliktförebyggande olika områden, såsom säkerhets-, FN-, regional-, bistånds-, migrations- och MR-politik.

Förutom de medel som ställts till Rikspolisstyrelsen (RPS) förfogande för polismedverkan i fredsoperationer i bl.a. Västafrika och Bosnien har stöd lämnats till den temporära internationella bevakningen av Hebron (TIPH) och FN:s internationella vaktstyrka i Irak (UNGCI) som under viss tid varit under svensk ledning. Sverige stödjer att systemet med FN:s generalsekreterares särskilda sändebud för konflikthantering och tillhörande ämnesområden (SRSG) effektiviseras. Stöd för detta ändamål har när det gäller SRSG för specifika politiska uppdrag lämnats till UNITAR (United Nations Institute for Training and Research). När det gäller SRSG med tematiskt ansvar kommer det nära samarbetet med SRSG för barn i väpnade konflikter respektive för internflyktingar att fortsätta.

Sverige har under flera år lämnat stöd till de två internationella krigsförbrytartribunalerna för forna Jugoslavien och för Rwanda. Det har bl.a. gällt utgrävningar för att utröna brott mot mänskligheten som massaker på civilbefolkningen. Stödet för dessa ändamål kommer att fortsätta under mer samordnade former i nära dialog med tribunalernas chefsåklagare.

Sverige har sedan gammalt nära kontakter med ett flertal regionala organisationer med ansvar för olika aspekter av konflikthantering. Det gäller särskilt i den mest konfliktdrabbade kontinenten Afrika. Det etablerade samarbetet med

dessa kommer att fortsätta med stöd för deras olika ansträngningar.

När det gäller internationella insatser utanför FN-systemet men kopplat till FN:s ansvarsområden kommer samverkan med ICG (International Crisis Group), Henry Dunant institutet och IPA, (International Peace Academy) att fortsätta.

Det svenska engagemanget för konfliktförebyggande har fått brett internationellt erkännande. Förväntningarna på svensk medverkan och svenskt stöd har därmed också ökat. Det finns också ett egenintresse för en aktiv svensk utrikespolitik med såväl FN- som EU-orientering att upprätthålla och utöka Sveriges deltagande i konfliktförebyggande i bred mening.

Särskilda multilaterala insatser: jämställdhet

Utöver bidrag till FN:s kvinnofond (UNIFEM) om 10 miljoner kronor användes år 2000 reserveringsmedel för fortsatta insatser av pilotkaraktär för att stärka jämställdhetssträvandena inom det multilaterala utvecklingssamarbetet. Medel från posten har under år 1999 och 2000 utbetalts bl.a. för seminarier, publikationer och kurser i ett strategiskt arbete med att integrera ett jämställdhetsperspektiv inom såväl FN som internationella utvecklingsbanker. Som ett led i arbetet med att stärka rapportering och synliggöra kvinnors och mäns olika villkor arrangerades i samverkan med UNDP ett seminarium våren 1999 för Estland, Ukraina och Kazakstan och våren 2000 anordnades ett seminarium på ministernivå med åtta afrikanska länder samt Portugal som ordförandeland i EU. Särskilda bidrag har också utgått till den Afrikanska och den Asiatiska utvecklingsbanken för att höja kompetens och medvetenhet om kvinnors och mäns olika villkor som utgångspunkt för analys och operativ verksamhet.

Medlen har syftat till att under en begränsad tidsperiod bistå organisationer bl.a. med att utveckla handlingsplaner för jämställdhet i utvecklingssamarbetet. Grundtanken är att organisationerna på sikt själva skall ta ett klart och tydligt ansvar för att uppmärksamma kvinnor och män på lika villkor i sin verksamhet. En successiv nedtrappning av anslagna medel förutses därför. Samtidigt beräknas basbidraget till UNIFEM öka.

Särskilda multilaterala insatser: barn

Inom Utrikesdepartementet pågår sedan 1998 en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet med målet att utforma en sammanhållen policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de svenska biståndsmålen.

Inom ramen för den pågående översynen utarbetas strategier inom särskilt angelägna områden som barnarbete, kommersiell sexuell exploatering av barn, barn på institutioner, barn och hiv/aids, barn i väpnade konflikter samt barn med funktionshinder. En skrivelse skall lämnas till riksdagen och projektet skall vara avslutat i januari 2002.

Särskilda medel har anvisats för multilaterala insatser för att stimulera ett barnrättsperspektiv i FN:s fonder och program m.fl. multilaterala aktörer. Beslut om stöd har fattats avseende bl.a. barnarbete, sexuell exploatering av barn och barn på institution. Vidare har regeringen beslutat att uppdra åt Sida att bereda och företrädesvis genom internationella organisationer genomföra biståndsinsatser för särskilt utsatta barn.

År 2001 genomför FN:s generalförsamling ett särskilt möte kring uppföljningen av målen från barntoppmötet år 1990 (UNGASS 2001). En förberedande kommitté med UNICEF som sekretariat, svarar för förberedelsearbetet. I denna egenskap har UNICEF identifierat behov av framsteg på tre områden: att säkerställa välbefinnande för de yngsta barnen, att garantera att alla barn får en god grundutbildning samt att ge alla ungdomar möjlighet att utvecklas till medkännande och produktiva medborgare. UNICEF har vidare lanserat en global rörelse för barn, Global Movement for Children, för att mobilisera såväl det civila samhället, inklusive enskilda organisationer, som den privata sektorn. Sverige ger hög prioritet åt det särskilda mötet och avser aktivt stödja förberedelsearbetet. Sverige avser vidare stödja ett aktivt deltagande av det samlade FN-systemet inklusive Bretton Woods-institutionerna i utarbetandet av förnyade åtaganden för barn och barnets rättigheter under 2000-talets första årtionde.

Ett nytt internationellt partnerskap har bildats i form av det Globala Vaccininitiativet (GAVI). WHO och UNICEF ingår liksom bilaterala givare och privata intressen. Syftet är att genom stöd till u-länder vaccinera fler barn mot de van-

ligaste barnsjukdomarna och på det viset rädda livet på uppskattningsvis tre miljoner barn. Regeringen avser att stödja detta initiativ.

Övriga multilaterala insatser

Årsbidrag till organisationer inom och utom FN-systemet finansieras från denna post. Därtill kommer fördjupningsstudier med extern expertis, analyser, seminarier och andra aktiviteter som främjar internationell samverkan och utveckling t.ex. insatser till stöd för uppföljning av FN-konferenser.

FN:s kontor för samordning av humanitärt bistånd, OCHA, har befäst sin centrala roll. Både beträffande policy och den konkreta samordningen i fält har en positiv utveckling skett, även om problemen är betydande bl.a. p.g.a av medelsbrist. Sverige bidrog under 2000 dels till OCHA:s årsbudget med åtta miljoner kr, dels med fem miljoner kronor till en särskild fond för fältsamordning. Fonden har tillkommit på svenskt initiativ för att ge OCHA möjlighet att snabbt och flexibelt sätta upp erforderlig samordningskapacitet. Härtill har Sida regelmässigt i enlighet med regeringens direktiv stött OCHA:s samordning i fält i anslutning till beslut om bidrag till FN:s konsoliderade appeller (CAP). För år 2001 beräknas det svenska årsbidraget till OCHA öka. Härutöver kommer Sidas stöd till OCHA att fortsätta.

International IDEA (Internationella institutet för demokrati och fria val) är en mellanstatlig organisation som bildades på svenskt initiativ i Stockholm år 1995. IDEA är en internationell mötesplats för medlemmarna, för närvarande 19 länder och fem internationella enskilda organisationer. Gemensamt arbetar dessa för att stödja en demokratisk utveckling i bred bemärkelse, inklusive fria val. IDEA:s verksamhet är inriktad på såväl normativt arbete som kapacitetsutveckling och tillämpad forskning. Institutet har på kort tid etablerat sig och är idag en välrenommerad organisation, vars tjänster efterfrågas på många håll i världen. Sverige som initiativtagare och värdland för organisationen har ett speciellt ansvar för och intresse av att stödja dess utveckling.

ICRC (Internationella Rödakorskommittén) har genomfört en reformering av såväl verksamhetsbudget och program som av ledningen av organisationen syftande till större öppenhet och effektivitet. Organisationen bygger sin verksamhet på de fyra Genève-konventionerna, jämte tilläggsprotokoll, om den humanitära rätten i

väpnade konflikter. Dess verksamhet har blivit än mer betydelsefull i dagens komplexa konflikt-situationer. ICRC är på grund av sitt unika mandat och sin integritet en särskilt viktig aktör vad gäller att ge skydd och hjälp till drabbad civilbefolkning i väpnade konflikter. En särskilt viktig del av ICRC:s verksamhet är att värna om genomförandet av och sprida kunskap om den internationella humanitära rätten. I november 1999 antogs en handlingsplan som utgör grunden för medlemsstaternas och rödakorsrörelsens åtaganden under de kommande åren. Mot bakgrund av den vikt Sverige lägger vid ökade kunskaper och bättre genomförande av den internationella humanitära rätten beräknas en mindre ökning av det svenska bidraget till ICRC:s centrala verksamhet avseende den humanitära rättens efterlevnad. Stöd till ICRC:s fältverksamhet bereds av Sida i samråd med regeringen. Sverige har fått gehör i ICRC för att ersätta den tudelade budgeten uppdelad på huvudkvarters- respektive fältkostnader med en integrerad budget. Detta innebär ett gemensamt samordnat svenskt bidrag till ICRC.

Bidraget till IOM (Internationella migrationskommittén) utgår enligt en i förväg fastställd skala. Det svenska bidraget förväntas sänkas något under 2001 på grund av inträdet av tre nya medlemmar i organisationen.

Generalförsamlingen genomför nu en rad särskilda extramöten för att följa upp 1990-talets stora världskonferenser. Sverige har på olika sätt gett stöd till FN:s arbete för att få en bättre överblick av effekterna av konferenserna liksom för att garantera en aktiv medverkan från de minst utvecklade länderna inför extramötena om befolkning, jämställdhet och sociala frågor. Liknande stöd kommer att ges inför uppföljningsmötet av barntoppmötet och extramötet om boende- och stadsutvecklingsfrågorna samt inför världskonferenserna om de minst utvecklade länderna och utvecklingsfinansiering.

Sverige har varit drivande i arbetet att effektivisera och reformera FN:s ekonomiska och sociala verksamhet med tonvikt på en bättre integration av FN:s operativa verksamhet med huvudsaklig inriktning på landnivå. Sverige kommer också fortsättningsvis att driva detta reformarbete liksom insatser som syftar till ett fortsatt utvecklat samarbete mellan FN och Bretton Woods-systemet. Sverige kommer också att ge stöd till insatser som syftar till att utveckla nya och mer förutsägbara finansieringssystem.

Finansieringsprojektet Development Financing 2000 har under året genomfört ett antal studier och seminarier om den framtida finansieringen av det multilaterala systemet. Under år 2001 kommer nya studier att genomföras och projektet kommer särskilt att vara engagerat i förberedelserna och genomförandet av högnivåmötet om utvecklingsfinansiering som förväntas äga rum under året. Projektet förväntas vara avslutat vid slutet av år 2001.

Europeiska Unionen (EU)

EU är en av världens största finansiärer av utvecklingssamarbete. Tillsammans svarar gemenskapen och medlemsstaterna för ca 60 procent av världssamfundets offentliga bistånd. Ungefär två tredjedelar av EG-biståndet finansieras över den reguljära budgeten, vilken fastställs av Europaparlamentet. Resten finansierar medlemsstaterna dels via europeiska utvecklingsfonden, EUF, i huvudsak till de s.k. AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla Havet, dels med ca 7 procent genom lån från Europeiska investeringsbanken.

Årligen avsätts ca 6 miljarder euro av den totala EG-budgeten för internationellt utvecklingssamarbete. Budgetåret 2001 beräknas 732 miljoner kronor avräknas från biståndsramen för att täcka Sveriges andel. Därtill kommer Sveriges åtagande om bidrag till EUF 8 om 350 miljoner euro samt ett beräknat bidrag till EUF 9 om 377 miljoner euro.

Reformer

1999 presenterade kommissionen resultaten av den övergripande utvärdering av EG:s utvecklingssamarbete som initierades av medlemsstaterna 1995. Utvärderingen pekade på allvarliga brister i såväl planering, beslutsprocess, genomförande, uppföljning som utvärderingsverksamheten. Samtidigt konstaterades att kommissionen lider av underbemanning på biståndsområdet.

Utvecklingsrådet gav kommissionen i uppdrag att utarbeta ett program över de åtgärder som krävdes för att komma till rätta med de problem utvärderingen pekade på. Vid Utvecklingsrådet i maj 2000 presenterade kommissionen en rapport om vidtagna och planerade åtgärder samt ett förslag till en samlad policy för utvecklingssamarbetet.

Gemenskapens utvecklingssamarbete kännetecknas idag av låg effektivitet. Detta tar sig bl.a. uttryck i långa beredningstider, förseningar i verkställighet, låg uthållighet efter avslutat stöd samt svag samverkan med partnerlandets myndigheter och med andra biståndsgivare. Användningen av fattigdoms-, jämställdhets- och problemanalyser är sporadisk. Utvärderingar görs, men resultaten återförs inte i tillräcklig utsträckning till verksamhetsplaneringen.

Dessa och andra missförhållanden förväntas åtgärdas dels genom kommissionens stora reformprogram, dels genom den omorganisation och nya utvecklingspolitik som lagts fast.

De viktigaste åtgärderna kan sammanfattas i följande punkter:

- ett globalt synsätt med samstämmighet mellan utvecklingssamarbetet och den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken samt med andra politikområden,
- förstärkt fokus på fattigdomsbekämpning, som inkluderar institutionella aspekter, jämställdhet och hållbar utveckling,
- främjande av den privata sektorns utveckling,
- närmare koppling mellan katastrofinsatser, återuppbyggnad och utvecklingsstöd,
- en bättre arbetsfördelning mellan EG:s utvecklingsbistånd och andra biståndsgivares, inte minst medlemsländernas, baserat på landstrategier som utformas i nära samarbete med partnerlandets myndigheter,
- en starkare länk mellan utvärderingar, "lessons learned", och utformningen av nya program.

Efter utredningar och intensiva konsultationer med medlemsstaterna och internationella organisationer har kommissionen beslutat att på sikt inrätta en särskild institution för EG-bistånd. Som ett första steg inrättas under 2000 en ny avdelning för utvecklingssamarbete. Den kommer att ledas av en styrelse med kommissionären för utrikes relationer som ordförande och kommissionären för utvecklingssamarbete som verkställande direktör.

De ca 120 EU-delegationerna i utvecklingsländer skall få ökade resurser och befogenheter. Detta förutsätter dock en revidering av såväl budgetförordning som personalreglemente.

Samarbetet mellan EG och medlemsstaternas förvaltningar skall stärkas och fokuseras på

landsstrategier, sektorprogram och erfarenhetsutbyte. På sikt kan också samfinansiering och utkontraktering av EG-bistånd till medlemsstater prövas.

Sverige har varit en av de ivrigaste förespråkarna för en reformering av EG:s utvecklings-samarbete. Även om organisations- och effektivitetsfrågor är kommissionens eget mandat är det naturligt att Sverige och andra medlemsstater engagerar sig i arbetet i expertgrupper, informella möten, rådsarbetsgrupper och verkställighetskommittéerna som kommer att behandla olika aspekter av effektivisering.

Ordförandeskapet 2001

Ett EU som är öppet mot omvärlden och präglas av internationell solidaritet kommer att vara en ledstjärna under det svenska ordförandeskapet. Så långt det är möjligt för ordförandeskapet att påverka Utvecklingsrådets dagordning, kommer Sverige att arbeta för att den skall ingå i den kontinuitet som Frankrikes, Sveriges och Belgiens ordförandeskap bör bilda. EU-ordförandeskapet innebär ett ökat engagemang både i processer och i substans. Framför allt måste Utrikesdepartementet och Sida medverka till att sådana rådsprocesser som främjar genomförandet av kommissionens nya utvecklingspolicy förs framåt. Förutom kontinuitet och effektivitet kommer även frågor om fattigdomsbekämpning, jämställdhet och hållbar utveckling att stå högt på dagordningen under det svenska ordförandeskapet.

Ordföranden i Utvecklingsrådet, biståndsmministern, har ett brett uppdrag som kräver snabb och solid hantering av ärenden. Detta gäller redan från inträdet i vår trojka-period 1 juli 2000. Från den 1 januari 2001 kommer svenska tjänstemän att under ett halvår leda de förhandlingar som sker i fyra rådsarbetsgrupper på utvecklings-samarbetets område. Sammanlagt kommer de två ordförandena för fyra rådsarbetsgrupper vardera att leda ett drygt sextiotal halv- eller heldagsmöten i vilka minst en svensk nationell delegat per möte deltar. Inom ramen för det globala utvecklings-samarbetet svarar Utrikesdepartementet för fem förhandlingsprocesser och hundratals EU-samaråd inför FN-konferenser och -möten.

Vid sidan av att ansvara för att formulera EU-gemensamma ståndpunkter och att företräda EU både i internationella organisationer och i tredje land fortsätter det löpande arbetet i bl.a. de 25 verkställighetskommittéer och expertgrupper där

Utrikesdepartementet och Sida deltar under kommissionens ledning.

I Sverige arrangeras två högnivåmöten under ordförandeskapet:

- *Barn i krig och på flykt* är ett högnivåseminarium som äger rum i Norrköping i mars,
- *Making Globalisation Work for the Poor* är en konsultation om globalisering och utvecklings-samarbete, som äger rum i Kramfors i juni.

En FN-konferens om de minst utvecklade länderna äger rum i maj 2001 i Bryssel. Ett arrangemang med deltagare från enskilda organisationer och det civila samhället anordnas i anslutning till konferensen.

En övergripande svensk målsättning är att vi som ordförande skall bidra till ökad effektivitet och kvalitet i Gemenskapens bistånd och stödja EU att kunna axla en roll som en pålitlig och solidarisk del av det internationella utvecklings-samfundet, särskilt gentemot FN.

AVS-samarbetet

I juni undertecknades det nya partnerskapsavtalet – det s.k. Cotonou-avtalet – mellan Europeiska gemenskapen, medlemsstaterna och de 71 AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stilla havet. Avtalet kommer att ersätta Lomékonventionen, som reglerat samarbetet under de senaste 25 åren. Förhandlingarna har gällt omfattande förändringar av det tidigare samarbetet, vars resultat varit blandat. Utvecklings-samarbetet har kritiserats för att vara ineffektivt och handelspreferenserna har inte lett till en ökad integration av AVS-länderna i världsekonomin.

Målet har för båda parter varit att åstadkomma ett genuint partnerskap baserat på lokalt ägarskap och ömsesidiga åtaganden. Fattigdomsbekämpning skall utgöra det övergripande målet för samarbetet. Ett brett deltagande skall eftersträvas, som också skall omfatta det civila samhället och den privata sektorn. En fördjupad politisk dialog mellan parterna skall bidra till fred och säkerhet och en demokratisk utveckling.

Avtalet lägger ökad tonvikt vid respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstat och god samhällsstyrning. Brott mot dessa värden skall vara föremål för konsultationer. Om inte en lösning kan nås, kan utvecklings-samarbetet helt eller delvis avbrytas. De tre första elementen utgör sedan tidigare avtalets grundsatser. Frågan

om god samhällsstyrning skulle utgöra en fjärde grundsats var länge omdebatterad. Genom aktivt svenskt agerande kunde en kompromiss nås, som innebär att god samhällsstyrning utgör ett grundelement i avtalet. Allvarliga fall av korruption skall vara föremål för särskilda konsultationer mellan parterna. Migrationsfrågor skall vara föremål för en nära dialog.

En svår fråga i förhandlingarna var den framtida handelsregimen. Den kompromiss som parterna kom överens om innebär att de nuvarande handelspreferenserna förlängs fram till år 2008 och att ett undantag begärs från WTO:s regler. Under tiden skall gemenskapen förhandla om WTO-förenliga regionala frihandelsavtal med de AVS-regioner eller -stater som så önskar. Syftet med dessa s.k. regionala ekonomiska partnerskapsavtal är att främja regional liberalisering och ökad handel inom en region, som ett led i AVS-ländernas integration i världsekonomin.

Biståndet skall fördelas på basis av både behov och uppnådda resultat. Landsstrategier skall utgöra basen i planeringen av utvecklingssamarbetet. Biståndet är uppdelat på ett samlat anslag för gåvobistånd och en särskild investeringsfacilitet för stöd till näringslivsutveckling. Den nionde europeiska utvecklingsfonden, EUF 9, kommer att beräknas till 13,8 miljarder euro, vilket tillsammans med outnyttjade medel från tidigare år skall täcka perioden 2000-2007. Sveriges bidrag beräknas till 377 miljoner euro. Hela avtalet löper på tjugo år med möjlighet till revidering vart femte år.

Regeringen välkomnar det nya avtalet som utgör en bra plattform för att utveckla samarbetet med AVS-länderna.

MEDA

Inom den s.k. Barcelonaprocessen förs en politisk, ekonomisk och kulturell dialog som syftar till att öka stabiliteten och främja samarbetet i Medelhavsregionen. Genom MEDA skall gemenskapen stödja 12 länder runt Medelhavet i deras ekonomiska utveckling och bidra till att de står bättre rustade att möta konkurrensen från den europeiska industrin, när ett planerat frihandelsområde införs år 2010. Samarbetets omfattning har ökat markant under 1990-talet. För perioden 1995-1999 har ca fem miljarder euro avsatts för stöd till dels ekonomisk anpassning och integration, dels mer traditionellt utvecklingssamarbete. Kapacitetsbrist och organisatoriska problem i Kommissionen har lett till svå-

righeter att genomföra programmet. MEDA-förordningen, som styr biståndets innehåll och inriktning, är under omförhandling. Under 2000 förväntas beslut dels om den nya förordningen, dels om omfattningen av stödet för perioden 2000-2005.

ALA

Samarbetet med Asien och Latinamerika (ALA) har under senare år breddats till att omfatta både bistånd och ekonomiskt samarbete. Tyngdpunkten ligger på de fattigaste länderna och de fattigaste delarna av befolkningen samt på regioner och länder med betydande kommersiell potential. Den finansiella ramen för perioden 1996-2000 beräknas till fem miljarder euro. Av detta går ca 60 procent till Asien och 40 procent till Latinamerika. Per capita är dock biståndet till Asien betydligt mindre än till Latinamerika. Samtidigt har behovet av stöd till flera av de asiatiska länderna ökat i spåren av Asienkrisen 1997-98, där negativa sociala effekter kvarstår i t.ex. Indonesien och Thailand. Enligt svensk syn bör en omfördelning inom ALA-biståndet övervägas. Sverige välkomnar kommissionens planer att utarbeta nya landsstrategier för utvecklingssamarbetet med länderna i Asien och Latinamerika.

OBNOVA/CARDS

Efter 1990-talets krig och konflikter är västra Balkan ett viktigt område för EG:s utvecklingssamarbete. Insatserna, som knyter an till Stabilitets-pakten för sydöstra Europa och Stabiliserings- och associationsprocessen, skall bland annat bidra till förutsättningar för fred och stabilitet i regionen, samt hjälpa länderna att integreras i de europeiska strukturerna.

Gemenskapens utvecklingssamarbete på västra Balkan har hittills skett inom ramen för två olika program: Obnova och Phare. Under år 2000 förväntas beslut om en ny förordning, CARDS, som ska ersätta båda dessa program och i fortsättningen styra EG:s insatser i regionen. Under perioden 1991-1999 uppgick insatserna ur gemenskapsbudgeten till totalt 4,5 miljarder euro, men för perioden 2000-2006 planeras en ökning. Det största stödet ges för närvarande till Kosovo och Bosnien-Hercegovina. Betydande belopp kan också frigöras för andra delar av Förbundsrepubliken Jugoslavien (FRJ), utöver Kosovo,

den dagen då en demokratisk regim har kommit till makten i Belgrad.

Livsmedelsbistånd och livsmedelssäkerhet

EG:s program för livsmedelsbistånd och livsmedelssäkerhet syftar till att främja livsmedelssäkerheten i de fattigaste länderna. Programmet är i storleksordningen 505 miljoner euro. Nära hälften av resurserna används för att stödja livsmedelssäkerheten i AVS-länderna. FN:s livsmedelsprogram (WFP) och enskilda organisationer är viktiga samarbetspartner.

Livsmedelssäkerhet och jordbruksutveckling har identifierats som ett prioriterat område för EG:s framtida utvecklingspolitik. En omfattande utvärdering av programmet har gjorts och en förändring av nuvarande förordning kan bli aktuell under det svenska ordförandeskapet. Ambitionen är att integrera livsmedelssäkerhet i det bredare perspektivet av fattigdomsbekämpning.

ECHO

Gemenskapens humanitära bistånd uppgick 1999 till ungefär 800 miljoner euro vilket gör Kommissionens kontor för humanitärt bistånd, ECHO (European Community Humanitarian Office), till en av världens största enskilda finansierare av humanitärt bistånd. Stödet kanaliseras i huvudsak via enskilda organisationer, FN-organ och Internationella Rödakorskommittén.

Parallellt med den övergripande översynen av EG:s utvecklingssamarbete har en särskild utvärdering genomförts av verksamheten inom ECHO under åren 1996-1999. Utvärderingen uppmärksammar särskilt brister i koordinering inom Kommissionen och med andra humanitära aktörer, avsaknaden av ett tydligt mandat och klar policy samt övergripande administrativa svagheter. Vid Utvecklingsrådet i maj 2000 antogs rekommendationer om hur kommissionen bör åtgärda identifierade brister. I rekommendationerna uppmanas ECHO bl.a. att tydliggöra sitt mandat, att stärka samarbetet med FN och Internationella Rödakorsrörelsen och att effektivisera sin interna organisation. Vidare uppmärksammas Kommissionens avsikt att presentera en strategi för kopplingen mellan humanitärt bistånd, rehabilitering och utvecklingsinsatser. ECHO har påbörjat en förändringsprocess i syfte att åtgärda identifierade brister. Sverige instämmer överlag med utvärderingens slutsatser och har för avsikt att följa upp utvecklingsrådets

rekommendationer bl.a. genom fortsatt dialog med ECHO. Sverige kommer som ordförande i EU under våren 2001 att vara värd för ECHO:s årliga policymöte.

Konfliktförebyggande

Under senare år har inom EU ett bredare synsätt anlagts på konflikt- och säkerhetsfrågor med ökat fokus på såväl förebyggande av väpnade konflikter som på civil och militär krishantering. Vid ministermötet i Helsingfors i december 1999 antog EU nya riktlinjer för utvecklingen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP). Sverige var då tillsammans med Storbritannien en av de drivande krafterna bakom beslutet att upprätta en icke-militär mekanism för krishantering, som skall samordna och effektivisera de olika civila medel och resurser som står till unionens förfogande.

I den nya Civilkommittén, som upprättats på svenskt initiativ, ges en möjlighet att ta ett brett grepp på EU:s bidrag till konflikt- och krisförebyggande, eftersom arbetet inkluderar såväl förstapelärfrågor (utvecklingssamarbetet och det humanitära biståndet) som andrapelärfrågor (utrikespolitiken). En prioriterad uppgift kommer att vara att stärka unionens samlade kapacitet för civil krishantering där utvecklingssamarbetet ingår som ett viktigt bidrag. Konfliktförebyggande är också en av Sveriges prioriteringar inför ordförandeskapet. Målet är att utarbeta en samordnad EU-policy där EU:s samtliga instrument utnyttjas på ett effektivt sätt.

Det nya synsätt på konflikt- och säkerhetsfrågor som man inom EU antagit under senare år har också fått ett konkret genomslag på biståndsområdet. EU:s senaste insatser på den afrikanska kontinenten speglar den prioritet som man ger preventiva, konfliktförebyggande åtgärder. Stöd har utgått från EU till Lusakaprocessen, vilken har som mål att åstadkomma fred i den komplicerade konflikten i Demokratiska Republiken Kongo, rehabiliteringsprocessen i Rwanda och Burundi och gränskonflikten mellan Etiopien och Eritrea.

Bilateralt utvecklingssamarbete

Inledning

Huvuddelen av det svenska utvecklingssamarbetet – ca två tredjedelar – är bilateralt, dvs. sker direkt mellan Sverige och enskilda utvecklingsländer. Sida ansvarar för den helt övervägande delen av det bilaterala biståndets genomförande.

Sveriges bilaterala utvecklingssamarbete sker med ett stort antal länder. För länder med vilka Sverige har mer omfattande eller komplext samarbete styrs detta genom landstrategier. Dessa bygger i ökande grad på en nära dialog med samarbetslandet, både regeringen och det civila samhället. För att integrera det svenska samarbetet så långt som möjligt i samarbetslandets egna utvecklingsansträngningar och samordna insatserna med andra givares bistånd, läggs ökad vikt vid att koppla de svenska landstrategierna till de strategier som utvecklas i första hand av samarbetslandet självt men också till de strategier som andra ledande givare, som Världsbanken och FN, utvecklar i nära samarbete med landets regering och civila samhälle. Syftet är att komplettera landets egna ansträngningar och bidra till finansiering av större program, exempelvis för sektorer som undervisning och hälsovård. Samtidigt betonas samarbetslandets ansvar och de olika rollerna tydliggörs.

Biståndet får också en allt viktigare roll som katalysator för ökade privata kapitalflöden, både nationellt och internationellt. I många länder finns förutsättningar för att gradvis minska biståndsfinansieringen till förmån för inhemska och utländska privata resurser. Biståndet kan underlätta detta genom att stödja utveckling av t.ex. ländernas finansiella sektorer.

Av Sidas utbetalningar 1999 var den geografiska fördelningen: Afrika 35 procent, Asien 19 procent, Latinamerika 16 procent och Europa/Centralasien 14 procent. Av verksamhetsgrenarna gick den största andelen, 17 procent, till humanitärt bistånd medan 16 procent gick till sociala sektorer, 13 procent till mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning och 12 procent till infrastruktur, näringsliv och urban utveckling.

Genom en stärkt inriktning på små och strategiska insatser, inte minst inom området demokrati och mänskliga rättigheter, ökar också antalet insatser och uppgick 1999 till 4620.

Det bilaterala utvecklingssamarbetet utvärderas inom Sida, dels av Sekretariatet för utvärde-

ring och intern revision som är direkt underställt Sidas styrelse, dels av olika avdelningar och av de integrerade ambassaderna. Utvärderingsverksamheten vid Sida under 1999 redovisas under Resultat (avsnitt 3.6.1).

För att kontinuerligt förbättra utvecklingssamarbetet krävs ökad återföring och kunskapsutveckling inom utvärderingsverksamheten samt bättre utnyttjande av forsknings- och utredningsresultat. Expertgruppen för utvecklingsfrågor (EGDI) som tillsattes av regeringen 1995 spelar här en viktig roll genom extern rådgivning och kontakter med forskarsamhället. Under 1999 publicerade EGDI fyra studier om bl.a. biståndsberoende, landsbygdsutveckling i Tanzania och den internationella finansiella arkitekturen.

Utrikesutskottet har i betänkandet 1999/2000:UU2 hemställt att regeringen ges i uppdrag att se över formerna för hur den utvärderingsverksamhet som finns utanför biståndsförvaltningen kan stärkas med särskilt fokus på möjligheterna att stärka EGDI:s utvärderande funktion. En översyn av detta har påbörjats inom Utrikesdepartementet och en referensgrupp med deltagande från Utrikesdepartementet, Sida, EGDI och Utredningen om Sveriges politik för global utveckling har tillsatts. Översynen kommer också kopplas till den översyn av EGDI som är aktuell. Resultatet av översynen av utvärderingsverksamheten beräknas redovisas i budgetpropositionen för 2002.

Mål- och resultatstyrning av Sida (MÅRS)

I regleringsbrevet för 1999 gavs Utrikesdepartementet och Sida i uppdrag att gemensamt se över resultatstyrningen av Sidas verksamhet. Syftet med översynen var framförallt att tillgodose regeringens behov av att styra och bedöma verksamheten respektive behovet av uppföljning och information för rapportering till riksdagen.

Projektet har identifierat vilken typ av resultatinformation som kan antas behövas för regeringens och riksdagens behov. Detta innebär bl.a. att regeringen kommer att beställa särskilda utvärderingar mot effektmålen med vissa intervaller. I samband med regleringsbrevet för 2001 beräknas en sådan beställning kunna göras.

En grundstruktur för den årliga rapporteringen av verksamhetsgrenarna liksom formuleringen av verksamhetsmålen har utarbetats. För resultatrapporteringen betonas särskilt analyser och kommentarer i större utsträckning än i nuva-

rande redovisning. Denna grundstruktur kommer att tillämpas i regleringsbrevet för 2001 och resultatinformationen därmed rapporteras i budgetpropositionen för 2003.

Vissa förändringar har gjorts i verksamhetsindelningen och anslagsstrukturen. Utgångspunkten för arbetet var att dessa skulle sammanjämkas och att *en* indelning skulle väljas. Översynen visade att detta inte var praktiskt genomförbart. För att förbättra informationen kommer dock en matris med dels verksamhetsindelningen, dels anslagsstrukturen att redovisas i Sidas budgetunderlag inför kommande budgetår. Anslagsstrukturen blir den styrande lednen medan verksamhetsgrenarna visar den prognostiserade fördelningen. Den budgeterade matrisen följs sedan upp i Sidas årsredovisning med en matris över den faktiska fördelningen inklusive en analys av eventuella större förändringar.

Anslagstrukturen har omarbetats något för att i högre utsträckning integrera det bistånd som Sida handhar i respektive region. Detta innebär att regionposterna inte är jämförbara med föregående års siffror.

Under hösten kommer ett utvecklingsarbete bedrivas i syfte att identifiera effektivitetsmått för myndigheten Sida.

Medelsfördelning och anslagsstruktur

Tabell 3.7 Anslagsposten 1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
Afrika	1 850 000	2 330 000
Asien	1 000 000	1 415 000
Latinamerika	620 000	785 000
Europa	450 000	705 000
Särskilda utvecklingsprogram	1 070 000	–
Globala utvecklingsprogram	–	1 162 000
U-krediter	450 000	430 000
Forskningssamarbete	570 000	–
Enskilda organisationer	880 000	890 000
Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande	1 000 000	1 077 000
Ekonomiska reformer	665 000	700 000
Information	50 000	50 000
Summa	8 605 000	9 544 000

Anslagsposten för det bilaterala utvecklingssamarbetet ökar år 2001 med 939 miljoner kronor till 9 544 miljoner kronor. Vid fördelningen

av medel har reservationer på respektive delpost beaktats.

Anslagsstrukturen för 2001 har ändrats jämfört med innevarande år: delposten 5 Särskilda utvecklingsprogram samt delposten 7 Forskningssamarbete har avskaffats. Insatser under dessa poster som kan land- eller regionfördelas överförs till regionposterna. Under en ny delpost 5 Globala utvecklingsprogram finansieras forskning och andra insatser inom olika ämnesområden som inte avser ett visst land eller region.

Medelsfördelning mellan de olika delposterna framgår av tabell 3.7. Sida, som disponerar merparten av anvisade medel under anslagsposten, har rätt att omfördela mellan delposter.

Delposten 1 Afrika omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser. Delposten beräknas öka till 2 330 miljoner kronor.

Delposten 2 Asien omfattar dels landramar för programländer, dels medel för regionalt samarbete och övriga insatser. Delposten beräknas öka till 1 415 miljoner kronor.

Delposten 3 Latinamerika omfattar samarbetet med Central- och Sydamerika inklusive Nicaragua och Bolivia. Delposten beräknas öka till 785 miljoner kronor.

Delposten 4 Europa omfattar insatser på västra Balkan och stöd till vissa länder i Kaukasus och Centralasien. Delposten beräknas öka till 705 miljoner kronor.

I tabell 3.8 anges gällande och indikativa årliga ramar i länder med vilka Sverige har samarbetsavtal. Därutöver tillkommer insatser som finansieras såväl under regionposterna som under andra delposter, t.ex. inom näringsliv, demokrati, forskning, humanitärt bistånd och stöd till ekonomiska reformer.

Delposten 5 Globala utvecklingsprogram omfattar globala program, metodutveckling, rekrytering och utbildning av fältpersonal, internationella kurser samt utvärderingsverksamhet och internrevision.

Delposten 6 U-krediter omfattar subventioner av u-krediter. Biståndskrediter finansieras under regionposterna.

Delposten 7 Enskilda organisationer utgör stöd till bistånd som genomförs av svenska folkrörelser och enskilda organisationer.

Delposten 8 Humanitärt bistånd används för att lindra följderna av väpnade konflikter för civilbefolkningen, stöd till tidig återuppbyggnad och konfliktförebyggande samt insatser för offer för naturkatastrofer.

Delposten 9 Ekonomiska reformer används för betalningsbalansstöd och skuldlättnad, främst inom ramen för internationellt samordnande skuldinitiativ, till fattiga och skuldtyngda länder som genomför ekonomiska reformprogram.

Delposten 10 Information beräknas till 50 miljoner kronor för att ge ett fortsatt utrymme för en ökad satsning på information om och opinionsbildning kring utvecklingssamarbetet.

Tabell 3.8 Gällande och indikativa ramar i samarbetsavtal

Tusental kronor

	2000	2001
Afrika		
Angola	80 000	75 000
Eritrea	20 000 ¹	–
Etiopien	130 000 ²	–
Guinea-Bissau	5 000	–
Kenya	65 000	65 000
Moçambique	300 000	320 000
Namibia	65 000	65 000
Sydafrika	200 000	200 000
Tanzania	260 000	290 000
Uganda	150 000	150 000
Zimbabwe	110 000	–
Asien		
Bangladesh	140 000	140 000
Kambodja	100 000	100 000
Laos	100 000	100 000
Sri Lanka	60 000	60 000
Vietnam	200 000	220 000
Västbanken/Gaza	120 000	120 000

¹ I regeringsbeslut i december 1999 sänktes landramen till 10 miljoner kronor.

² I regeringsbeslut i december 1999 sänktes landramen till 70 miljoner kronor. Utöver ramarna tillkommer insatser som finansieras under regionposter eller andra delposter.

Verksamhetsgrenar

Demokratisk samhällsstyrning och mänskliga rättigheter

Målet för utvecklingssamarbetet avseende demokrati och mänskliga rättigheter är att bidra till en demokratisk samhällsstyrning och en ökad respekt för de mänskliga rättigheterna.

Demokratimålet bidrar till det övergripande fattigdomsmålet genom att tillföra den politiska dimensionen.

Resultatet av utvecklingssamarbetet mäts ytterst i hur enskilda människors villkor förbättras och vilken makt de har att påverka sina liv. Det kan översättas i termer av hur de mänskliga rät-

tigheterna respekteras och förverkligas. Sverige skall därför i utvecklingssamarbetet stödja sig på de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna, framför allt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna samt de sex centrala FN-konventionerna.

Utvecklingssamarbetet inom området skall användas till att stärka en demokratisk samhällsstyrning och respekt för de mänskliga rättigheterna. Det innebär bland annat ett förvaltningsstöd som stärker och effektiviserar den statliga förvaltningen i våra samarbetsländer i syfte att bättre tjäna ett demokratiskt system.

Utvecklingssamarbetet inriktas också på rättsväsenden i bred bemärkelse. Dessa är ofta underfinansierade och lider av stora eftersläpningar. Detta leder ofta till långa väntetider i häkten och vid domstolar och därmed en försämrad rättssäkerhet, vilket är ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Svenskt stöd skall bland annat inriktas på administration av rättsväsendet. Stöd kan också utgå till rättshjälp och till enskilda organisationer som bidrar till breddat tillträde också för mindre bemedlade personer.

Utvecklingssamarbetet kan också användas för att främja fria, självständiga, pluralistiska och granskande media. Tillsammans med olika delar av det civila samhället, framför allt vissa enskilda organisationer utgör de kanaler för andra röster och frågor och utgör egna demokratiska mötesplatser i samhället.

Granskningsfunktionen kan också ligga inom ramen för den offentliga förvaltningen t.ex. i form av ombudsmän. Den svenska traditionen på detta område är en unik resursbas för utvecklingssamarbetet.

Demokratistöd måste omfatta en förståelse för hela den demokratiska processen. Ett lands konstitution ger de grundläggande spelreglerna. Val är en form av temperaturmätare avseende den politiska processen. Politiska partier är, liksom valmyndigheter, centrala demokratiska institutioner. Lokal demokrati är ett sätt att komma närmare medborgarna och det handlar om den dimension av fattigdom som rör makten över den egna vardagen. Alla dessa institutioner kan främjas genom utvecklingssamarbetet.

Sida har under året arbetat med fyra parallella metodprojekt under rubriken demokratisk samhällsstyrning. Projekten handlar om rättsväsendet, god samhällsstyrning, medborgerligt deltagande samt den politiska processen (val, parlament, konstitutioner samt valda församlingar på lokal nivå). Slutsatser av delprojekten skall

samlas i ett policypaper på temat demokratisk samhällsstyrning vilket kommer att färdigställas mot slutet av året.

Sida och Utrikesdepartementet har också gemensamt arbetat fram en vägledning för land-analysarbetet i syfte att stärka demokrati och mänskliga rättighetsdimensionen. Att främja demokrati och mänskliga rättigheter tar tid och är ett processinriktat arbete. Det kräver en god förmåga att kombinera instrument och kanaler på nya och kreativa sätt. Det är väsentligt för trovärdigheten att ett demokrati- och mänskliga rättighetsperspektiv genomsyrar allt utvecklings-samarbete.

Sedan skrivelserna *Demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges internationella utvecklings-samarbete* (skr.1997/98:76) samt *Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik* (skr.1997/98:89) presenterades våren 1998 har ett intensivt uppföljningsarbete bedrivits. Särskild prioritet har getts åt utvecklande av kapacitet genom dels utbildning, dels metodutveckling. Barnets rättigheter har som ett särskilt prioriterat område aktivt integrerats i såväl utbildnings- som metodsatsningar.

Det är väsentligt att Sida under kommande år låter uppföljningsarbetet fortgå både genom breddning och fördjupning, såväl som fortsatt metod- och kompetensutveckling som genom utveckling av kontakter och samarbetsformer med svensk expertis och svenska aktörer på området. I en begränsad skala har den svenska politiken på området, liksom de praktiska biståndserfarenheterna, presenterats i internationella sammanhang. Detta arbete kommer under året att fortsätta och den svenska internationella profilen att höjas.

Sociala sektorer

Målet är att skapa förutsättningar för social utveckling och trygghet, dvs. förbättra levnadsvillkor genom stöd till hälso- och utbildningsreformer, utveckling av nationella hälso- och utbildningssystem samt stöd till förbättrad vattenförsörjning och sanitet. Samarbetet skall även bidra till att ge människor med funktionshinder möjligheter att delta på lika villkor i samhällslivet. Målet för kultursamarbetet är att skapa förutsättningar för kreativitet och kulturell mångfald.

Utvecklingssamarbetet inom hälsosektorn bör liksom inom undervisningssektorn även fortsättningsvis inriktas på att stödja reformproces-

ser med målsättningen att åstadkomma hälso- och sjukvård av god kvalitet för alla samt att förbättra folkhälsan för utsatta grupper. Med denna inriktning följer en anpassning av arbetssätt främst genom övergång från projektstöd till sektorprogramstöd. Under året har en policy och handledning för sektorprogramstöd tagits fram med hjälp av erfarenheter från hälso- och undervisningssektorn.

Undervisningsstödet fokuseras på att förbättra utbildningens kvalitet i samarbetsländerna, huvudsakligen inom basutbildning där lärarfortbildnings- och läromedelsinsatser samt skolbyggnadsprogram ges fortsatt stöd. Målet är att skapa förutsättningar för utbildningsreformer som garanterar alla barns rätt att gå i skola av god kvalitet – med fokus på lika möjligheter för flickor och pojkar, fattiga och funktionshindrade barn, främjar läskunnighet för såväl barn och ungdomar som vuxna och utvecklar hållbara system för finansiering och skolförvaltning.

En reviderad policy blir klar år 2000. Den inriktas på brett stöd till utbildningssektorn med fortsatt prioritet till grundutbildning, både formell och icke-formell.

För hälsobiståndet har en verksamhetsinriktning för 1999-2001 tagits fram under 1999. Hälsobiståndets innehåll fokuseras på tre områden: hälsoreformer, främst hälsosystems- och läkemedelsfrågor, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, särskilt hiv/aids-relaterade frågor samt folkhälsofrågor som berör sambanden mellan hälsa, utveckling och minskad fattigdom.

En utökning av hälsobiståndet i Afrika, såväl regionalt som genom landinsatser förutses. Hälsosituationen har inte förbättrats i Afrika så som den har gjort i världen i stort. Hälsobiståndet i Centralamerika förutses ligga fast vad gäller antal insatser men öka i volym. Demokrati och MR-perspektivet är mycket tydligare i hälsostödet här än i någon annan region. Hälsobiståndet i Asien har tonvikt på institutionsuppbyggnads- och reformperspektivet.

Studier och utvärderingar avseende hälsosektorn genomfördes 1999 i Nicaragua, Tanzania och Zimbabwe samt avseende amningsbefrämjande verksamhet och fyra nätverk/organisationer för jämställdhet och kvinnors hälsa. Utvärderingarna har samtliga pekat på behovet av ett tydligare fokus på institutions-, organisations- och utvecklingsfrågor.

Aidsepidemin kommer fortsatt att påverka de flesta sektorer till vilka Sverige ger bistånd. I vissa länder lever upp till 25 procent av den vuxna

befolkningen med hiv och aids. Biståndet kan genom olika sektorer bidra till att förebygga hiv samt stärka olika sektors förmåga att bemöta effekterna av aids. Etableringen av ett hiv/aidskontor för Afrika söder om Sahara har påbörjats.

Ett ny kultur- och mediapolicy har utarbetats under 1999. Kultur- och mediasamarbetet är en del av det svenska landsamarbetet med Moçambique, Zimbabwe, Vietnam, Nicaragua, Västbanken/Gaza, Tanzania och Sydafrika. Planering pågår för regionala insatser i västra Afrika samt i Medelhavsområdet.

Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling

Infrastruktur, näringsliv och urban utveckling är särskilt viktiga områden för att uppnå målsättningen om hållbar utveckling. Målet för stödet till infrastruktur är att bidra till uppbyggnaden av en miljömässigt och ekonomiskt bärkraftig infrastruktur med speciell tyngdpunkt på transport-, kommunikation-, energi-, och urban infrastruktur.

Förutsättningarna för, och utformningen av, stödet har under senare år starkt påverkats av avregleringar och en ökad ägarspridning i många av samarbetsländerna. En del av biståndet har därför inriktats på att underlätta för länderna att genomföra denna process på ett transparent och ansvarsfullt sätt. Sida blir alltmer en dialogpartner i policyfrågor och finansier av kompetens- och institutionsutveckling från att tidigare varit projektfinansier. Trots detta har stora infrastruktursatsningar i samband med katastrofer som Mitch och konflikten i Kosovo blivit ett nytt verksamhetsområde för Sida.

Nya finansieringsformer har prövats bl.a. i form av en kreditfond för landsbygdselektrifiering samt kombinationer av mjuka krediter och gåvor. Inom ramen för en treårig försöksperiod med fristående garantier har Sida under 1999 lämnat den första garantin och flera bereds. Garantinstrumentet skall med relativt begränsade insatser av statliga medel och statligt risktagande mobilisera kommersiella resurser som inte annars skulle vara tillgängliga för utvecklingspolitiskt prioriterade projekt. Sida har också antagit en policy för kreditfinansierat utvecklingsarbete.

Miljöaspekterna har fått allt större betydelse. Två av de fem områden som prioriteras i Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling berör särskilt infrastrukturuområdet, nämligen energi och urban miljö.

Urban utveckling är ett förhållandevis nytt biståndsområde som har ökat de senaste åren. Ett strategiarbete för urbana transporter har genomförts och beredning har inletts bl.a. i de katastrofdrabbade länderna i Centralamerika. Urban miljö kommer att särskilt uppmärksammas. Det urbana vattenkretsloppet, trafikplanering och avfallshantering kommer att prioriteras. Organisationer som tillhandahåller finansiella tjänster för bostäder för fattiga stadsbor kommer att stödjas.

Energifrågornas betydelse för utvecklings-samarbetet understryks av det faktum att två miljarder människor saknar tillgång till modern energi. Den tekniska utvecklingen i fråga om nya energislag och produktions- och distributionsformer skapar dock nya möjligheter. Sida bör också framgent aktivt delta i det globala energisamarbetet samt vidareutveckla stödet för det nationella ansvarstagandet i samarbetsländerna för att också de fattigaste ges tillgång till energi.

Arbetet inom den finansiella sektorn bör koncentreras till grundläggande ram- och regelverk, finansiella marknader och institutioner; finansiell krishantering, och riskkapitaltillförsel. Mikrofinansiering, som under de senaste åren vuxit fram som ett viktigt verktyg för att höja levnadsstandarden för fattiga grupper, är ett annat prioriterat område.

Verksamheten inom näringslivsutveckling syftar till att stärka förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt näringsliv i samarbetsländerna. Näringslivsprogrammet skall fortsätta det påbörjade arbetet mot en starkare koncentration på färre verksamhetsområden och insatser och inriktas på utveckling av institutionella ramverk, reformering av samhällsägda företag, allianser mellan företag i Sverige och samarbetsländerna, kompetensutveckling för företagare, och handelsfrämjande insatser.

Naturbruk

Målet för verksamhetsgrenen är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor och ökade inkomster för främst den fattiga landsbygdsbefolkningen genom ett långsiktigt, bärkraftigt och produktivt nyttjande av förnyelsebara naturresurser. Verksamheten skall särskilt inriktas på:

- landsbygdsutveckling för att främja deltagande av kvinnor och män i ekonomisk och social utveckling i enlighet med Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling,

- jordbruk med husdjurskötsel,
- skogsbruk för att utveckla hållbara och effektiva produktionssystem. I detta sammanhang skall de av världssamfundet beslutade rekommendationerna från IPF (Intergovernmental Panel on Forests) och IFF (International Forum on Forests) beaktas.

Produktionsaspekten, dvs. uthållig och förbättrad användning av naturresurser, är både en miljöfråga och en fattigdomsfråga. Uthållig markanvändning medför inte bara ökad produktion och därmed ökad tillväxt utan också minskad erosion, minskade risker för översvämningar och torkkatastrofer, förbättrad vattenkvalitet och minskad avskogning inklusive förbättringar för bevarande av viktiga naturområden.

Fyra positionspapper för landsbygdsutveckling, hållbart skogsbruk, hållbart jordbruk och nyttjande av vattenresurser har under året utvecklats av Sida och distribuerats till externa intressenter. En sammanfattande policy för Sidas arbete inom naturresurssektorn har också utarbetats. Vidare har en metodhandbok utarbetats för beredning av insatser inom naturresursområdet och metodutveckling bedrivits inom bl.a. områdena fattigdomsbekämpning och integrering av biologisk mångfald. Sida har även tillsammans med bl.a. EU initierat ett arbete för att få afrikanska länder att själva ta ledningen i diskussionen om vad hållbar utveckling kan innebära.

Insatserna inriktas i allt högre grad på fattigdomsbekämpning och en större del av detta arbete är inriktat på institutions- och kompetensutveckling.

Prioritet bör även fortsättningsvis ges till breda insatser för landsbygdsutveckling där jord- eller skogsbruksinsatser ingår som komponenter. Naturresursfrågorna berör ofta flera länder och stödet till regionala insatser har därför ytterligare ökat. Regionala initiativ och insatser finns nu i södra Afrika, kring Victoriasjön, i Sydostasien och i Centralamerika.

Vattenresursförvaltning bör även fortsättningsvis vara ett prioriterat område. I södra Afrika har stöd till förvaltning av gemensamma vattenresurser givits till ett flertal olika delprojekt. Inom ramen för ett projekt inom vattensektorn och befrämjande av jämställdhet har Sida i nära samarbete med UNDP presenterat ett utkast till handbok för integrering av jämställdhetspers-

pektiv i UNDP:s vattenverksamhet. Detta arbete har också medverkat till att jämställdhet integrerats i arbetet med att utveckla en global vision om vatten för 2000-talet. Visionen presenterades vid World Water Forum i Haag i mars 2000. Det är också angeläget att fortsätta stödja kapacitetsuppbyggnad och nätverksbyggande genom stöd till Global Water Partnership (GWP). GWP:s kansli är för närvarande knutet till Sida. Ett arbete har påbörjats för att undersöka möjligheterna att etablera GWP som en internationell organisation med säte i Sverige.

Markanvändning i ett brett perspektiv bör ges hög prioritet i arbetet med en långsiktigt hållbar utveckling. Skog och avskogningsproblematiken bör därvid ges särskild uppmärksamhet. Verksamheten skall även inriktas på att öka långsiktig livsmedelssäkerhet, bl.a. genom att stödja bevarandet och underlätta nyttjandet av växtgenetiska resurser för bl.a. växtförädling.

Arbetet med att förverkliga intentionerna i de internationella miljökonventionerna kräver nya former och metoder för såväl det multilaterala som det bilaterala utvecklingssamarbetet. Metodutvecklingen bör leda till ett ökat samarbete med samarbetsländerna i syfte att bredda kunskapen om de krav som konventionerna ställer och bygga upp kompetens inom respektive område. I detta sammanhang vill regeringen särskilt nämna klimatområdet – som framstår som en av de största globala utmaningarna och som en central del av arbetet med hållbar utveckling –, och kemikalieområdet, där förhandlingarna om en konvention om beständiga organiska föroreningar (POPs) väntas avslutas under hösten 2000.

Ekonomiska reformer

Målet för verksamhetsgrenen är att stödja länder som genomför ekonomiska reformprogram syftande till ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling. Stödet skall utgöra ett incitament till fortsatta reformer och anpassas till specifika behov och förutsättningar i enskilda länder.

Många av de länder som erhåller svenskt stöd har genomfört reformprogram i mer än ett årtionde. Resultaten är överlag positiva vad gäller makroekonomisk stabilitet och tillväxt. För att uppnå hållbara förbättringar krävs dock att reformprocessen fördjupas och mer inriktas på strukturella och institutionella reformer.

Stödet till ekonomiska reformer koncentreras till fattiga länder med svår skuldsituation, som genomför ekonomiska reformprogram med tydlig inriktning på fattigdomsbekämpning. Stödet ges främst till länder med vilka Sverige bedriver långsiktigt utvecklingssamarbete och ges i samordning med IMF, Världsbanken och andra givare. Våren 2000 fattade regeringen beslut om att lämna stöd till insatser på en miljard kronor för Bolivia, Honduras, Kambodja, Kap Verde, Malawi, Moçambique, Rwanda, Tanzania och Uganda.

Regeringen har under 1999 antagit riktlinjer för betalningsbalansstödet. Riktlinjerna samt förändrade och mer effektiva former för beredningen innebär att stödet i högre grad kan underlätta de ekonomiska reformprocesserna och öka möjligheterna för samarbetsländerna att fullgöra sina förpliktelser gentemot de multilaterala institutionerna. Riktlinjerna ger även utrymme att för samarbetsländer som uppvisar särskilt stora ansträngningar vad gäller ekonomiska reformer och fattigdomsbekämpning bevilja fleråriga åtaganden. I enlighet med detta kunde för första gången beslut fattas om ett flerårigt stöd för Bolivia, Moçambique, Tanzania och Uganda.

Ett antal länder har inrättat multilaterala skuldfonder. Syftet är att kanalisera egna resurser och bilaterala bidrag för multilateral skuldtjänst inom ramen för en av landet självt utformad skuldstrategi. Skuldfonder har visat sig vara lämpliga kanaler för svenskt stöd till ekonomiska reformer.

Regeringen har under en lång tid prioriterat och internationellt verkat för en långsiktig lösning på skuldfrågan för de fattigaste och mest skuldsatta länderna. År 1996 lanserade Internationella Valutafonden (IMF) och Världsbanken ett initiativ för skuldlättnader för de mest skuldtyngda länderna (det s.k. HIPC-initiativet). År 1999 beslutades att påskynda, fördjupa och förstärka det initiativet givet att finansieringen kan lösas med en rimlig bördefördelning mellan givarna. Förutom en generell sänkning av kriterierna för att ett land skall kunna kvalificera för skuldlättnad, har initiativet även fått en tydlig fattigdomsinriktning. Initiativet, som bygger på att skuldländerna för en sund ekonomisk politik, omfattar alla typer av fordringsägare och syftar till att ge länderna en hållbar skuldsituation.

Under våren 2000 kunde de första stegen tas för att påbörja en process mot ett långsiktigt helhetsgrepp om finansieringen av HIPC-initiativet med en rimlig bördefördelning mellan givarna.

Mot denna bakgrund beslutade regeringen i juni 2000 att lämna ytterligare bidrag till HIPC-initiativets skuldlättnadsfond om 320 miljoner kronor. Inbetalning till fonden kommer ske i en takt som tar hänsyn till övriga givares inbetalningar.

Länderna som kvalificerar för HIPC behöver skuldlättnader och betalningsbalansstöd under perioden fram till den tidpunkt när skuldlättnad inom HIPC utfaller. Stödet under denna period är extra viktigt eftersom länderna annars riskerar att inte kunna uppfylla villkoren. Det kan dessutom för ett antal länder, vara berättigat med ett fortsatt svenskt stöd därefter i form av budgetstöd.

Regeringen avser att bidra till HIPC-initiativet successivt under dess genomförande. För svenskt vidkommande lämnas bidrag i form av stöd till den s.k. HIPC Trust Fund, som skall finansiera skuldlättnader till Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna, eller som kompensation för vissa av de kostnader som uppstår i samband med skuldavskrivningar inom Parisklubben. Utöver detta kan bidrag lämnas till IMF:s andel av skuldlättnader under HIPC-initiativet. Sverige stödjer även två program inriktade på att bygga upp fattiga länders kapacitet att hantera skulder och upplåning.

Forsknings-samarbete

Målet med forskningssamarbetet är att stärka utvecklingsländernas forskningskapacitet och främja utvecklingsinriktad forskning. Detta sker genom stöd till forskningssamarbete med och mellan utvecklingsländer, stöd till internationell forskning med inriktning på utvecklingsländer och u-landsrelaterade problem, samt till u-landsforskning i Sverige.

I enlighet med de *Riktlinjer för forskningssamarbete* som antogs under 1998 har Sida berett en ökning av det bilaterala forskningssamarbetet med u-länder. Beslut har fattats om fortsatt forskningssamarbete med Nicaragua, Sri Lanka och Vietnam och beredning har inletts av nya samarbeten med Bolivia och Uganda. Under 1999 introducerades en ny samarbetsform, när ett avtal om särskilt forskningspartnerskap tecknades med Sydafrika. Vardera regering avsätter medel för sin medverkan i gemensamma forskningsprojekt.

En ny policy för stöd till forskning om hiv/aids har antagits av Sidas forskningsnämnd. Ett nytt forskningsnätverk om malaria har etab-

lerats, som bygger på samverkan mellan forskargrupper i Europa och utvecklingsländer. Därtill har ett nytt större forskningsprogram om bioteknik påbörjats vars syfte är att stärka forskningskapacitet i ett antal afrikanska länder vad avser användning av modern bioteknologi och att förbättra berörda länders beredskap att delta i internationella förhandlingar kring bioresurser. Fortsatt satsning på IT-relaterad forskning har i första hand genomförts i form av beredning av insatser i Etiopien, Moçambique och Tanzania.

Forskningsarbetet genom Sida har ökat kraftigt i omfattning under senare år. Cirka en tredjedel går till bilateralt samarbete med utvecklingsländer och en tredjedel utgör regionalt stöd. Internationella forskningsprogram erhåller ungefär en fjärdedel medan stödet till u-landsforskning i Sverige utgör ca tio procent.

Sida har kommit att bli en betydande aktör inom det svenska forskarsamhället och svarar för ca tre fjärdedelar av all extern finansiering av u-landsrelaterad forskning vid svenska universitet och högskolor. Det forskningsinriktade utvecklingsarbetet bidrar därigenom i hög utsträckning till internationalisering av den svenska högskolan. Samtidigt kan Sidans insatser ha medverkat till att övriga forskningsfinansierare avstått från att finansiera insatser som berör utvecklingsländer eller utvecklingsproblem.

Sveriges ambitioner på det utvecklingspolitiska området påkallar ökade kunskaper vad gäller konsekvenserna av den tilltagande globaliseringen. Ökade resurser bör därför avsättas för forskning kring dess effekter för u-länder, fattiga människor och deras miljö samt globaliseringens potentiella konsekvenser för Sveriges internationella utvecklingssamarbete. I takt med det ökade intresset för globalisering bör också förutsättningarna att sådan forskning får ett bredare stöd inom övrig finansiering av forskning i Sverige öka.

Humanitärt bistånd och konfliktförebyggande

Det humanitära biståndets mål är att värna människoliv och lindra de humanitära följderna av väpnade konflikter och naturkatastrofer. I denna strävan har det humanitära biståndet blivit alltmer långsiktigt till sin karaktär. Fenomenet beror dels på att långvariga kriser inte erbjuder den drabbade befolkningen några alternativ till den hjälp som biståndet utifrån ger, dels på att det humanitära biståndet alltmer inriktats på att utveckla den lokala förmågan att klara sina behov

på egen hand. Samtidigt finns en klar medvetenhet om riskerna i att allt humanitärt bistånd kan manipuleras i de krigförande parternas egna intressen. Tonvikten vid riskanalys i det humanitära biståndet har därmed vunnit ökat gehör. Även stöd till lokalt förankrad konflikthantering och försoningsarbete kan ges. En särskild strategi har utarbetats av Sida för detta ändamål med utgångspunkt från DAC:s riktlinjer om biståndets roll i konfliktsituationer.

Internflyktingarnas svåra situation ställer särskilda krav på det humanitära biståndet. Sverige stödjer att FN:s Emergency Relief Co-ordinator intar en samordnande roll på central nivå när det gäller stöd till internflyktingar men att det operativa ansvaret tydligt anges från fall till fall. Det skyddsmandat för flyktingar och krigsutsatt civilbefolkning som åvilar ICRC och UNHCR gör dem särskilt ägnade att axla detta ansvar. Men även UNICEF, UNDP och andra organisationer, inklusive enskilda organisationer, har en viktig roll att fylla.

Det respektlösa våldet mot civilbefolkningen och även hjälparbetare, som i strid mot internationell rätt präglar många av dagens konflikter ställer särskilda krav på de humanitära hjälporganisationernas erfarenhet och kompetens. Samsyn bör eftersträvas bland de humanitära aktörerna kring konfliktanalys och säkerhetsbedömningar. FN:s strategiska samordning i fält bör i detta syfte vidareutvecklas. Detta kommer bl.a. till uttryck i FN:s konsoliderade appeller (CAP). Sveriges engagemang att vidareutveckla CAP som strategiskt samordningsinstrument bör fortsätta. Mer förutsägbar finansiering av CAP krävs för att skapa bättre balans och effektivitet i det humanitära hjälparbetet.

Erfarenheterna från Kosovo-krisen visar på en tendens till ökad bidragsgivning vid sidan om FN-systemet vilket undergräver den nödvändiga samordningen. Förtroendet för FN:s roll och ansvar på det humanitära området bör stärkas. På motsvarande sätt bör ICRC:s centrala humanitära ansvar ges ökad tonvikt. Enskilda organisationer bör mer aktivt medverka i den strategiska samordningen som FN ansvarar för.

Kvinnor och barn hör till de mest utsatta i dagens konfliktsituationer. Även de äldre drabbas obarmhärtigt. Särskilda hänsyn krävs för dessa grupper och deras delaktighet i hjälpens utformning. Ett barnrättsperspektiv skall systematiskt tillämpas när det gäller minderårigas utsatthet. Sida har tagit fram riktlinjer för beaktande av barns och kvinnors utsatta situation i det huma-

nitära biståndet. EU:s kontor för humanitära bistånd (ECHO) har lyft fram de äldres särskilda behov och flera FN-organ har antagit strategier för barn-, jämställdhets- och äldreperspektiv i sin humanitära verksamhet.

Sida visar i sin rapportering på hur väpnade konflikter sätter sin prägel på flera andra biståndsformer än det humanitära. Det gäller förutom det långsiktiga utvecklingsbiståndet särskilt verksamhetsområdet demokrati och mänskliga rättigheter. Konflikthanalyzer utgör därför grundval för en rad olika biståndsinstrument. Sida gör under år 2000 en översyn av sina erfarenheter av den strategi om konflikthantering och fredsbyggande som tidigare utarbetats på regeringens uppdrag. Både Utrikesdepartementet och Sida är betjänta av ett nära samarbete när det gäller olika utrikes- och biståndspolitiska initiativ som främjar en lösning på de humanitära krisernas bakomliggande orsaker och stärker förutsättningarna för fredsbyggande insatser. Ett samordnat svenskt agerande ökar Sveriges genomslag i förhållande till FN och EU när det gäller konfliktförebyggande.

Merparten av det humanitära biståndet förutses även framöver avse humanitära katastrofer förorsakade av väpnade konflikter och okontrollerad våldsanvändning i mer eller mindre sönderfallande stater. I ett flertal länder hör Sverige till de största humanitära biståndsgivarna. Det ger Sverige särskilda förutsättningar att aktivt delta i den internationella dialogen kring humanitära frågor. Det ställer också krav på tydlig policy från svensk sida, i synnerhet i fall där det humanitära biståndet pågått under lång tid i politiskt komplexa situationer. Sida har under 2000 inkommit med förslag på strategier för det humanitära biståndet till Sudan, Stora sjöregionen och Kosovo. En liknande strategi för biståndet till Afghanistan är under utarbetande. Under år 2001 kan även andra länder aktualiseras för dylika strategier. En policy för humanitär minröjning kommer att överlämnas till regeringen.

En växande andel av det humanitära biståndet har tagits i anspråk för naturkatastrofer. Denna tendens beräknas fortsätta. Mycket tyder på att översvämningarna i södra Afrika och Indien, jordbävningarna i Turkiet, extrem kyla i Mongoliet och torkan i Afrikas horn kommer att följas av liknande katastrofer framöver. Katastrofen Mitch i Centralamerika visar att det största behovet efter en naturkatastrof ofta gäller återuppbyggnaden. För detta krävs en beredskap i utvecklingsbiståndet som faller utanför de mer

omedelbara humanitära ändamålen. Både UNDP och Världsbanken tar ökat ansvar när det gäller naturkatastrofer, inklusive förebyggande åtgärder för att minska sårbarheten vid naturkatastrofer hos människor och miljö.

Det humanitära biståndet tillhör Sidas största verksamhetsområden. Huvuddelen av biståndet under 1999 kanaliserades via enskilda organisationer och FN-organ. Denna trend beräknas fortsätta, samtidigt som också det reguljära svenska stödet till vissa FN-organisationer som UNHCR och delvis också WFP och ICRC avser humanitära insatser inom ramen för den s.k. CAP-processen. Utrikesdepartementet och Sida har därför ett ömsesidigt intresse av gemensamt deltagande i dialog om och uppföljning av FN:s och ICRC:s verksamhet på det humanitära området. Detta gäller även EU:s humanitära arbete och den näraliggande civila krishanteringen. Under det svenska ordförandeskapet i EU våren 2001 kommer Sverige i nära samråd svara för EU-dialogen kring humanitära frågor, framför allt i ECHO-kommitten. Detta omfattar även besök i humanitära krisområden för att markera EU:s och det svenska ordförandeskapets engagemang.

Stöd till enskilda organisationers utvecklings-samarbete

Ett starkt civilt samhälle som ges möjlighet till deltagande i beslutsprocesser är fundamentalt för hållbar demokratisk och ekonomisk utveckling. En god samverkan mellan det civila samhället och staten är viktig om långsiktiga resultat i utvecklingssamarbetet ska kunna uppnås.

Svenska enskilda organisationer har en tydlig förankring i Sverige och folkrörelsetraditionen och fyller en viktig funktion i stärkandet av det civila samhället i samarbetsländerna. De enskilda organisationerna har också en viktig roll i information och opinionsbildning kring utvecklingsfrågor.

Delposten för stöd till enskilda organisationer omfattar endast medel för insatser som initieras och planeras av de enskilda organisationerna själva. Därutöver beslutar Sida om insatser där organisationerna anlitas som genomförare. Tabellen nedan visar den totala volymen som går via enskilda organisationer.

Tabell 3.9 Utvecklingssamarbete genom enskilda organisationer

Miljoner kronor

	1998	1999
Svenska enskilda organisationer	1 542	1 494
Lokala och internationella enskilda organisationer	855	1 059
Summa	2 397	2 553

Huvudmålet är att genom stöd till enskilda organisationers utvecklingssamarbete främja utveckling av ett livskraftigt och demokratiskt civilt samhälle och stärka de lokala samarbetsorganisationerna i utvecklingsländerna. Sida ska därvid verka för att de enskilda organisationerna betonar kunskapsuppbyggnad och lokal kompetensutveckling.

De enskilda organisationernas utvecklingssamarbete spänner över en mängd olika verksamheter. Några organisationer bedriver tillsammans med sina samarbetsparter påverkan i normativa frågor, andra arbetar tillsammans med en lokal organisation för att förbättra t.ex. hälsosituationen. Sidas dialog med de enskilda organisationerna om det civila samhällets roll i demokratiseringsprocesserna skall fortsatt fördjupas.

Resultatrapporteringen vad gäller organisationsutveckling är fortfarande huvudsakligen kvantitativ. Inom Sida pågår ett metodutvecklingsarbete av kvalitativa resultatmätt inom området. I dialog med svenska enskilda organisationer har verktyg utvecklats för att bättre kunna analysera hur organisationer utvecklas och värdera resultaten. Sida har dessutom genomfört ett antal systemrevisioner och kapacitetsstudier. Sammantaget har detta lett till att de enskilda organisationerna i allt större utsträckning själva bedriver ett metodutvecklingsarbete.

Under 1999 har också ökade krav på kompetens- och behovsanalys ställts. Sidas nya anvisningar, som operationaliserar målet för verksamhetsgrenen, har för första året fått genomslag i fördelningen av anslagen till de enskilda organisationernas utvecklingsinsatser. Nya riktlinjer för informationsarbetet i samarbete med de enskilda organisationerna har utarbetats och börjat tillämpas under året.

Samordningen mellan de svenska enskilda organisationerna har stärkts och seminarier med de enskilda organisationerna har genomförts i Indien, Bangladesh, Sri Lanka, Sydafrika, Kenya, Zimbabwe och Tanzania.

För att underlätta för de svenska enskilda organisationerna att söka bidrag från EU och för

att utveckla policyn om det civila samhällets roll i utvecklingsansträngningarna har Sverige under året bidragit till bildandet av en verkställighetskommitté för utvecklingssamarbete genom europeiska enskilda organisationer. Sverige har också aktivt bidragit till att nya och enklare riktlinjer för EU:s samarbete med enskilda organisationer har utarbetats.

Riksdagen har givit regeringen tillkänna att det saknas kriterier för urval av ramorganisationer. Sidas arbete med att utarbeta sådana kriterier skall, efter konsultationer med berörda intressenter, avslutas 2001 och rapporteras till regeringen.

Sida bör stimulera erfarenhetsutbyte mellan svenska och internationella organisationer om metod- och policyutveckling vad gäller resursmobilisering och kapacitetsutveckling.

I regeringsskrivelsen om en svensk Asienstrategi inför 2000-talet föreslås att Sida tillsammans med enskilda organisationer arrangerar en konferens i Sverige med företrädare för svenska och asiatiska organisationer på temat *De enskilda organisationernas roll i samhällen i förändring*. Konferensen kommer äga rum under 2001.

Information, rekrytering och resursbasutveckling

Information

Målet för informationsverksamheten är att öka stödet hos svenska folket för långsiktigt utvecklingssamarbete samt öka kunskapen och intresset för utvecklingsfrågor. Informationen bör också främja en debatt om dessa frågor. Verksamheten skall rikta sig mot hela samhället med ungdomar som en särskilt prioriterad målgrupp.

Sifos årliga undersökning av biståndsopinionen visar att 83 procent anser det viktigt att Sverige bidrar till utvecklingen i u-länder, en ökning med fem procentenheter sedan 1998. 65 procent av svenska folket vill öka eller bibehålla biståndet på nuvarande nivå, medan 35 procent vill sänka eller avskaffa biståndet helt. Tilltron till biståndets möjligheter att skapa en långsiktig utveckling har minskat. Detta kan möjligen förklaras av bristande kunskap om utvecklingsländernas potential – bilden av u-världen är ensidigt negativ, präglad av elände och hopplöshet. Det kan också förklaras av bristande eller föråldrad kunskap om utvecklingssamarbetets inriktning.

Utrikesdepartementet ser för närvarande över sin informationsverksamhet i syfte att förbättra den samt att öka samordningen med Sida.

Regeringen anser det också betydelsefullt att informationen om det multilaterala utvecklings-samarbetet förbättras. Detta gäller inte minst den Europeiska Unionens utvecklingssamarbete. Det är också viktigt att ge folkrörelserna bättre förutsättningar att verka på såväl den europeiska som den multilaterala debattarenan.

Rekrytering och resursbasutveckling

Målet för verksamheten inom rekrytering och resursbasutveckling är att utvidga, utbilda och öka utnyttjande av den svenska resursbasen i det bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbetet samt att öka andelen kvalificerad svensk personal i prioriterade internationella organisationer. Vidare skall utveckling av resursbas och utnyttjande av svensk expertis på området demokrati och mänskliga rättigheter ges hög prioritet.

Sida har utökat programmet för multilaterala biträdande experter (JPO), som mer än fördubblats under de senaste två åren. Likaså expanderar programmen för bilaterala biträdande experter och Minor Field Studies (MFS).

Satsningen på kompetens- och kapacitetsutveckling har också resulterat i det nya utbytesprogrammet Linnaeus-Palme. Programmet möjliggör en stipendie- och utbytesverksamhet för studenter och lärare vid svenska universitet och högskolor samt motsvarande institutioner i utvecklingsländer.

Samarbetet med länder och regioner

Afrika

Väpnade konflikter inom och mellan stater präglar alltjämt stora delar av Afrika. Det gäller bl.a. Demokratiska Republiken Kongo, Angola, Sierra Leone, Sudan, Somalia och mellan Etiopien och Eritrea. Dessa konflikter medför förstörelse och mänskligt lidande. De försvårar också utveckling och långsiktigt utvecklingssamarbete.

Denna utveckling ställer stora krav på konfliktförebyggande såväl som akut krishantering. I detta arbete krävs samverkan mellan FN, EU och afrikanska organisationer. Positivt är att nästan samtliga konflikter är föremål för afrikanskleda fredsprocesser. Sverige vill stödja afrikanska regionala och subregionala organisationers förmåga att förebygga och hantera

konflikter. En arbetsgrupp har därför tillsatts med uppgift att samordna och vidareutveckla svenska insatser inom detta område. Det svenska stödet skall vara långsiktigt. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt möjligheterna att stödja regionala och subregionala organisationer. Inom ramen för det bilaterala utvecklingssamarbetet fortsätter Sverige att bidra till att motverka orsakerna och riskerna för konflikter.

Det finns också ljusare inslag i Afrikabilden. Demokratiska val har under 1990-talet genomförts i flertalet afrikanska länder. Trots inrikespolitiska problem och konflikter fortsätter demokratiseringen i Nigeria. I Senegal har presidentval och maktväxling ägt rum under fredliga former. I Zimbabwe har, trots många problem och övergrepp, ett starkt oppositionsparti tagit säte i parlamentet. Många afrikanska länder har blivit öppnare och olika samhällsgrupper har fått möjlighet att uttrycka sina intressen och ambitioner på ett friare sätt än tidigare. En omläggning av den ekonomiska politiken mot ökad marknadsorientering har medfört en positiv ekonomisk utveckling i många afrikanska länder. För att den utbredda fattigdomen skall kunna minskas krävs emellertid en betydligt högre tillväxttakt med en sådan inriktning att den kommer de fattigare grupperna till godo. Såväl stödet till ekonomiska reformer och skuld-lättnader och individuella landprogram måste utformas så att de bidrar till en väsentligt ökad tillväxttakt. Biståndet måste utformas så att det bidrar till att våra samarbetsländer i ökad utsträckning kan mobilisera egna resurser för sin utveckling. Detta är en förutsättning för en på sikt hållbar ekonomisk utveckling.

Den demokratiska och ekonomiska basen är alltjämt svag. Det svenska utvecklingssamarbetet med afrikanska länder måste därför fortsätta att inriktas på att stödja en demokratisk samhällsutveckling och främjandet av mänskliga rättigheter samt ekonomiska reformer. Ett rättighetsperspektiv läggs på våra samarbetsprogram.

Samarbetet kommer att ske inom ramen för ett förstärkt partnerskap i enlighet med den skrivelse om en förnyad svensk Afrikapolitik inför 2000-talet (skr. 1997/98:122) som regeringen överlämnade till riksdagen 1998. Det innebär att samarbetet förankras i samarbetslandets egna utvecklingsvisioner och god samordning sker med andra givare. Det partnerskapsinriktade samarbetet bör utgå från de fattigdomsbekämpande strategier som våra samarbetsländer utarbetar i samråd med Världsbanken, FN-organ, EU och

bilaterala givare. Ökad användning av sektorprogramstöd är viktigt liksom ökad betoning på stöd till uppbyggnad av samarbetsländernas egna institutioner och kapacitet.

Regionalt samarbete är centralt för att främja politisk stabilitet och ekonomisk utveckling. Regeringen antog våren 1999 riktlinjer för svenskt stöd till regionalt samarbete i Afrika söder om Sahara under perioden 1999-2000. Ett fördjupat strategiarbete skall genomföras utifrån de erfarenheter som inhämtas under perioden. Som exempel på regionala satsningar kan nämnas ett långsiktigt arbete för att stödja en uthållig utveckling i Viktoriasjöområdet. Detta initiativ skall bidra till att vända den mångåriga försämringen med ökande fattigdom och miljöförstöring till uthållig ekonomisk, social och miljömässig utveckling. En regional satsning på att bemöta hiv/aids i Afrika söder om Sahara kommer också att genomföras.

Den vikt regeringen tillmäter stödet till Afrika återspeglas bl.a. i att ökningarna beräknas för Moçambique och Tanzania där förutsättningarna för bl.a. ett förstärkt samarbete på grundval av partnerskap föreligger. Dessutom beräknas ökat stöd till regionalt samarbete och till vissa länder som inte är programländer.

Utvecklingssamarbetet med Västafrika utökas nu successivt i enlighet med de riktlinjer för ett ökat samarbete med Västafrika som regeringen antog våren 1999. Utöver fortsatt stöd till Guinea-Bissau förbereds samarbete med Mali och Burkina Faso, två av världens allra fattigaste länder. Insatserna i dessa både länder avser områden som demokrati, mänskliga rättigheter, miljö och tillväxtinriktad fattigdomsbekämpning. I Nigeria kommer riktade insatser inom områdena demokrati och mänskliga rättigheter att utvecklas. Samarbete skall inledas med den regionala organisationen ECOWAS. Som ett led i regeringens strävan att öka samarbetet med Västafrika öppnade Sverige en ambassad i Senegal i början av 2000.

Konflikten i Stora sjöregionen innebär oerhört mänskligt lidande. Därför kommer humanitärt bistånd även fortsättningsvis att utgöra en central del av det svenska biståndet. Mer långsiktigt stöd bör också prövas. En särskild strategi för regionen (Burundi, Rwanda och Demokratiska Republiken Kongo) har därför utarbetats för perioden 2000-2001. Grundtanken är att Sverige önskar fördjupa sitt engagemang i Stora sjöregionen i den mån den politiska utvecklingen tillåter. Stöd för konsolidering av pågående

fredsprocesser och insatser för demokrati och främjande av mänskliga rättigheter kommer härvid att spela betydande roll.

Samarbetet med Sydafrika illustrerar hur traditionellt utvecklingssamarbete gradvis kan övergå till ett bredare partnerskap. En bilateral kommission har upprättats i syfte att underlätta denna övergång.

Utvecklingen i Zimbabwe är oroande och inget nytt samarbetsavtal med Zimbabwe har slutits. Inriktningen och omfattningen av samarbetet med Zimbabwe kommer att bestämmas av den politiska utvecklingen i landet.

Med hänsyn till de stora reservationerna i utvecklingssamarbetet med både Etiopien och Eritrea och med beaktande av den osäkerhet som konflikten alltjämt utgjorde för det fortsatta samarbetet beslöt regeringen i december 1999 att sänka landramarna till de bägge länderna. Ett avtal om eldupphör slöts i juni 2000. Det är en central uppgift att bistå parterna att finna en politisk lösning och återuppbygga förtroendet mellan länderna. I detta arbete kan bistånd spela en viktig roll. Inriktningen och omfattningen av det framtida samarbetet med Etiopien och Eritrea blir avhängigt den fortsatta utvecklingen i konflikten.

Asien

I Asien finns närmare tre fjärdedelar av världens fattiga. Samtidigt finns där några av världens rikaste länder.

Den finansiella krisen 1997-1998 avbröt en lång period av snabb ekonomisk tillväxt i ett antal länder i regionen. Krisen visade hur sårbara länder är i en alltmer globaliserad ekonomi och avslöjade bristfälliga institutioner och strukturella svagheter, som det kommer att ta flera år att rätta till. Även om återhämtningen är på god väg i regionen har krisen inneburit att många utsatta människor, särskilt i Indonesien, åter hamnat under fattigdomsstrecket.

Med den tidigare höga ekonomiska tillväxten följde en snabbt ökande miljöförstöring som gjort Asien till en av världens mest förorenade regioner. Tretton av världens mest förorenade städer finns i Asien.

Demokratin har gjort framsteg i Asien, t.ex. i Sydkorea, Thailand, Taiwan och Indonesien. Den kinesiska reformpolitiken har inneburit en dramatisk minskning av landets fattigdom och ett vidgat personligt handlingsutrymme. Landets brister när det gäller mänskliga rättigheter är

emellertid fortfarande betydande. Detta gäller även ett antal andra asiatiska länder, främst Nordkorea, Burma och Afghanistan men även i varierande grad t.ex. Vietnam, Laos och Pakistan.

Den av riksdagen 1999 tillstyrkta Asienstrategin kommer under de kommande åren att utgöra ett viktigt styrinstrument för samarbetet med regionen. Strategin fokuserar på tre områden – utbyggt miljösamarbete, demokrati och mänskliga rättigheter med stöd till reformprocesser och institutionsuppbyggnad samt breddade och mer jämbördiga ömsesidiga kontakter. Ökat kulturutbyte, beredning av ett Start Asien-program med syftet att stödja svenska små- och medelstora företagsengagemang i Asien och en miljökonferens i Stockholm är initiativ som utgår från Asienstrategin. Möjligheterna till ett utökat samarbete på miljöområdet är betydande. År 2001 anordnar Sida en konferens för svenska och asiatiska enskilda organisationer. I enlighet med riksdagens önskemål görs en studie om religionens betydelse i det framtida Asiensamarbetet.

I samarbetet med Sydasiens ligger tonvikten på fattigdomsbekämpning och jämställdhet. I Sri Lanka, där det allvarligaste utvecklingshindret är den interna väpnade konflikten, inriktas samarbetet på insatser för att främja fred, demokrati och ekonomisk utveckling. I samarbetsländerna i Sydostasien dominerar stöd till reformprocesser och insatser för att främja uppbyggnad av institutioner. Demokratiseringsprocessen i Indonesien har öppnat vägen för stöd till detta land, som till befolkning är världens fjärde största. Östtimor inledde under 1999 sin väg mot självständighet och det svenska biståndet till området syftar till att stärka förutsättningarna för tillkomsten av en stat byggd på demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och en fungerande och öppen förvaltning. Med de mer utvecklade länderna i Öst- och Sydostasien inriktas samarbetet på kunskapsöverföring. Detta gäller för Kina där samarbetet i dessa former koncentreras till miljö och rättsutveckling. U-krediter till bl.a. miljöprojekt är ett annat viktigt inslag, t.ex. i Kina.

Sverige är en framträdande givare av humanitärt bistånd till Asien. Viktiga mottagare under det senaste året har varit nödlidande i Afghanistan, Östtimor och Nordkorea. Den humanitära och ekonomiska situationen i Nordkorea är fortsatt allvarlig och internationellt stöd kommer att behövas även det kommande året. Det är en viktig uppgift att följa upp Sveriges och EU:s bistånd till detta land och öka kraven på insyn.

Nordkorea har visat ett ökat intresse för erfarenhets- och kunskapsutbyte med Sverige. 1999 inbjöds för första gången nordkoreaner att delta i Sveriges internationella kurser. Utvecklingen i relationerna mellan Nord- och Sydkorea skapar nya möjligheter för insatser som kan bidra till den fortsatta fredsprocessen.

Det svenska biståndet till Bangladesh inom landsbygdsprogrammet har åstadkommit goda resultat. Utbyggnaden av infrastruktur har lett till ökad ekonomisk aktivitet. Många kvinnor har involverats i sysselsättningsskapande åtgärder och landlösa har fått tillgång till krediter. Stödet till primärskolan i Kambodja via UNICEF har medfört att fler byar har fått tillgång till undervisning av högre kvalitet. Stödet till det kambodjanska minröjningsprogrammet har möjliggjort att betydande arealer minfält har omvandlats till åkermark.

Avsaknaden av lokala motparter och konflikten i Afghanistan har förhindrat utvecklings-samarbete vid sidan av den humanitära hjälpen. Den fortsatt instabila laotiska ekonomin och brister i administrationen har gjort att biståndsprojekt försenats. I Filippinerna har det varit svårt för mottagande organisationer att få fram tillräckliga medel för de lokala kostnaderna i biståndsprojekt.

Mellanöstern och Nordafrika

Det svenska bilaterala biståndet är – Västbanken/Gaza undantaget – litet i Medelhavsregionen. Huvuddelen av det bistånd som ges utgörs av humanitärt bistånd, bidrag till enskilda organisationer, tekniskt samarbete, krediter samt finansiering av internationella kurser. Dessutom ger Sverige ett omfattande humanitärt bistånd till befolkningen i Irak.

De övergripande målen för svenskt utvecklings-samarbete med Västbanken och Gaza är att stärka fredsprocessen bl.a. genom stöd för socialt och ekonomiskt förbättrade förhållanden för det palestinska folket samt bidra till uppbyggandet av en demokratisk palestinsk stat.

De riktlinjer för utvecklings-samarbetet med Västbanken och Gaza som regeringen antog i december 1997 (för åren 1998-2000) innebär att det svenska utvecklings-samarbetet skall koncentreras till tre områden:

- Insatser till stöd för fredsprocessen.
- Stöd till mänskliga rättigheter och demokrati samt stöd till social och kulturell ut-

- veckling med inriktning på barn och ungdom.
- Stöd till att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomisk utveckling som kan leda till ökad sysselsättning, genom uppbyggnad av infrastruktur och näringslivet.

En ny landstrategi för utvecklingsarbetet med Västbanken/Gaza är under utarbetande. Denna beräknas vara färdig före årsskiftet. Den nya strategin sträcker sig över en femårsperiod och innefattar åren 2001-2005. Huvuddragen i strategin förväntas vara desamma. I ljuset av den potentiellt avgörande fasen som fredsprocessen nu befinner sig i kommer det att finnas stort utrymme för flexibilitet i strategin.

Utöver det bilaterala biståndet till Västbanken/Gaza och stöd till palestinska flyktingar ger Sverige ett omfattande stöd till FN-organet för palestinaflyktingar UNRWA.

Latinamerika

Demokratien i Latinamerika utsätts idag för stora utmaningar i flera länder. Styrelseskicket är behäftat med problem och brister i många fall. I en del länder är presidentmakten i det närmaste fullkomlig och utövas utan nämnvärt inflytande från parlamenten. Rättssystemen är outvecklade i flera länder. Korruptionen är ofta utbredd. Allmänhetens förtroende för de demokratiska institutionerna är lågt. Narkotikahandel och ökat våld underminerar utvecklingen i vissa länder. Fattigdomen och den ojämna inkomstfördelningen är de främsta hindren för konsolidering av demokratin.

Den ekonomiska utvecklingen har under slutet av 1990-talet starkt påverkats av de globala kriserna och sjunkande världshandelspriser. År 1999 var det första året i Latinamerika då ekonomin totalt sett krympte sedan 1980-talet. Även om den ekonomiska tillväxten var positiv under 1990-talet som helhet, var den otillräcklig i förhållande till befolkningstillväxten. Under 1900-talets två sista decennier ökade fattigdomen i Latinamerika.

Det svenska utvecklingsarbetet med Latinamerika styrs av regionstrategier för Centralamerika och Sydamerika samt av landstrategier för samarbetet med Nicaragua och Bolivia. Från och med år 2001 kommer en ny regionstrategi att gälla för Centralamerika inklusive Nicaragua samt för Karibien.

Det ekonomiska stödet lämnas främst genom multilaterala organ och genom enskilda organisationer. Endast en mindre del av det svenska utvecklingsarbetet med Latinamerika sker bilateralt. Däremot ökar det svenska stödet till offentliga statliga institutioner såsom justitieombudsmannaämbeten och reformering av rättsväsenden.

I Centralamerika pågår återuppbyggnaden efter orkanen Mitch i främst Honduras, men även Nicaragua och i viss mån Guatemala och El Salvador. De svenska insatserna har uppmärksamats genom att de genomförts snabbt och effektivt, särskilt vad gäller broar och övriga insatser inom infrastruktur. Detta gäller även inom det sociala området. Sverige har en viktig roll i uppföljningen av Stockholmsdeklarationen som utgör en gemensam plattform för både det svenska och det övriga internationella utvecklingsarbetet i regionen. Social och ekologisk sårbarhet, god samhällsstyrning och decentralisering betonas och i genomförandet har det civila samhällets aktörer fått en framträdande roll.

I Guatemala förväntas fredsprocessen gå in i en andra etapp efter regeringsskiftet år 2000. Sveriges utvecklingsarbete följer prioriteringarna i fredsagendan i landet.

Konsolideringen av demokratin i Centralamerika är problematisk. Försök från regeringarnas sida att begränsa handlingsutrymmet för oberoende kontrollinstanser som nationell revision och ombudsmannaämbeten för mänskliga rättigheter har varit tydliga i Honduras, Nicaragua och El Salvador. I Guatemala hölls folkomröstning om konstitutionsförändringar som skulle medföra avmilitarisering liksom ökade rättigheter och möjligheter till deltagande i demokratiska processer för ursprungsbefolkningen. Resultatet blev ett nej till de föreslagna grundlagsreformerna vilket bromsar demokratiseringsprocessen i landet.

Den regionala integrationsprocessen i Centralamerika kommer ha stor betydelse för den framtida utvecklingen. Utvecklingsarbetet genom EU har en särskilt viktig roll i stödet till regionala strävanden.

Vad gäller Karibien inriktas utvecklingsarbetet främst på insatser för mänskliga rättigheter och demokrati i Kuba och Haiti samt tekniskt samarbete i Dominikanska Republiken och Jamaica. Vad gäller Kuba ligger tonvikten på erfarenhetsutbyte mellan institutioner och organisationer för att främja reformer, demokratisk sam-

hällsutveckling och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Regionstrategin för Sydamerika och landstrategin för Bolivia är inriktade på fattigdomsbekämpning samt stöd till demokrati och mänskliga rättigheter. Bolivia är det fattigaste landet i regionen och stödet riktar sig främst till regeringens fattigdomsbekämpning samt reformarbete inom utbildning och statsförvaltning samt fattigdomsbekämpning. Samarbetet i övrigt koncentreras till de fattigaste och mest utsatta länderna i regionen såsom Peru, Colombia, Ecuador och Paraguay. I Peru är stödet till arbetet med mänskliga rättigheter och demokrati av särskild vikt efter valet i maj 2000. Fredsprocessen i Colombia har idag en stor nationell politisk tyngd och internationell uppmärksamhet. Sverige stödjer aktivt fredsprocessen i Colombia och avser fortsatt att göra detta, bl.a. genom att erbjuda en mötesplats för parterna i konflikten och genom utvecklings-samarbetet stärka de mänskliga rättigheterna, främja konfliktförebyggande, ge stöd till internflyktingar och bidra till stärkandet av det civila samhället.

Europa

Västra Balkan

Situationen i västra Balkan-regionen är fortsatt spänd. Etniska motsättningar, våld och kriminalitet präglar alltjämt delar av området, i synnerhet Förbundsrepubliken Jugoslavien, inklusive Kosovo. Samtidigt skymtar en viss ljusning i främst Kroatien och Makedonien som uppfyllt kriterierna för förhandlingar om Stabiliserings- och associationsavtal med EU och gradvis närmare inlemmas i det europeiska samarbetet.

De svenska insatserna i området präglas av ett regionalt synsätt. Biståndet skall bidra till fred, stabilitet och integration av regionen i det europeiska samarbetet. Biståndet skall även bidra till att förmå länderna i regionen att fredligt lösa etniskt betingade konflikter och andra spänningar. Uppbyggnad av demokratiska och ekonomiska strukturer prioriteras samtidigt som humanitära behov fortsatt beaktas. De svenska insatserna bör också präglas av flexibilitet, vilket bl.a. innefattar beredskap att snabbt agera i händelse av positiva politiska förändringar.

Sverige deltar aktivt i den s.k. Stabilitetspakten för sydöstra Europa och stödjer bland annat insatser på investeringsområdet samt åtgärder för

att motverka korruption. Tillsammans med EU:s stabiliserings- och associationsprocess för länderna på västra Balkan representerar Stabilitetspakten ett försök att genom regionalt samarbete bryta den cykel av konflikter som präglat Balkanområdet.

Omfattande åtaganden har gjorts från svensk sida gällande rekonstruktionen av Kosovo. Sverige stöder FN:s administration UNMIK, och bidrar med en bataljon till KFOR samt civilpolis. Sida gav stöd till bland annat upprustning av elnät, kraftverk och järnväg, minröjning, hälsovård och återuppbyggnad av bostäder och skolor. En uppdaterad strategi för utvecklings-samarbetet med Kosovo och den närliggande regionen har utarbetats under våren 2000. Huvudlinjen är att det humanitära stödet fasas ut och att prioritet fortsatt bör ges till ett antal infrastrukturella återuppbyggnadsprojekt. Samtidigt bör stödet öka inom områden som demokrati och institutionsuppbyggnad, med betoning på strategiska förvaltningsfunktioner. Stödet till Kosovo bör samtidigt ses i ett regionalt perspektiv. Beredskap bör finnas att något minska Kosovoprogrammets relativa andel av västra Balkanbiståndet under 2001 till förmån för insatser i andra delar av regionen, främst Kroatien och Montenegro samt – när politiska förutsättningar föreligger – också i Serbien.

I Förbundsrepubliken Jugoslavien utgår företrädesvis stöd till olika projekt rörande demokrati och mänskliga rättigheter, särskilt framväxten av oberoende media. Under vintern 1999/2000 riktades betydande humanitära insatser i Serbien och Montenegro till de cirka 700 000 serbiska flyktingarna från Kosovo, Bosnien och Kroatien.

Svenskt bistånd till Bosnien innefattar bland annat stöd till flyktingåtervändande, främst genom s.k. integrerade områdesprogram, privatiseringsprocessen samt uppbyggnad av administration och förvaltning. Den höga ambitionsnivån kommer att bibehållas under de närmaste åren. De svenska militära insatserna i Bosnien-Hercegovina har under året minskat då SFOR-bataljonen avvecklats till förmån för en mindre insats med civilt-militärt samarbete.

Den politiska utvecklingen i Kroatien under år 2000 är glädjande. Insatserna för demokrati och mänskliga rättigheter fortsätter. Stödet för flyktingåtervändande bibehålls och kan eventuellt utökas. Det finns även skäl att närmare undersöka hur Stabiliserings- och associationsprocessen kan stödjas.

I Makedonien utgår stöd till demokrati och mänskliga rättigheter inom ramen för det regionala stödet. Insatser för att stödja Makedoniens anpassning till europeiska strukturer genom den s.k. Stabiliserings- och associationsprocessen bör ges prioritet liksom bidrag till att stärka statsbildningen och till att överbrygga motsättningar mellan befolkningsgrupperna i Makedonien.

I Albanien stöder Sverige institutionsuppbyggnad inom åklagarväsendet, begränsandet av civilbefolkningens vapeninnehav och förbättring av hälsovården. Jordbruk, förvaltning, hälsa och miljö har identifierats som områden för särskilt behov av stöd.

Södra Kaukasus och Centralasien

Länderna i Södra Kaukasus (Armenien, Azerbajdzjan, Georgien) och Centralasien (Kazakstan, Kirgizistan, Tadzjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) har sedan självständigheten drabbats hårt av ekonomisk tillbakagång. Flera av länderna har dock en stor utvecklingspotential särskilt vad gäller energitillgångar och en långsam återhämtning sker. Stödinsatserna som tidigare i huvudsak varit av humanitärt slag har ändrat karaktär och bedrivs nu i form av ett mer långsiktigt utvecklingssamarbete.

I Södra Kaukasus ges tekniskt bistånd huvudsakligen i form av kunskapsöverföring inom mänskliga rättigheter, demokratisering, offentlig förvaltning, sociala sektorer och miljö.

I Centralasien inriktas insatserna på att förbättra miljön och befolkningens hälsa kring Aralsjön, på reformering av den offentliga sektorn, på den sociala sektorn och på jämställdhet. Samarbete sker huvudsakligen med Kirgizistan, Kazakstan och Uzbekistan.

Liksom tidigare läggs fortsatt tonvikt på samarbetet med *Moldavien* inom det särskilda OSS-programmet. Det svenska stödet till en social investeringsfond som bidrar till utveckling av den sociala infrastrukturen samt kompetenshöjning inom barn- och äldreomsorg fortsätter. Likaså fortsätter lantmåteriprojektet. Ett skuldhanteringsprogram med svensk expertis kvarstår med syfte att bidra till att lindra den ekonomiska krisen i Moldavien. Nya områden där samarbete planeras är energieffektivisering, hälsoreform samt insatser inom jordbrukssektorn.

Nödvändigheten av att skapa demokratiska och marknadsekonomiska strukturer i länderna i regionen bör fortsatt stå i centrum för de svenska insatserna liksom upprätthållandet av respek-

ten för mänskliga rättigheter. Frågor inom miljöområdet och den sociala sektorn bör också fortsatt prioriteras liksom jämställdhetsfrågor. Samarbetsprojekt av regional karaktär bör eftersträvas.

Turkiet

Turkiet erhöll status som kandidatland vid Europeiska rådets möte i Helsingfors i december 1999. Samtidigt kvarstår omfattande kränkningar av de mänskliga rättigheterna liksom sociala och ekonomiska klyftor mellan olika befolkningsgrupper och regioner.

Den övergripande målsättningen med det svenska utvecklingssamarbetet bör vara att underlätta Turkiets EU-anpassning med tonvikt på mänskliga rättigheter och demokrati, asyl- och migrationspolitik och socio-ekonomisk utveckling av sydöstra Turkiet. Det svenska stödet skall utgöra ett komplement till EU:s och andra internationella organs stöd. Sida kommer att få i uppdrag att lämna förslag till en landstrategi för Turkiet.

Under 1999 bidrog Sverige med bilateralt stöd för att stödja offren för den stora jordbävningen i augusti.

Övrigt

Från anslagsposten Övrigt finansieras gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet, stöd till vissa organisationer, utredningsverksamhet, Svenska institutet i Alexandria samt kapitaltillskott till Swedfund International AB.

Tabell 3.10 Anslagsposten 1.3 Övrigt

	Budget 2000	Beräknat 2001
1 Gäststipendie- och utbytesverksamhet genom Svenska institutet	11 000	11 000
2 Utredningar m.m.	18 000	32 000
3 Övriga insatser	39 304	39 884
4 Svenska institutet i Alexandria	10 000	10 000
Summa	78 304	92 884

Svenska institutet

Verksamheten omfattar framförallt gäststipendioprogram för högre studier och forskning i Sverige för sökande från utvecklingsländer, samt person- och erfarenhetsutbyte med utvecklingsländer.

Utredningar

Från delposten finansieras bl.a. utredningar, seminarier, konferenser och information.

Övriga insatser

Från delposten finansieras bl.a. det svenska bidraget till den nordiskt samfinansierade verksamheten vid Nordiska Afrikainstitutet, bidrag till stiftelsen Dag Hammarskjölds Minnesfond och bidrag till United World College (UWC) för kostnader för elever från utvecklingsländer.

Den oberoende internationella kommissionen för Kosovo får bidrag under delposten. Kommissionens arbete syftar till att försöka fastställa vad som hände före under och efter kriget i Kosovo samt att redovisa systematiska övergrepp mot mänskliga rättigheter i regionen.

Svenska institutet i Alexandria

Beslutet om att inrätta institutet fattades i september 1998 efter utredningen *Ett svenskt institut i Alexandria* (Ds 1998:28). Institutet skall, inom ramen för målen för internationellt utvecklingssamarbete, utgöra en mötesplats för att främja ökande kontakter mellan Sverige och övriga länder i Europa samt länder i Mellanöstern och Nordafrika med aktiviteter som konferenser, seminarier, föreläsningar och publikationer samt stöd till forskning och stipendier.

Institutet kunde i februari 2000 flytta in i den nyrenoverade fastighet där det skall inrymmas. Det egyptiska parlamentet har nu ratificerat avtalet avseende Alexandriainstitutet.

Swedfund

Swedfund International AB bidrar till utveckling av bärkraftiga företag i u-länder och länder i Central- och Östeuropa genom riskkapitalsatsningar i form av aktier eller lån, främst i samverkan med svenskt näringsliv i s.k. joint ventures. Under senare år har Swedfund också i växande

grad gått in i riskkapital- och investeringsfonder, särskilt i Afrika söder om Sahara.

Under 1999 har investeringsportföljen minskat samtidigt som Swedfund under året gjort sin största enskilda investering någonsin i African Infrastructure Fund. Bolaget redovisade för 1999 ett negativt resultat, vilket i huvudsak förklaras av den ekonomiska krisen i Ryssland. Dotterbolaget, som är inriktat på att bidra till ett väl fungerande banksystem i Baltikum, gjorde 1999 sitt bästa rörelseresultat någonsin.

Sedan Swedfunds bolagisering 1991 har staten tillfört bolaget 229 miljoner kronor för insatser i u-länder och 165 miljoner kronor för insatser i Central- och Östeuropa. Bolaget har hemställt om ytterligare kapitaltillskott mot bakgrund av att merparten av kapitalet är utnyttjat och för att kunna fortsätta expandera. Ägaren avser att bevilja ett ägartillskott på 50 miljoner kronor för insatser i u-länder. Frågan om Swedfunds framtida verksamhet i Central- och Östeuropa har varit föremål för en särskild utredning och behandlas närmare under politikområdet 9 Samarbete med Central- och Östeuropa.

3.6 Resultatbedömning

3.6.1 Resultat

För att utvärdera effekterna av det svenska utvecklingssamarbetet skulle en bedömning behöva göras dels av utvecklingen i de mottagande länderna med avseende på målen, dels av hur Sverige bidragit till utvecklingen. Det är dock svårt att särskilja resultaten av utvecklingssamarbete generellt och av de svenska insatserna speciellt. Än svårare blir det för det multilaterala utvecklingssamarbetet där Sverige endast är en part i en organisation. Regeringen avser framöver att med vissa intervaller göra utvärderingar av effekterna av svenskt bistånd, som kan avse ett eller flera av målen eller avgränsas till en region eller ett land alternativt en sektor. I samband med regleringsbrevet för 2001 beräknas en sådan beställning kunna göras.

Nedan redovisas exempel på hur regeringen och Sida arbetar för att uppnå effektmålen för utvecklingssamarbetet. I *Sveriges internationella utvecklingssamarbete, Årsbok 2000* lämnas en mer utförlig redogörelse fördelat på mål, länder och verksamhetsgrenar.

Höja de fattiga folkens levnadsnivå

Fattigdomsbekämpning står idag högst på den internationella utvecklingsagendan. En utgångspunkt är den strategi, *Shaping the 21st Century – the Contribution of Development Cooperation*, som tagits fram inom OECD:s biståndskommitté DAC och bygger på 1990-talets stora FN-konferenser. Sverige har aktivt medverkat i detta centrala och viktiga arbete. Strategin har fattigdomsbekämpning som övergripande mål, vilket operationaliserats i ett antal mätbara mål.

Inom DAC utarbetas riktlinjer för fattigdomsbekämpning inom utvecklingssamarbetet. Sverige deltar aktivt i detta arbete, som bl.a. baseras på konsultationer i ett antal samarbetsländer.

De närmaste åren kommer nationella fattigdomsstrategier att utarbetas av de fattigaste länderna. En viktig drivkraft är den förstärkta länken mellan skuldlättning och fattigdomsbekämpning i det utvidgade skuldinitiativet *Heavily Indebted Poor Countries Initiative* (HIPC). Fattigdomsstrategierna skall ligga till grund för Världsbankens och IMF:s utlåning samt i stor utsträckning även för övriga givares stöd. Sverige följer löpande dessa processer i våra samarbetsländer.

Strategierna liksom det av Världsbanken tidigare lanserade Comprehensive Development Framework (CDF) utgör viktiga instrument för ett samordnat fattigdomsorienterat utvecklingssamarbete. De är viktiga utgångspunkter för arbetet med landstrategier för våra samarbetsländer, vilket betonas i de riktlinjer för landstrategiprocesser som utarbetats gemensamt av Utrikesdepartementet och Sida.

I regeringens fattigdomsskrivelse till riksdagen 1996, *De fattigas rätt - vårt gemensamma ansvar*, slås fast att fattigdom är ett mångdimensionellt begrepp. Det bekräftas i bl.a. en studie som nyligen slutförts av Världsbanken med finansiellt stöd från bl.a. Sverige, *Voices of the Poor*, där 60 000 människor i ett 60-tal länder intervjuats. Studien utgör underlag för Världsbankens World Development Report 2000/01, med underrubriken *Attacking Poverty*, som kommer att publiceras under 2000.

Sida klassificerar i sin årsredovisning för 1999 för första gången insatser i det bilaterala utvecklingssamarbetet efter deras inverkan på fattigdom. Resultatet, som skall tolkas med försiktighet eftersom det bygger på bedömningar, visar att 42 procent av utbetalningarna avsåg insatser som direkt påverkade fattigdomen eller där de fattiga var inbegripna, medan 47 procent avsåg

insatser med indirekta effekter på fattigdomsminskning. Elva procent av insatserna bedömdes sakna påverkan på fattigdomssituationen.

Sida inledde under 1999 ett fattigdomsprojekt som syftar till att dra lärdom av egna erfarenheter samt till att bygga upp ny kunskap om kopplingarna mellan fattigdom och fördelning, tillväxt, sysselsättning och institutionella förutsättningar. I det fortsatta arbetet med Sidas handlingsprogram skall kopplingar tydliggöras mellan det övergripande fattigdomsmålet och målen avseende jämställdhet, miljö samt demokrati.

Sverige har varit starkt drivande att FN:s ekonomiska och sociala verksamhet skall ha en tydlig prioritering på fattigdomsbekämpning. Denna inriktning är mycket tydlig i FN:s normativa verksamhet. I de uppföljningskonferenser som nu äger rum fem år efter 1990-talets konferenser står fattigdomsfrågorna i fokus. Under år 2000 har uppföljningskonferensen till det sociala toppmötet (Köpenhamn + 5) liksom till kvinnokonferensen (Peking +5) åter betonat fattigdomsbekämpning som den centrala utgångspunkten för ekonomisk tillväxt och utveckling.

Inom FN:s operativa verksamhet har fattigdomsfrågorna fått högre prioritet. Detta är särskilt märkbart i UNDP. För att öka genomslagsförmågan har Sverige fortsatt gett starkt stöd till reformering av FN:s utvecklingssamarbete, särskilt på två områden: bättre samordning av FN:s insatser på landnivå med ett ökat fokus på fattigdomsfrågorna och bättre finansieringssystem med resultatbaserade budgetar, där resultatredovisningar görs på årsbasis om effekterna av respektive FN-organs arbete.

Bland de multilaterala utvecklingsbankerna antog den Asiatiske utvecklingsbanken en fattigdomsstrategi i december 1999.

Resurstillväxt

Sverige har under det gångna året bidragit till att frågan om tillväxtens innehåll fått en allt mer framskjuten plats på den internationella dagordningen bl.a. inom DAC och i Special Programme of Assistance for Africa (SPA), som koordineras av Världsbanken. För att främja makroekonomisk balans och ekonomiska strukturförändringar och därmed resurstillväxt ger Sverige stöd till bl.a. ekonomiska reformer, förvaltning och till utbyggnad av fysisk infrastruktur.

Ett gott styrelseskick och en transparent offentlig förvaltning är av central betydelse för ett lands tillväxt. Bilateralt har svenskt stöd främst gått till att stärka den offentliga finansiella för-

valtningen i samarbetsländerna. Sverige arbetar även för dessa frågor i de multilaterala organisationerna. Världsbanken har under det senaste året utarbetat en strategi för stöd till de samarbetsländer som arbetar med att stärka sitt styrelseskick och sin offentliga förvaltning.

En väl fungerande infrastruktur är en annan förutsättning för resurstillväxt. Sidas stöd inom området har det gångna året ökat väsentligt, främst genom omfattande insatser i Centralamerika efter orkanen Mitch. Speciellt viktigt för fattigdomsbekämpning är infrastruktur som direkt berör de fattiga t.ex. vatten, vägar och energi. Sida arbetar också alltmer med urban utveckling, t.ex. bostäder för fattiga.

En viktig faktor för resurstillväxt är utveckling av en väl fungerande marknadsekonomi. Sida stödjer reformering/privatisering av offentlig affärsdrivande verksamhet, borttagande av hinder för företagande och åtgärder för att främja konkurrens, bl.a. genom stöd till kompetensutveckling, affärsutveckling och, kapitalförsörjning för det privata näringslivet.

Ekonomisk och politisk självständighet

I många av de svenska samarbetsländerna utgör skuldbördan ett hinder för en självständig ekonomisk och social politik. Sverige har aktivt bidragit till ökade skuldåtgärder för de fattigaste länderna, bl.a. med bidrag till det utvidgade skuldinitiativet Heavily Indebted Poor Countries Initiative (HIPC). En stor del av stödet till ekonomiska reformer ges i form av stöd till skuldåtgärder. Sida har under 1999 stött ett program som syftar till att bistå främst HIPC-länder att bygga upp en egen kapacitet att hantera skulder och upplåning.

Sveriges handelspolitik syftar bl.a. till att stärka de fattiga ländernas integration i världsekonomin. Utvecklingssamarbetet kan i ökad utsträckning bidra till detta. Sida har under 1999 antagit en handelspolicy med syfte att bl.a. stärka de institutionella förutsättningarna för handelsutveckling och att stärka samarbetsländernas handelspolitiska kompetens.

Forskning är av stor betydelse för att länder skall kunna ta ansvar för sin utvecklingsprocess och hantera sitt beroende av omvärlden, t.ex. genom stöd till inhemskt analysarbete, kvalificerad kompetens och kompetensförsörjning. Genom Sidas särskilda satsning på kunskap och kompetens har en expansion av forskningssamarbetet inletts. Den största ökningen har avsett Afrika.

Ekonomisk och social utjämning

En jämnare fördelning av inkomster och tillgångar samt en mer jämlik fördelning inom hushåll är viktigt för en långsiktigt hållbar utveckling i samarbetsländerna. Stöd till sociala sektorer utgör en betydande del av Sidas verksamhet, främst till utbildning och hälsovård, som är centrala för att bidra till socio-ekonomisk utjämning.

Stöd till landsbygdsutveckling i Asien, Latinamerika och Afrika bidrar till att förbättra levnadsvillkoren för fattiga på landsbygden. Ett exempel är jordbruksrådgivning för att förbättra odlingsmetoder och utsäde. Kvinnornas situation på landsbygden ges särskild uppmärksamhet då kvinnor i allt högre grad är ensamförsörjare i de fattigaste hushållen på landsbygden. All erfarenhet visar att åtgärder som riktas mot kvinnor, t.ex. utbildningsinsatser eller stöd till kvinnliga företagare, kan ha särskilt gynnsamma effekter på social och ekonomisk utveckling.

Stöd till mikrofinansiering bidrar till att fattiga människor får tillgång till finansiella tjänster och arbetstillfällen och därmed möjlighet till egen försörjning.

Demokratisk samhällsutveckling

För att främja och stärka demokratin utgår stöd till såväl statliga strukturer och institutioner som till att främja framväxten av ett civilt samhälle.

Det traditionella förvaltningsstödet håller successivt på att integreras med demokrati och mänskliga rättigheter. I flera samarbetsländer finns integrerade program för demokratisk samhällstyrning, där samarbetet fokuseras på samspillet mellan det civila samhället och staten och alltmer koncentreras till statliga institutioner som bidrar till ett demokratiskt samhälle och ökat folkligt deltagande. En pilotverksamhet har bedrivits inom ramen för utarbetande av en landstrategi för Zimbabwe för att integrera demokrati och mänskliga rättigheter med en särskild tonvikt på barns rättigheter.

Utrikesdepartementet och Sida har under 1999 arbetat med policy- och analysarbete samt kompetensutveckling i ambitionen att allt utvecklingssamarbete skall genomsyras av demokrati/mänskliga rättighetsaspekter. Tre regionala rådgivare för demokrati/mänskliga rättigheter har placerats i Harare, Nairobi och Bangkok för att stärka kapaciteten i genomförande av Sidas handlingsprogram för fred och demokrati.

Under senare år har FN ökat samarbetet med det civila samhällets organisationer. UNDP har

lagt ökad tonvikt vid att främja god samhällsstyrning och förstärkt rättsväsende i samarbetsländerna genom stöd till kapacitetsutveckling och institutionsuppbyggnad och genom dialog.

Inom ramen för Habitatagendan och de åtaganden som gjordes vid FN:s konferens om boende, bebyggelse och stadsutveckling i Istanbul 1996 verkar Sverige för att främja lokalt ledarskap och demokratiskt styre samt effektiv förvaltning av samhällen, städer och storstadsregioner. En viktig del i detta är decentralisering av offentlig makt och ansvar till den nivå som mest effektivt kan möta människors lokala behov.

I UNICEF är ett förstärkt rättighetsperspektiv utifrån barnkonventionen, kapacitetsuppbyggnad och långsiktighet i utvecklingsarbetet samt utsatta barns villkor och rättigheter svenska profilfrågor. Barnets utsatthet i väpnade konflikter har särskilt uppmärksamats av de humanitära organisationerna. UNHCR har en särskild samordnare med uppgift att verka för ett tydligare barnrättsperspektiv i organisationens flyktingprogram.

Inom Utrikesdepartementet pågår sedan 1998 en översyn av barnfrågor i det internationella utvecklingssamarbetet med målet att utforma en sammanhållna policy för barnfrågor och att utveckla ett systematiskt barnrättsperspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter, FN-konferenserna och de svenska biståndsmålen. En skrivelse skall lämnas till riksdagen och projektet skall vara avslutat januari 2002. Särskilda medel har anvisats för multilaterala insatser för att stimulera ett barnrättsperspektiv i FN:s fonder och program m.fl. multilaterala aktörer rörande bl.a. barnarbete, sexuell exploatering av barn och barn på institution.

Bland de multilaterala utvecklingsbankerna antog den Afrikanska utvecklingsbanken i slutet av 1999 en policy och riktlinjer för insatser för främjande av god samhällsstyrning.

Framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön

Sidas handlingsprogram för hållbar utveckling har under 1999 reviderats inför tvåårsperioden 2000-2001. Nya riktlinjer för miljökonsekvensbedömning (MKB) och utbildningsinsatser har bidragit till att miljöaspekter integrerats bättre i Sidas verksamhet. Detta har kompletterats genom en stödfunktion för MKB på Sveriges Lantbruksuniversitet.

Integrering av miljöhänsyn i landstrategier har fått ökad uppmärksamhet. För samtliga prioriterade ämnesområden finns någon form av miljöpolicy. Under 1999 utarbetades sådana för vattenresurser, jordbruk, skogsbruk, landsbygdsutveckling, urbana transporter, handel och miljö. Under året har en metodhandbok utarbetats för beredning av insatser inom naturbruksområdet. Sida har också bidragit till EU-arbetet genom projektet *Biodiversity in Development Projects*.

Renodlade insatser inom jord- och skogsbruk håller successivt på att avvecklas och nya bredare insatser bereds. Naturresursfrågorna berör ofta flera länder och stödet till regionala insatser har därför ökat. Regionala initiativ och insatser finns nu i södra Afrika, kring Victoriasjön, i Sydostasien och i Centralamerika. Sida har antagit riktlinjer för miljöhänsyn i det humanitära biståndet. Sida har också utvecklat stödet till samarbetsländer i deras tillämpning av de internationella miljökonventionerna.

Sekretariatet för Global Water Partnership (GWP) har även under 1999 administrerats av Sida. Under året har GWP utvecklat ett ramverk för hur en global vattenvision ska kunna genomföras. Särskilt stöd har bl.a. gått till World Resources Institute för att utveckla en modell för redovisning av miljötillståndet i världen och till UNDP för att bygga upp ett miljöledningssystem.

Inom styrande organ för FN:s operativa verksamhet, de internationella finansieringsinstitutionerna samt den globala miljöfonden (GEF) vidareutvecklas arbetet med aktivt svensk deltagande för att genomföra rekommendationerna från Rio-konferensen 1992. I samband med det senaste styrelsemötet i FN:s miljöprogram (UNEP) antog ett hundratal miljöministrar under svenskt ordförandeskap en deklaration med långtgående åtaganden att integrera ett långsiktigt hållbart perspektiv i det internationella utvecklingssamarbetet. Världsbanken avser att under hösten 2000 presentera en ny miljöstrategi.

Sverige har fortsatt verkat för en förstärkt integrering av miljö och hållbar utveckling i FN:s verksamhet som en uppföljning av FN:s generalförsamlings reformbeslut rörande hållbar utveckling och bosättning. Sverige har i UNHCR:s styrelsearbete verkat för att organisationen i sitt övergripande mandat för flyktingar integrerar miljöhänsyn i alla sina flyktingprogram.

Sverige har verkat för att integrera miljödimensionen i EU:s utvecklingssamarbete och har inför och under vårt ordförandeskap en viktig

uppgift att bidra med erfarenheter till Kommissionens åtgärdsplan för hur detta skall omsättas i praktiken.

Jämställdhet mellan kvinnor och män.

Utvecklingssamarbetet inriktas på att stärka kvinnors sociala, ekonomiska och politiska rättigheter som ett led i att bekämpa fattigdom, fördjupa demokratin samt främja en hållbar utveckling. Sverige bedriver ett aktivt arbete med att såväl multilateralt som bilateralt synliggöra kvinnors och mäns olika villkor som utgångspunkt för analys och åtgärder i all utvecklingsplanering. Sverige finansierar en särskild tjänst hos FN:s generalsekreterares genderrådgivare från hösten 1999 för att stärka kvinnors medverkan i beslutande fora, förbättra kvinnors ekonomiska villkor och motverka våld mot kvinnor, bl. a. med sikte på FN:s särskilda möte om jämställdhet i juni 2000.

Sidas handlingsprogram för jämställdhet har lagt grunden för ett mer systematiskt arbete bl. a. med att integrera jämställdhet i samtliga landstrategier. Sida har inlett ett särskilt samarbete med Nicaragua, Tanzania och Namibia för att stödja deras genomförande av handlingsplanen från FN-konferensen om kvinnor i Peking, bl.a. genom stöd till jämställdhetsanalyser av ländernas nationella budget. Utrikesdepartementet har också presenterat en skiss till en kritisk granskning av hur en landstrategi skulle se ut om kvinnor och män uppmärksammades på lika villkor.

I länder där jämställdhet finns med som ett viktigt mål för samarbetet och där ambassaderna har särskild genderkompetens har jämställdhet ett mycket starkt genomslag. I Bangladesh, Indien, Sydafrika och Tanzania har 75-95 procent av utbetalda medel gått till projekt som har jämställdhet som huvud- eller delsyfte.

Över 60 procent av utbetalda medel till de sociala sektorerna, mänskliga rättigheter och demokrati har gått till insatser med jämställdhetsaspekter. Utfallet för infrastruktur, näringsliv och urban utveckling är ca 40 procent.

Sverige har deltagit aktivt i OECD/DAC:s arbetsgrupp om jämställdhet och bl. a. medverkat i genomförandet av ett seminarium 1999 om stärkande av kvinnors ställning och i utarbetande av riktlinjer för hur jämställdhet skall genomsyra arbetet inom hälsa, utbildning och miljö. Inom DAC arrangerade Sverige också 1999 ett seminarium om hur jämställdhetsaspekter uppmärksammats i DAC:s utvärderingar.

Utrikesdepartementet har i en rad överläggningar med bl.a. Världsbanken, FN och externa forskare medverkat i utveckling av metoder för att anlägga ett jämställdhetsperspektiv i analyser och åtgärdsförslag. På det humanitära området har FN-organen utvecklat en gemensam policy för genderfrågor i det humanitära biståndet. UNHCR har uppmärksammat kvinnors utsatthet, främst i flyktingläger.

Under 1999 genomfördes i Afrikanska utvecklingsbanken ett nordiskt finansierat seminarium för att höja kompetensen om jämställdhetsfrågor hos bankens personal och lägga grunden till en översyn av bankens jämställdhetspolicy. Samma år inleddes ett fördjupat samarbete med den Asiatiska utvecklingsbanken i syfte att stärka kompetens vad gäller jämställdhet och kunskap om kvinnors och mäns olika villkor som utgångspunkt för utvecklingsplanering. Under år 2000 har Sverige i dialog med Världsbanken poängterat behovet av att tydligare uppmärksamma kvinnor i analys och åtgärder för att bekämpa fattigdom, bl. a. i den översyn som inlemts om IDA:s kreditgivning. Såväl inom Världsbanken som i den Afrikanska utvecklingsbanken pågår utarbetande av genderstrategier.

Internt inom departementet har också åtgärder vidtagits för att uppmärksamma jämställdhetsaspekter, bl.a. inom verksamhetsplaneringen.

Utvärderingsverksamheten vid Sida

Det bilaterala utvecklingssamarbetet utvärderas inom Sida, dels av Sekretariatet för utvärdering och intern revision (UTV) som är direkt underställt Sidas styrelse, dels av olika avdelningar och av de integrerade ambassaderna. Från och med 1999 har Sida infört systematiska ställningstaganden till utvärderingar och revisionsinsatser, s.k. "management response". Nedan sammanfattas de studier som slutförts under 1999 och Sidas ställningstaganden till dessa.

Effekterna av programstöd

Sekretariatet för utvärdering och intern revision har slutfört en utvärdering av svenskt programbistånd. Studiens syfte var att granska programstödet effekter avseende tillväxt och inkomstfördelning, policydialog samt genomförande av politiska och ekonomiska reformer. Sverige ställer sällan specifikt svenska villkor för programstödet utan föredrar att ansluta sig till de multilaterala institutionernas villkor. Studien

konstaterar att möjligheten för givare att påverka genom formell konditionalitet är begränsad. Istället är det oftast de inhemska prioriteringarna som är avgörande för utfallet av politiska och ekonomiska reformer. Utvärderarna menar att det svenska programbiståndet har haft en stabiliserande effekt vilken har varit gynnsam för mottagarländernas ekonomiska tillväxt.

Sida konstaterar att utvärderingen utgör en utmärkt utgångspunkt för det fortsatta metodarbetet, och i bedömningarna om process- och substansfrågor vad gäller stöd till ekonomiska reformer och skuldlättnader. Sida kommer framöver att utveckla former för budgetstöd som får en ökad betydelse i takt med att behovet av skuldlättnader minskar.

Utvärdering av forskningssamarbetet mellan Sverige och Uruguay

Under perioden 1986-1995 gavs stöd till samarbete mellan forskningsinstitutioner i Sverige och Uruguay genom SAREC. Ett tiotal forskningsprojekt inom medicin, jordbruk, teknologi och ekonomi fick ett sammanlagt stöd om ca 45 miljoner kronor.

Utvärderingen konstaterar att värdefulla forskningsresultat åstadkommit inom flera projekt och att projekten som regel haft betydande effekter för uppbyggnaden av forskningskapacitet i Uruguay. En kritisk synpunkt är att programmet tillkom utan en föregående bedömning av Uruguays forskningsbehov. Vidare involverades inte samarbetslandets centrala forskningsorgan tillräckligt i programmets uppläggning och genomförande.

Sida konstaterar att det är väsentligt att initiera ett forskningssamarbete genom en samhällsekonomiskt orienterad analys av samarbetslandets forskningsbehov, att en vid krets av intressenter i samarbetsländerna bör delta i stödets uppläggning och genomförande samt att samarbetsländernas centrala forskningsorgan regelmässigt bör involveras i programmen.

Utvärdering om krediter och miljö

Hösten 1997 inledde UTV en utvärdering av hur miljöaspekter beaktas i Sidas kreditfinansierade projekt. Studien visar att miljömedvetandet och –kunnandet under de senaste åren ökat markant. Sidas möjlighet att påverka miljöaspekterna i det tidiga planeringsstadiet var dock små då kreditprojekt normalt inkommer i ett sent skede. Stu-

dien visar att det inte klart framgår hur Sida har hanterat den miljöinformation som samlats in. I större delen av fallen behandlade dokumentationen de viktigaste förväntade miljöeffekterna men inga referenser görs till Sidas policies och regelverk för miljöhänsyn. I de flesta fall saknades referenser också till samarbetslandets miljölagar liksom till relevanta internationella konventioner.

Studien konstaterar att den insamlade miljöinformationen sällan följs upp under genomförandefasen. Kvantitativa miljömål och indikatorer är sällsynta och låneavtalen behandlar i allmänhet inte de miljöfrågor som antas vara relevanta för de studerade projekten. Utvärderarna rekommenderar att Sida mer proaktivt informerar potentiella intressenter om myndighetens policies och för in rekommendationer från miljöbedömningar av projekt som villkor i låneavtal.

Sida konstaterar att miljöfrågor fått en alltmer framskjutet plats även i kreditfinansierade insatser, samtidigt som det finns begränsningar i en reaktiv finansieringsform som kreditfinansiering av projekt upphandlade i internationell konkurrens.

Studie avseende effekterna av utvärdering av enskilda organisationer

1994 genomförde SIDA en omfattande utvärdering av utvecklingssamarbetet genom svenska enskilda organisationer, den s.k. Proxy-utvärderingen (Development by Proxy – An evaluation of the development impact of government support to Swedish NGO:s). Ett av de huvudsakliga resultaten var att de flesta av de enskilda organisationerna lyckades bra med att uppnå mål på projektnivå men att resultaten vad gäller långsiktig utveckling var mindre bra. 1998 beslöt UTV att genomföra en kartläggning och analys av effekterna av Proxy-utvärderingen, hur den påverkat de enskilda organisationernas arbete och samarbete med Sida och vad berörda parter lärt av utvärderingen.

Studien visar bl.a. att Proxy-utvärderingen har haft betydande inflytande på såväl Utrikesdepartementet som Sida när det gäller synen och kraven på biståndet genom enskilda organisationer. Inom de tretton ramorganisationer som Sida har långsiktiga avtal med fanns en klar medvetenhet om Proxy-utvärderingen och flera hade också aktivt använt utvärderingsresultaten. Bland de organisationer som inte har ramavtal med Sida kände en

majoritet inte till Proxy-utvärderingen och i de fall de gjorde det hade den inte haft någon påverkan på deras arbete. En av slutsatserna i studien är att man kan ifrågasätta hur väl den decentraliserade styrningsmodell som idag finns mellan Sida och organisationerna fungerar. Utvärderarna rekommenderar därför att Sida ser över sitt styrningssystem för stöd till enskilda organisationer med avseende på hur bl.a. lärande och metodologisk utveckling kan nå huvuddelen av de svenska enskilda organisationerna. Studien bör även omfatta en bedömning av (kostnads-) effektiviteten av bistånd genom svenska enskilda organisationer.

Sida konstaterar att dialogen med ramorganisationerna fördjupats under senare år och att systemrevisioner och kapacitetsstudier i ökande grad skall fokusera på ramorganisationernas metoder för att föra en dialog om frågor av policy- och metodkaraktär med medlems- och underorganisationer samt säkerställa att detta förs vidare till de lokala organisationerna.

Studier av utvärderingsinstrumentet

Sekretariatet har slutfört två studier om utvärderingsinstrumentet. Dessa fann att utvärderingarna som initierades av Sida ofta saknade ett genomtänkt och explicit syfte överenskommet med berörda intressenter. I de fall lärande var ett angivet syfte var det oklart för vem, varför och hur lärandet skulle ske. Studien indikerar att ett oklart syfte minskar utvärderingens användbarhet och att det behövs en klar idé om hur utvärderingens resultat skall användas för att den skall bli meningsfull. Vidare identifieras utvärderarna i huvudsak med hjälp av kollegor – då de flesta tidigare utfört uppdrag åt Sida – snarare än genom upphandling i konkurrens.

Studien är särskilt kritisk beträffande distributionen av utvärderingsrapporter, som normalt sänds till en begränsad krets i huvudsak inom Sida. Utvärderingsresultaten används ofta av Sidas programhandläggare – enligt studien har rekommendationerna i 75 procent av de undersökta fallen lett till konkreta resultat. Bland övriga intressenter är användbarheten dock begränsad av det enkla skälet att de ofta inte får rapporterna. I de undersökta fallen distribuerades utkast till utvärderingsrapporten i hälften av fallen till den huvudsakliga samarbetspartnern i landet, t.ex. ett fackdepartement. De som direkt arbetar med genomförande har dock ytterst sällan tillgång till utvärderingsresultat och rekommendationer.

Fallstudier som gjorts visar att deltagande i utvärderingar går hand i hand med bred lokal användning av utvärderingsresultat.

Studien fann att kvaliteten var signifikant lägre än vad som kunde förväntas. Utvärderingarna hade i synnerhet metodologiska brister. Trots detta var i de flesta av de undersökta fallen programhandläggarna positiva till utvärderingsprocessens resultat. Studien bedömer att utvärderingarnas kvalitet kan höjas om fler intressenter inkluderas i utvärderingsprocessen och konstaterar att Sidas utvärderingsrutiner inte återspeglar den övergripande policyn där partnerskap och lokalt ägarskap av program och projekt är viktiga element.

Efter att studien har slutförts har den använts som ett av underlagen i översynen av den utvärderingspolicy som fastställdes 1999 och i utarbetandet av en ny utvärderingsmanual.

Övriga utvärderingar

Utöver ovan beskrivna utvärderingar har Sidas avdelningar genomfört 32 utvärderingar under 1999. Flertalet av dessa är projektnära och utgör i första hand ett lärande för överväganden om fortsatt stöd eller för bedömningar om förändringar i ansats och genomförande. För 1999 kan konstateras att utvärderingar i det traditionella landrambiståndet är klart underrepresenterade och att flera av de största samarbetsländerna inte uppvisar någon utvärdering under året. För det humanitära biståndet, som utgör en betydande del av Sidas totala biståndsvolym, förekom ingen utvärdering 1999 (liksom inte heller under 1998).

Utvärderarna har i flertalet fall, ca två tredjedelar, dragit slutsatsen att insatserna visat på god måluppfyllelse. Hög relevans, fungerande kunskapsöverföring och god institutionell uppbyggnad är återkommande omdömen. Insatserna anges vidare i flera fall varit av strategisk karaktär, fått genomslag i utvecklandet av nationell policy samt skapat medvetande i berörd institution eller motsvarande om väsentliga frågeställningar.

I uppemot en tredjedel av utvärderingarna redovisas mer betydande problem, som avser bristande ägarskap, bristande bärkraft och tveksam kostnadseffektivitet. Svaga organisationsstrukturer, centralstyrning liksom vaga målformuleringar är andra bidragande orsaker.

Viktiga lärdomar som redovisas är vikten av att anta ett programmatiskt angreppssätt, ett tydligt och tydligt klargörande av roller och betydelsen av att lägga kraft på dialogen. En annan

lärdom är betydelsen av att se bredare samarbeten långsiktigt och att samarbete med flera givare ger styrka, ökar kunskapen och förbättrar både dialog och resultat.

3.6.2 Analys och slutsatser

Redovisningen visar att såväl det övergripande fattigdomsmålet som de sex biståndsmålen spelar en framskjutet roll i utformningen av bilaterala insatser liksom i Sveriges agerande i det multilaterala samarbetet. En betydande metodutveckling sker för att integrera aspekter som rör flera mål i projekt och program och stärka effekterna vad gäller fattigdomsminskning genom ett bredare angreppssätt.

I det bilaterala utvecklingssamarbetet har en förskjutning skett mot fler insatser för att stärka samarbetsländernas egen kapacitet och kompetens att utforma och genomföra strategier och program som engagerar de fattiga och leder till minskad fattigdom. Stödet till lagstiftning, regelverk och den offentliga förvaltningen för att främja såväl utveckling av fungerande marknadsekonomier som demokratiska styrelseskick har stärkts. Detta är exempel på hur biståndet som hjälp till självhjälp kan bidra till samarbetsländernas egna ansträngningar att skapa förutsättningar och mobilisera resurser för utveckling.

Den internationella samsynen på fattigdomsbekämpning i utvecklingssamarbetet har också fått genomslag i multilaterala organ. Detta skapar förutsättningar för ökad samverkan och samordning mellan olika givare och därmed ökad effektivitet. Det kräver samtidigt förändringar i angreppssätt och utformning av biståndet för att denna samsyn om mål och policier skall få genomslag i praktiken, vilket är en stor utmaning både för oss och andra aktörer.

Sidas fattigdomsprojekt liksom den uppföljning av fattigdomsmålets behandling i landstrategier och utvärderingar som Sida avser redovisa i nästa årsredovisning, kan ge vägledning för det fortsatta förändringsarbetet i det bilaterala samarbetet. Ökat fokus på redovisning och analys av resultat, som Sverige verkat för också i multilaterala organ, är ett viktigt verktyg för att dra lärdom av erfarenheter och höja effektiviteten i biståndets bidrag till utveckling.

3.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har för utgiftsområdets två förvaltningsmyndigheter, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) och Nordiska Afrikainstitutet, lämnat revisionsberättelser utan invändning.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 8:1 Bistandsverksamhet

Tabell 3.11 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Reservation	Utgifts- prognos
1999	11 165 541	5 229 344	
2000	Anslag 12 060 304		13 666 000
2001	Förslag 13 603 884		
2002	Beräknat 14 477 531		
2003	Beräknat 16 782 002		

Tabell 3.12 Anslaget 8:1 Bistandsverksamhet

Tusental kronor

	Budget 2000	Beräknat 2001
1.1 Multilateralt utvecklings- samarbete	3 377 000	3 967 000
1.2 Bilateralt utvecklings- samarbete	8 605 000	9 544 000
1.3 Övrigt	78 304	92 884
Summa	12 060 304	13 603 884

Anslaget 8:1 Bistandsverksamhet består av tre anslagsposter: Multilateralt utvecklingssamarbete, Bilateralt utvecklingssamarbete och Övrigt.

Utfall på anslaget 1999 var 11 166 miljoner kronor, vilket var 434 miljoner kronor högre än tilldelade medel. Anslagsutnyttjandet utöver

budget förklaras av att reservationer från tidigare år tagits i anspråk. Biståndet hade en utgiftsbegränsning 1999 vilken beräknas ha inneburit senareläggningar av bidrag och planerade projekt m.m. på ca 2,9 miljarder kronor. Även för åren 2000-2002 kommer utgiftsbegränsningar påverka utvecklingssamarbetet, dessa beräknas till ca 1,7 miljarder kronor utöver tilldelade medel för vardera åren 2000 och 2001 respektive ca 1,6 miljarder kronor för 2002.

Reservationer

Reservationerna, dvs. den del av anslagsmedlen som kvarstod vid budgetårets slut, inom anslaget

8:1 Bistandsverksamhet uppgick vid utgången av 1999 till 5 229 miljoner kronor. Av de totala reservationerna var 4 072 miljoner kronor in-tecknade genom avtal eller beslut om visst ändamål. Drygt två tredjedelar av de totala oin-tecknade reservationerna – och nästan hela oin-tecknade reservationen på den bilaterala posten – utgörs av medel för stöd till ekonomiska reformer och skuldlättnader. Beslut om betalningsbalansstöd åren 2000-2002 samt bidrag till Världsbankens skuldlättnadsfond för HIPC-initiativet innebär dock att reservationen för delposten nu är helt in-tecknad och delvis redan har utbetalts.

Tabell 3.13 Utgående reservation på anslaget 8:1 Bistandsverksamhet

Miljoner kronor

	1999-12-31	varav in-tecknat	o-in-tecknat
1.1 Multilateralt utvecklingssamarbete	1 864	1 585	279
1.2 Bilateralt utvecklingssamarbete	3 297	2 420	877
1.3 Övrigt	68	66	2
8:1 BISTÅNDSVERKSAMHET	5 229	4 072	1 158

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Utrikesutskottet har i betänkandet (1999/2000:UU2) givit regeringen till känna att en översyn av det nuvarande systemet med bemyndiganden inom biståndet bör göras. I översynen bör också formerna för förbättrad information till riksdagen om dessa frågor studeras. En översyn av systemet med bemyndiganden har inletts inom Utrikesdepartementet och Sida.

Inom anslaget 8:1 Biståndsverksamhet finns för närvarande två olika beräkningsgrunder för bemyndiganderamen, dels för det multilaterala utvecklingssamarbetet och dels för det bilaterala. Dessa särredovisas därför nedan.

För det multilaterala utvecklingssamarbetet beräknas nya förpliktelser ingå år 2001 till ett belopp om 2 850 miljoner kronor. Det rör sig framförallt om en förutsedd ny påfyllnad av den internationella utvecklingsfonden (IDA) till vilket kommer en påfyllnad av den Asiatiska utvecklingsfonden. De multilaterala förpliktelserna vid utgången av 2001 beräknas uppgå till 8 511 miljoner kronor. Knappt 60 procent av dessa utgörs av utfästelser till IDA. Andra stora förpliktelser vid utgången av 2001 är utfästelser till Nordiska utvecklingsfonden (ca 20 procent av totalen) och Afrikanska utvecklingsfonden (ca 15 procent). Någon särskild buffert för t.ex. växelkursförändringar begärs inte för den multilaterala bemyndiganderamen då sådant ryms inom den totala bemyndiganderamen.

Inom det multilaterala utvecklingssamarbetet föreslås regeringen få ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser uppgår till högst 8 511 miljoner kronor för år 2001 i enlighet med tabell 3.14.

Inom det bilaterala utvecklingssamarbetet används för närvarande multiplikatorer för beräkning av bemyndiganderamen. Riksdagen har bemyndigat regeringen att ikläda staten förpliktelser som tillsammans med tidigare gjorda, utestående utfästelser motsvarar högst fem gånger landramen på årsbasis för det landramsfinansierade samarbetet med programländer för vilka regeringen fastställt landstrategier eller motsvarande. För övriga landprogram och andra verksamheter får utfästelseramen uppgå till högst tre gånger 2001 års medelstilleddelning. Den totala bilaterala bemyndiganderamen i enlighet med ovanstående beräkningsätt skulle uppgå till 30 315 miljoner kronor för 2001. Regeringen bedömer dock att en bilateral ram om 20 000 miljoner kronor ger bibehållen flexibilitet för de enskilda posterna.

Inför budgetpropositionen år 2002 bedömer regeringen att multiplikatorerna kan avskaffas och att bemyndiganderamen kan baseras på de faktiska förpliktelser som beräknas ingå.

I enlighet med ovanstående föreslås bemyndiganderamen för det bilaterala utvecklingssamarbetet fastställas till 20 000 miljoner kronor för år 2001 enligt tabell 3.15.

Tabell 3.14 Bemyndiganden om ekonomiska förpliktelser inom det multilaterala utvecklingssamarbetet

Miljoner kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003– beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	5 728	7 865	7 608	–	–
Nya förpliktelser	3 564	1 400	2 850	–	–
Infriade förpliktelser*	1 427	1 657	1 947	1 735	6 776
Utestående förpliktelser vid årets slut	7 865	7 608	8 511	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	7 865	7 608	8 511	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Tabell 3.15 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser inom det bilaterala utvecklingssamarbetet

Miljoner kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	6 181	8 070	8 770	–	–
Nya förpliktelser	9 530	10 200	10 075	–	–
Infriade förpliktelser*	7 641	9 500	10 075	6 490	2 280
Utestående förpliktelser vid årets slut	8 070	8 770	8 770	–	–
Erhållen/föreslagen bemyndiganderam	24 083	27 690	20 000	–	–

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Sammanlagt för anslaget 8:1 Biståndsverksamhet, multi- och bilateralt utvecklingssamarbete, uppgår således den föreslagna bemyndiganderamen till 28 511 miljoner kronor.

Regeringen avser därutöver att återkomma till riksdagen angående bidrag till den nionde europeiska utvecklingsfonden. Sveriges bidrag beräknas till 377 miljoner euro.

Garantigivning

För 2000 har riksdagen fastställt en ram för Sidas garantigivning, varav huvuddelen utgörs av biståndsgarantier för u-krediter. Vid årsskiftet uppgick garantiförbindelserna för u-krediter till drygt 8,6 miljarder kronor. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2001 ikläda staten betalningsansvar till ett belopp, inklusive tidigare ställda garantier, om 12 miljarder kronor för garantigivning inom det internationella utvecklingssamarbetet, dvs. en oförändrad ram.

Regeringen beslutade i mars 1999 om riktlinjer för en treårig försöksverksamhet med en fristående garantigivning för biståndssändamål. Sida får inom ramen för den totala garantiramen utställa fristående garantier till ett belopp av högst en miljard kronor. Säkerhetsreserven för de fristående garantierna uppgår till 500 miljoner kronor. Under 1999 beslutade Sida om en garanti och flera är under beredning. Sida har på begäran av regeringen utarbetat ett förslag, i samråd med Exportkreditnämnden, till riskpolicy för verksamheten med de fristående garantierna. Regeringen avser att under hösten fatta beslut om en reviderad riskpolicy.

Regeringens överväganden

Anslagen inom Internationellt utvecklingssamarbete beräknas utifrån biståndsramen exklusive de avräkningar som görs för kostnader inom andra utgiftsområden (se avsnitt 3.1 Omfattning). Anslagsbeloppet för 8:1 Biståndsverksamhet framkommer efter att förvaltningsanslagen för Sida och Nordiska Afrikainstitutet avräknats. Därav följer att anslaget 8:1 påverkas i mycket hög grad av dels förändringar i den beslutade procentandelen av BNI, dels av förändringar i BNI-beräkningarna. De prognostiserade anslagsbeloppen för 2002 och 2003 framgår av tabell 3.11.

För år 2001 beräknar regeringen anslaget 8:1 Biståndsverksamhet till 13 604 miljoner kronor. Det beräknade anslaget har minskats med 30 miljoner kronor avseende en föreslagen förstärkning av anslaget 8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

3.8.2 8:2 Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)

Tabell 3.16 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	449 236	¹	Anslags-sparande	43 000
2000	Anslag	415 844		Utgifts-prognos	456 000
2001	Förslag	451 213			
2002	Beräknat	480 856	²		
2003	Beräknat	491 273	³		

¹. Avser utfall på A2.1 (1999) Biståndsförvaltning

². Motsvarar 471 213 i 2001 års prisnivå

³. Motsvarar 471 213 i 2001 års prisnivå.

Tabell 3.17 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	415 844
Pris- och löneomräkning	5 369
Överfört från 8:1 Biståndsverksamhet	30 000
Förslag 2001	451 213

I Sidas budgetunderlag för 2001 visar myndigheten på olika sätt hur biståndet har utökats och fördjupats och Sida bedömer att denna trend kommer att fortsätta åren framöver. Biståndsvolymen kommer också fortsatt att öka. Det ökade biståndet är konsekvenser av regeringens prioriteringar avseende dels nya länder, dels ökade och fördjupade ambitioner inom områden som t.ex. demokrati och mänskliga rättigheter samt handel. Exempelvis visar Sida att under perioden 1995-1999 har antalet långsiktiga samarbeten med länder/regioner (med strategier/riktlinjer) mer än fördubblats, antalet väsentliga (mätt i utbetalningsvolym) samarbetsländer ökat med över 50 procent och antalet insatser fördubblats. Utvecklingen mot institutions-, kompetens- och kapacitetsuppbyggnad innebär mer personalintensiva insatser – ofta många mindre men mer komplicerade insatser.

Sida föreslår vidare i myndighetens budgetunderlag vissa anslagstekniska förändringar liksom att en anslagskredit för det humanitära biståndet skapas.

Regeringens överväganden

Regeringen delar Sidas uppfattning att förändringarna i det svenska utvecklingssamarbetet liksom den ökade biståndsvolymen innebär att myndighetens förvaltningsanslag bör höjas. För 2001 beräknas därför anslaget 8:2 höjas med 30 miljoner kronor och för 2002 beräknas en ytterligare höjning med 20 miljoner kronor utöver sedvanlig pris- och löneomräkning.

Sidas förslag till anslagstekniska förändringar omhändertas i den nya anslagsstruktur som arbetats fram och lämnas därför utan vidare åtgärd. Frågan om en anslagskredit kommer att behandlas i samband med den översyn av anslagsform som är aktuell för biståndet. Om en sådan kredit skulle bli aktuell kan den tidigast införas budgetåret 2003.

3.8.3 8:3 Nordiska Afrikainstitutet

Tabell 3.18 Anslagsutvecklingen

Tusental kronor

1999	Utfall	9 922	¹	Anslags- sparande	2 563
2000	Anslag	10 761		Utgifts- prognos	13 000
2001	Förslag	10 914			
2002	Beräknat	11 135	²		
2003	Beräknat	11 374	³		

¹. Avser utfall på A2.2 (1999) Biståndsförvaltning

². Motsvarar 10 914 i 2001 års prisnivå

³. Motsvarar 10 914 i 2001 års prisnivå.

Tabell 3.19 Beräkning av anslaget för 2001

Tusental kronor

Anslag 2000	10 761
Pris- och löneomräkning	153
Förslag 2001	10 914

Institutet föreslår oförändrade anslag.

Regeringens överväganden

De treåriga samarbetsavtalen med Danmark, Finland och Norge förnyades fr.o.m. 1999 och därmed höjdes också de nordiska anslagen till Nordiska Afrikainstitutet (NAI). De höjda anslagen underlättar för NAI att genomföra de åtgärder som program- och forskningsrådet rekommenderat, dvs. ett utökat gästforskar-

program och en ökad satsning på s.k. policyrelaterade aktiviteter.

Institutet har under senare år varit engagerat i utvecklingen i Burundi och Rwanda. Institutet lämnar regelbundet analyser och rapporter över utvecklingen i området med tonvikt på mänskliga rättigheter. Institutet har dokumenterat och spritt kunskap om biståndets effektivitet och deltagit i två större utvärderingar (International Alert och OAU:s African Commission for Human and People's Rights).

Institutet kommer fortsatt att ha en hög profil avseende utvecklingen i Centralafrika och i södra Afrika. Institutet medverkar i den aktuella nordiska Afrikadebatten och utarbetar kvalificerade underlag för det nordiska utvecklingssamarbetet.

Institutets forskningsprogram och projekt har mer eller mindre direkta kopplingar till Sveriges biståndspolitiska mål. Institutets policyrelaterade verksamhet ligger även i linje med de biståndspolitiska målen.

Omvärldens intresse för forskningen på NAI ökar stadigt vilket märks genom att nordiska biståndsmyndigheter i ökande utsträckning söker samarbete med institutets forskare på olika områden och genom att antalet ansökningar om att få publikationer utgivna genom NAI ökar. Detta tyder också på att forskningen håller en hög kvalitet vilket bekräftats för ett par år sedan då en utvärdering av institutets forskning gjordes. Institutet arbetar för att upprätthålla och förstärka sin position som ett nordiskt institut, bl.a. genom att systematiskt hålla konferenser i de olika nordiska länderna.

4 Politikområde Samarbete med Central- och Östeuropa

4.1 Omfattning

Politikområdet Samarbete med Central- och Östeuropa består av utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa, som främst bedrivs genom Sida och Svenska institutet, samt avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier.

4.2 Utgiftsutveckling

Tabell 4.1 Utgiftsutvecklingen inom politikområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
<i>Anslag inom Uo 7</i>						
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa	794	725	943	865	600	900
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	0	25	32	35	0	0
Totalt Uo 7	794	750	975	900	600	900
<i>Anslag inom andra Uo:</i>						
Uo 1:F1 Samarbete och utveckling inom Östersjöregionen	185	-	190	-	-	-
Totalt politikområde 9	979	750	1 165	900	600	900

¹ Inklusive beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

Avvikelsen mellan anslag och prognos 2000 på anslaget 9:1 beror på att en del av reservationen tas i anspråk. Budgetåret 2001 är det sista året i det treåriga programmet för Central- och Östeuropa. I en särproposition våren 2001 samt i 2001 års ekonomiska vårproposition kommer regeringen att föreslå omfattning och inriktning av samarbetet efter 2001, men redan i 2000 års vårproposition bedömdes att samarbetet kommer att fortsätta och preliminärt har beräknats 600 miljoner kronor för år 2002 och 900 miljoner kronor för år 2003.

4.3 Mål

Målen för samarbetet med Central- och Östeuropa är för treårsperioden 1999-2001:

- att främja en säkerhetsgemenskap,
- att fördjupa demokratins kultur,
- att stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling,
- att stödja en miljömässigt hållbar utveckling.

Allt utvecklingsarbete skall präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

4.4 Politikens inriktning

Budgetåret 2001 är det tredje året inom ramen för det treårsprogram för utvecklingsarbetet med Central- och Östeuropa som antagits av riksdagen. Programmet baseras på regeringens proposition 1997/98:70 Att utveckla ett grannlandssamarbete.

Det av riksdagen fastslagna samarbetsprogrammet för åren 1999-2001 skall bidra till ett gott grannskap i Östersjöregionen och ett demokratiskt integrerat Europa. Prioriterade samarbetsländer skall vara Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina. I Ryssland skall de nordvästra delarna inklusive Kaliningrad prioriteras.

Relationen till länderna i Central- och Östeuropa är en högt prioriterad fråga för regeringen och samarbetet med dessa länder är ett viktigt instrument både för att främja utvecklingen i länderna och relationerna med

Sverige. Att verka för en utvidgning av EU, fördjupade relationer till Ryssland och Ukraina, för vilka EU har antagit särskilda samarbetsstrategier, demokratiseringen av Vitryssland samt ett intensifierat Östersjösamarbete är centrala element i regeringens politik. Landstrategier för samarbetet med de prioriterade länderna under perioden 1999-2001 har beslutats av regeringen år 1999, vilka anger riktlinjer och prioriteringar för samarbetet med respektive land.

De politiska förändringarna och den ekonomiska utvecklingen har varit snabb i de baltiska staterna och Polen. Förhandlingar om EU-medlemskap pågår nu med samtliga dessa länder. För kandidatländerna är stödet till EU-anpassningen av avgörande betydelse. Prioritet i det svenska stödet skall ges åt insatser på de områden som har direkt relevans för Anpassningen.

Arbetet med att genomföra den av EU antagna Nordliga dimensionen (ND) och dess handlingsplan, där kommissionen fått en ledande roll, kommer att ges prioritet. En fullständig rapport om EU:s ND-politik skall avges inför toppmötet i Göteborg i juni 2001. Regeringen prioriterar särskilt handlingsplanens avsnitt om miljö, inklusive kärnsäkerhet, brottsbekämpning samt Kaliningrads situation. Stora förväntningar fästs därvidlag på Sverige inför och under vårt ordförandeskap i EU. Eftersom Ryssland och andra länder i närområdet ingår i Östersjöstaternas råd, Barentsrådet, Helsingforskommissionen och Baltic 21 bör dessa organ utnyttjas för att driva på det regionala samarbetet i norra Europa. Särskild uppmärksamhet bör ägnas situationen i Sankt Petersburg, Kaliningrad och på Kolahalvön. Det bör också noteras att Sverige från mars 2001 och cirka ett år framåt kommer att inneha ordförandeskapet i Barentsrådet.

Under det senaste åren har det decentraliserade samarbetet mellan kommuner, länsstyrelser, landsting och storregioner ökat alltmer inom utvecklingsarbetet och förväntas öka ytterligare under programperioden.

Regeringen kommer i vårpropositionen år 2001 att lämna förslag på inriktning av samarbetet efter 2001.

Samarbetets huvudområden

Att främja en säkerhetsgemenskap

Samarbetet är i första hand inriktat på insatser i Estland, Lettland och Litauen men omfattar även vissa projekt i Ryssland, Ukraina och Polen. Samarbetet med Ryssland, inklusive Kaliningrad är under utveckling.

Insatserna avser stöd till:

- säkerhetspolitisk kompetens,
- demokratiskt totalförsvar,
- fredsfrämjande insatser,
- gränsbevakning och insatser för stärkt yttre gränskontroll,
- tullsamarbete,
- kampen mot internationell och organiserad brottslighet,
- asyl- och migrationspolitisk kompetens,
- beredskap mot olyckor och katastrofer,
- icke-spridning och förstöring av massförstörelsevapen,
- motverka skadliga miljöeffekter av militär verksamhet.

Det säkerhetsfrämjande stödet är i hög grad inriktat på att bygga upp relationer mellan institutioner i Sverige och samarbetsländerna. Projekt för att främja kandidatländernas medlemskap i EU ges hög prioritet, exempelvis genom utökade insatser inom det s.k. tredjepelansområdet som polis, tull, gräns- och migrationsområdet.

Regeringen ser det som angeläget att fortsätta bidra till kampen mot den organiserade brottsligheten kring Östersjön. Detta stöd bör liksom hittills kanaliseras via de svenska myndigheterna, men med en större koordinering av de olika aktiviteterna, bilaterala och multilaterala, som äger rum inom detta område.

Stöd till nationell säkerhetspolitisk kompetensuppbyggnad och ett demokratiskt totalförsvar i de baltiska länderna är fortsatt av vikt. En betydelsefull del av det säkerhetsfrämjande stödet består även i att stärka kunskapen om samt stödja tillämpningen av olika nedrustningsavtal. Stöd till nedrustning och ickespridning i Ryssland kommer att prioriteras. Insatser på kärnsäkerhetsområdet i Ryssland, Baltikum och vissa andra länder i Central- och Östeuropa är fortsatt viktiga.

Att fördjupa demokratins kultur

Den demokratiska processen i Central- och Östeuropa fortsätter med vissa undantag att utvecklas positivt. Den formella grunden för demokrati är i huvudsak lagd. I allmänhet finns en önskan att utveckla och stärka demokratin samt att leva upp till de åtaganden som anslutning till internationella konventioner om mänskliga rättigheter innebär.

Det samarbete som har inletts på rättsområdet och som syftar till att underlätta kandidatländernas EU-integration, har resulterat i ett flertal projekt såsom domar- och polisutbildning, fängelsesamarbete och frivårdsprojekt. Rättsligt samarbete är även under uppbyggnad mellan EU och Ryssland. Också samarbetet inom främst kultur, utbildnings- och forskningsområdena bidrar till att länderna finner sin egen historia, utvecklar den egna demokratin och sin nya roll i det gemensamma Europa.

Decentraliserat samarbete mellan kommuner, länsstyrelser, landsting och storregioner spelar en allt större roll i samarbetet med våra östliga grannländer. Verksamheten avser att utveckla en god förvaltning och en representativ demokrati på lokal och regional nivå, men också eftersatta samhällsområden under dessa instansers ansvar, såsom hälso- och sjukvård, omvårdnad, primärskola m.m. Det decentraliserade samarbetet har inte endast karaktär av utvecklingssamarbete utan syftar också till att förbereda kandidatländerna för EU-medlemskap (bl.a. genom att öka kompetensen att hantera strukturfondsmedel) samt att stärka banden mellan Sverige och de berörda länderna på subnationell nivå. Det decentraliserade samarbetet bärs upp av ett brett folkligt engagemang och spelar en icke oväsentlig roll för de svenska aktörernas egen internationalisering.

Att stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling

Insatserna syftar till att stödja en ekonomisk omvandling som är socialt hållbar. Samarbetsländerna har på kort tid övergått från planekonomi till marknadsekonomi. Omfattande strukturomvandlingar har inletts. En rad utmaningar kvarstår nu för att befästa den ekonomiska strukturförändringen, främja ett gott företagsklimat med allmän rättssäkerhet, utveckla effektiva institutioner och förutsägbara regler och säkerställa en god social nivå och skydd för de svaga grupperna i samhället.

Stor vikt skall fästas vid insatser för att stödja förvaltning på central, regional och kommunal

nivå, t.ex. på skatteområdet och för att undanröja etablerings- och handelshinder i Östersjöregionen. Vidare kommer näringslivsfrämjande insatser även framgent att vara betydelsefulla särskilt i Ryssland och Ukraina. Exempel på insatser är Sidas StartÖst-program och utbildning av företagsledare.

En förutsättning för att den ekonomiska reformprocessen skall vara framgångsrik är att sociala reformer är integrerade i den övergripande ekonomiska politiken. Brister i den sociala omsorgen utgör ett hot mot den fortsatta ekonomiska och politiska utvecklingen. Samarbetet på det sociala området, bland annat genom stöd till ländernas reformering av hälso- och sjukvård och social omsorg, kommer att intensifieras. Åtgärder för att förbättra barnens situation skall även fortsättningsvis göras samt insatser för att förbättra folkhälsan och bekämpa smittsamma sjukdomar.

Att stödja en miljömässigt hållbar utveckling

Miljöområdet har prioriterats av regeringen för det fortsatta arbetet med den nordliga dimensionen. Viktiga utgångspunkter för det svenska miljöstödet är Åtgärdsprogrammet för Östersjön och Agenda 21 för Östersjöområdet – Baltic 21. För kandidatländerna skall det svenska stödet inriktas på de krav som ställs inför dessa länders kommande EU-medlemskap.

Stödet bör fortsatt inriktas mot att åtgärda de föroreningskällor som redovisats i Åtgärdsprogrammet för Östersjön. Agenda 21 för Östersjöområdet - Baltic 21 är nu inne i sin implementeringsfas och flera projekt kommer att bli angelägna att stödja de närmaste åren. I de flesta fall kommer åtgärderna också att bidra till att underlätta EU-anpassningen inom miljöområdet.

Inom området miljörelaterade energifrågor skall svenska insatser inriktas på att öka effektiviteten i produktion, distribution och användning av såväl värme som elektricitet liksom att minska utsläppen från energiproduktionsanläggningar. I tillämpliga fall skall insatserna utformas så att minskningen i utsläpp av växthusgaser skulle kunna tillgodoräknas Sverige i enlighet med klimatkonventionens och Kyotoprotokollets så kallade flexibla mekanismer.

Syftet med det svenska kärnsäkerhetsprogrammet, kanaliserat via Statens Kärnkraftinspektion och Statens Strålskyddsinstitut, är att så långt som möjligt minska sannolikheten för att en kärnkraftolycka med stora radioaktiva utsläpp

skall inträffa vid något av kärnkraftverken i samarbetsområdet. Samarbetet inriktas mot att sätta in sådana åtgärder att uppenbara säkerhetsrisker undanröjs i de reaktorer som av energiskäl inte omedelbart kan stängas samt att stärka de oberoende säkerhetsmyndigheterna.

Det svenska stödet är framför allt koncentrerat till kärnkraftverket Ignalina i Litauen. Efter att Litauen i maj i år antog den lag som skall reglera avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina är det viktigt att stöd lämnas till Litauen för avvecklingsprocessen. Regeringen tog därför beslut våren 2000 att från anslaget E5 Näringslivsutveckling i Östersjöregionen under utgiftsområde 24 stödja Litauen med 10 miljoner kronor för bilaterala insatser på avvecklingsområdet. Vidare beslöt regeringen att lämna stöd med 50 miljoner kronor till den internationella stödfond som inrättats för att hjälpa Litauen med avvecklingen av kärnkraftverket Ignalina och som administreras av EBRD.

Stöd utgår även till säkerhetshöjande åtgärder vid kärnkraftverken på Kolahalvön och i Lenins län. Vad gäller använt kärnbränsle och radioaktivt avfall är målet att avfallet skall tas om hand, mellanlagras och slutförvaras på ett från säkerhets- och miljösynpunkt acceptabelt sätt. På detta område riktar Sverige särskild uppmärksamhet mot det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet i nordvästra Ryssland. Sverige är medlem i den under internationella atomenergiorganet (IAEA) etablerade Contact Expert Group (CEG) som samordnar det internationella samarbetet rörande omhändertagande av radioaktivt avfall i Ryssland. Sverige deltar även i ett internationellt projekt för att utveckla och licensiera en transport- och förvaringsbehållare för använt kärnbränsle från ryska atomubåtar. Projektet kan beskrivas som en första länk i en kedja av åtgärder för omhändertagande av använt kärnbränsle.

Inom strålskyddsområdet, utanför den kärntekniska verksamheten, är målet att genom institutionsuppbyggnad, kunskapsöverföring och tillhandahållande av viss utrustning bidra till ett förbättrat strålskydd inom t.ex. boende, sjukvård och industri i Central- och Östeuropa.

Jämställdhet

Det svenska utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa har också till uppgift att underlätta genomförandet av handlingsplanen från FN:s kvinnokonferens i Peking och därigenom

se till att kvinnor och män i samarbetsländerna får samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Vid planering av alla typer av insatser skall hänsyn tas till hur dessa påverkar kvinnor respektive män ur ett jämställdhetsperspektiv.

Därutöver görs särskilda insatser inom det bilaterala utvecklingssamarbetet för att främja kvinnors deltagande i samhällslivet, både i politiska församlingar på lokal och central nivå samt på arbetsmarknaden. Insatser görs också för att ta fram könsuppdelad statistik i samarbetsländerna, och ledarskapsutbildningar ordnas för kvinnor i ledande positioner i samhället.

Det är viktigt att de länder som kandiderar för EU-medlemskap kan uppfylla det relativt omfattande regelverk inom arbetsmarknadsområdet som finns inom unionen på jämställdhetsområdet.

Samarbetsländerna

De prioriterade länderna i utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa är Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ryssland och Ukraina. I Ryssland skall de nordvästra regionerna inklusive Kaliningrad prioriteras, även om insatser även förekommer i andra regioner och på federal nivå. Särskild beredskap finns att intensifiera samarbetet med Vitryssland när de politiska förutsättningarna för detta föreligger. Huvuddelen av det bilaterala utvecklingssamarbetet sker med de prioriterade länderna. Insatser kan även förekomma i övriga länder men i mycket begränsad omfattning.

Estland och Polen hörde till den första vågen av länder som påbörjade förhandlingar om EU-medlemskap. Enligt beslut i december 1999 har nu även Lettland och Litauen inbjudits att förhandla om EU-medlemskap. Huvudmålet för utvecklingssamarbetet med Estland, Lettland, Litauen och Polen är att stödja dessa länders anpassning inför EU-medlemskap. Insatser som främjar EU-integrationen och anpassningen till EU är därför prioriterade. Ländernas förmedlemskapsstrategier bör ses som riktlinje för detta stöd. Ett prioriterat mål i samarbetet med Ryssland och Ukraina är att stödja dessa länders vidare integration i europeiska samarbetsstrukturer. Sverige verkar för att stärka banden och samarbetet mellan dessa länder och EU. Härvid är såväl Östersjösamarbetet, Barentssamarbetet samt det nordiska närområdessamarbetet betydelse-

fulla verktyg. Vidare fästs från svensk sida stor vikt vid arbetet med den Nordliga dimensionen.

Stödet till Estland och Polen förutses kunna fasas ut under de närmaste åren. Även till de övriga baltiska länderna förutses stödet kunna fasas ut på medellång sikt.

Estland

Estland har drivit reformprocessen målmedvetet och i snabb takt och är nu ett av de länder i Central- och Östeuropa som nått längst i sin ekonomiska omvandling. Den estniska ekonomin har visat en stadig tillväxt på i snitt över 4 procent sedan 1995. EU-medlemskap och medlemskap i NATO är högt prioriterat på den utrikespolitiska dagordningen. Estland påbörjade förhandlingarna om EU-medlemskap i den första vågen av länder 1998 och blev medlem i WTO 1999.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Estland inleddes 1990. Under 1999 fattades beslut om insatser för drygt 26 miljoner kronor, vilket är en minskning med 20 miljoner kronor jämfört med 1998. Stöd för Estlands EU-integration är det övergripande syftet med insatserna. Samarbetet var huvudsakligen inriktat på förvaltning, bland annat med miljömyndigheterna. Vissa begränsade insatser gjordes inom social sektor och fysisk planering.

Enligt landstrategin för Estland som antogs 1999 och skall gälla perioden 1999-2001 skall en ökad fokus på de sociala sektorerna eftersträvas. Samarbetet på rättsområdet spelar en viktig roll. Mot bakgrund av den starka utvecklingen i ekonomin bedöms stödet till näringslivsutveckling kunna minska under planeringsperioden.

Lettland

Lettland har gjort stora framsteg i sin ekonomiska omvandlingsprocess och har i flera år sett en stark tillväxt i ekonomin. Integrationen med EU är ett högt prioriterat mål. Medlemskap i EU och i NATO utgör de främsta utrikespolitiska prioriteringarna. I december 1999 inbjöds landet att starta förhandlingar om EU-medlemskap. Lettland blev medlem i WTO i februari 1999.

Det svenska utvecklingssamarbetet med Lettland inleddes 1990. Under 1999 beslutades om insatser på ca 60 miljoner kronor, vilket är en minskning med 18 miljoner kronor jämfört med 1998. Det övergripande syftet med insatserna är att stödja Lettlands integration i EU. Insatser på

det sociala området dominerar i Lettland, men även inom infrastruktur, fysisk planering och förvaltning, bland annat med miljömyndigheterna, genomförs insatser. Under året beviljades statlig kreditgaranti om ca 27 miljoner US dollar för upprustning av fjärrvärmesystemet i Riga i samarbete med Världsbanken. Liksom i Estland har stöd för näringslivsfrämjande minskat i enlighet med landstrategin.

Litauen

Även Litauen har gjort stora framsteg i omvandlingsprocessen. Privatiseringen är långt framskriden. Medlemskap i EU och NATO utgör de högsta prioriteringarna i Litauens utrikespolitik och landet inbjöds i december 1999 att inleda förhandlingar om EU-medlemskap. Litauen har ännu inte blivit medlem i WTO, men förväntas kunna bli det inom kort.

Litauen är det land i Central- och Östeuropa som fått den näst största andelen av svenskt stöd. Sedan det tog sin början 1990 till och med 1999 uppgår det till drygt 800 miljoner kronor. Stödet domineras av insatser för att förbättra säkerheten vid kärnkraftverket Ignalina. Under 1999 beslutades om insatser uppgående till ca 34 miljoner kronor, vilket är en minskning med 4 miljoner kronor jämfört med 1998. Insatserna omfattar bl.a. stöd till den sociala sektorn, näringslivsfrämjande insatser samt insatser på infrastrukturområdet. Fortsatta insatser på förstärkning och effektivisering av offentlig förvaltning är angelägna, liksom ökade insatser på det sociala området och ett utökad samarbete på rättsområdet, framför allt genom insatser för långsiktig institutionell och administrativ kapacitetsutveckling.

Polen

Polen är en av de övergångsekonomier som nått längst i sin omvandlingsprocess. Tillväxten har varit stabil på en hög nivå under 8 år. Landet hör till den första våg av länder som började förhandla om EU-medlemskap. Polen är medlem av OECD och blev medlem i NATO i mars 1999. Landet har kommit långt i sin EU-anpassning även om utmaningar fortfarande kvarstår. Omfattande reformer har genomförts av pensionsystemet samt hälso- och sjukvård. Genomgripande förändringar av den regionala administrationen har gjorts. Omstrukturering av den tunga industrin (kol och stål) och jordbruket

återstår dock. Omfattande insatser krävs för att åstadkomma en förbättrad miljösituation.

Det svenska utvecklingsarbetet med Polen har i hög grad fokuserat på insatser på miljöområdet. Insatser för att utveckla offentlig förvaltning har dock kommit alltmer i fokus under senare år. Utvecklingsarbetet med Polen fasas nu emellertid gradvis ut för att övergå i reguljärt grannlandssamarbete. Insatser för att stödja EU-integrationen skall fortgå tills landet blivit medlem i EU. Under 1999 beslutades om insatser på ca 63 miljoner kronor, vilket är en ökning med 7 miljoner kronor jämfört med 1998. Av dessa utgör 50 miljoner kronor ett ytterligare tillskott till den polska Ecofonden som är en s k "debt-for-environment swap".

Ryssland

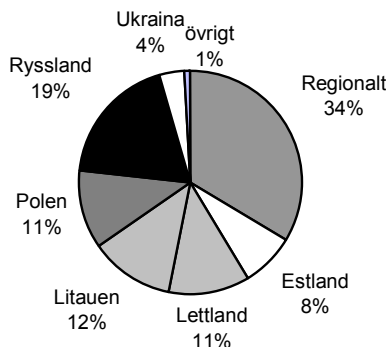
Huvuddelen av det svenska utvecklingsarbetet med Ryssland sker på regional och lokal nivå, framför allt i nordvästra Ryssland, insatser sker även i andra regioner och på federal nivå. Ett viktigt syfte är att knyta Ryssland närmare övriga Europa och underlätta Rysslands deltagande i europeiska och regionala samarbetsstrukturer. Under 1999 fattades beslut om insatser om drygt 337 miljoner kronor, vilket är en ökning med 108 miljoner kronor jämfört med 1998. Exempel på insatser är upprättande av fastighetsregister, managementutbildning, utbildning och praktik i Sverige för ryska företagsledare och utbildning av socialarbetare samt samarbetet med miljömyndigheter på regional nivå. Utöver detta fattades beslut om en investering i ett avloppsreningsverk i Kaliningrad på 115 miljoner kronor. Förberedelser för ett avloppsreningsprojekt i Sankt Petersburg har påbörjats. Sankt Petersburg är den största enskilda föroreningskällan till Östersjön.

Ukraina

Ukraina hör sedan 1999 till de prioriterade samarbetsländerna för det svenska utvecklingsarbetet. Beslut om insatser för ca 66 miljoner kronor fattades under 1999, vilket är en minskning med 10 miljoner kronor jämfört med 1998. Insatser har gjorts avseende fastighetsregister, statistik, kommunalt självstyre och utbildning av socialarbetare samt inom miljöområdet. De största projekten under 1999 avsåg lokalt självstyre, utbildning av socialarbetare samt fastighetsregister. Enligt landstrategin för Ukraina

skall förvaltningsstödet, det näringslivsfrämjande stödet och stöd på det sociala området tillmätas särskilt stor vikt. Stödet på miljö- och energiområdet bör utvecklas. Stödet skall även fortsättningsvis inriktas på kunskapsöverföring och institutionsutveckling.

Diagram 4.1 Stödet 1989-99 fördelat på länder

Regionalt samarbete

Östersjösamarbetet har konsoliderats och en enhetlig paraplystruktur för det mellanstatliga samarbetet har etablerats under året inom ramen för Östersjöstaternas råd. En ny energifunktion har lokaliserats till det internationella sekretariatet i Stockholm. Vid regeringschefernas möte i Kolding lades grunden för ett regionalt samarbete på IT-området och för att bekämpa smittsamma sjukdomar.

Barentssamarbetet konkretiseras och inriktas mer på lokalt förankrade initiativ. Prioritet ges åt arbete för att förbättra förutsättningarna för näringslivsatsningar och lokal utveckling. Andra sektorer som berörs är energibesparing och energieffektivisering, samarbete mellan regionens tullmyndigheter och skogssamarbete. Ungdomssamarbetet och det lokala kultursamarbetet utvecklas väl. Det pågående ryska ordförandeskapet prioriterar särskilt transportfrågorna. Under Sveriges kommande ordförandeskap avser regeringen verka för förbättrade förutsättningar för närmare lokalt samarbete i Barentsregionen.

Inom det *arktiska samarbetet* genomförs avancerad klimatforskning och omfattande studier med kartläggning av andra miljöförändringar. Under det amerikanska ordförandeskapet har arbete inletts på att utforma en gemensam syn på hållbar utveckling i de arktiska områdena. Det kommande finländska ordförandeskapet avser lyfta fram transportfrågorna.

EU:s INTERREG-program spelar en viktig roll genom att stödja gränsöverskridande. Svenska aktörer kan delta i ett flertal mindre INTERREG-program i närområdet.

Det EU-relaterade utvecklingssamarbetet

Sverige verkar aktivt för att underlätta anpassningsprocessen i de tio EU-kandidatländerna Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Rumänien, Bulgarien och Slovenien. Detta är en viktig del av den svenska utvidgningspolitiken. I enlighet med regeringens proposition 1997/98:70 utgörs en stor del av utvecklingssamarbetet med Estland, Lettland, Litauen och Polen följaktligen av kunskapsöverföring och institutionsuppbyggnad med relevans för ländernas framtida medlemskap i EU. Ett särskilt svenskt program för EU-integrationsstöd till samtliga kandidatländer hanteras av Utrikesdepartementet. Hittills har 19 miljoner kronor anslagits till detta stödprogram.

Sverige bidrar också genom avgifter till den Europeiska gemenskapen till EU:s stöd till kandidatländerna som kanaliseras genom Phare-programmet och från år 2000 två nya program: ISPA för stöd till miljö- och transportinfrastrukturinvesteringar och SAPARD för stöd till jordbruk och landsbygdsutveckling.

Ett viktigt komplement till bilaterala insatser till stöd för institutionsuppbyggnad är svenskt deltagande i motsvarande verksamhet inom ramen för Phare-programmet (s.k. "twinning"). Programmet innebär att experter från förvaltningar i EU:s medlemsländer under viss tid ställs till förfogande för att i kandidatländerna bygga upp institutioner som är centrala ur ett medlemskapsperspektiv.

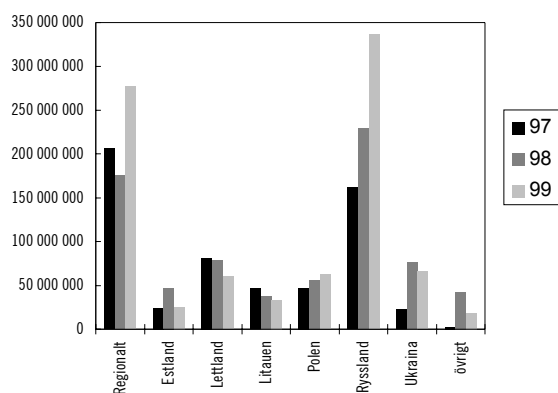
Sverige har varit framgångsrikt vad gäller deltagande i EU:s twinning-program. Svenska myndigheter och departement deltar i ca 20 procent av dessa projekt. Endast Tyskland och Frankrike är aktiva i fler twinningprojekt.

Regeringen gör fortsatt bedömningen att ett svenskt deltagande i EU:s twinning-program,

främst i Estland, Lettland, Litauen och Polen men också i övriga kandidatländer är av betydande vikt, inte minst i ett ordförandeskapsperspektiv. Den starka prioritering som Sverige ger utvidgningsprocessen i sin helhet motiverar att ett svenskt deltagande i dessa institutionsuppbyggande insatser bör eftersträvas.

Utöver de redovisade insatserna i Ryssland och Ukraina bidrar Sverige, genom medlemskapsavgiften till EU, med insatser i andra länder i OSS-regionen (Oberoende Staters Samväld) genom Tacis-programmet. Programmet omfattar alla länder inom Oberoende staters samväld samt Mongoliet. Insatserna inriktas på att stödja övergången till en marknadsekonomi med speciell tonvikt på att stödja demokrati och utveckling av ett rättssamhälle. En ny Tacisförordning för år 2000-2006 antogs av rådet i slutet av 1999. Förändringar i den nya förordningen innebär främst en ökad koncentration av insatserna, ökade investeringsmöjligheter samt nya instrument såsom industriellt samarbete och twinning. Ökad tonvikt läggs vidare på miljöfrågor och gränsöverskridande samarbete.

Diagram 4.2 Utveckling per land 1997-99

4.5 Insatser

4.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Under avsnitt 4.4 Politikens inriktning och avsnitt 4.6 Resultatbedömning finns exempel på insatser som gjorts med medel som anslagits inom politikområdet.

Under 1999 genomfördes på regeringens initiativ en fokuserad svensk satsning på Polen be-

nämnd "Polen i fokus". Syftet var att tydliggöra det breda svenska engagemanget för Polen och att långsiktigt stärka kontakterna mellan alla samhällssektorer i de båda länderna. I satsningen deltog lokala, regionala och nationella aktörer.

En särskild satsning benämnd "De baltiska ländernas år" genomförs under år 2000 för att vidareutveckla samarbetet mellan Sverige och de baltiska länderna. Projektet syftar dels till att främja de bilaterala kontakterna mellan Sverige och de baltiska länderna, särskilt inom näringslivet, dels till att bistå de baltiska länderna att stärka sin ställning bland Europeiska unionens medlemsländer samt dels till att stödja de baltiska regeringarnas insatser för att informera om Europeiska unionen inom det egna landet.

4.5.2 Insatser utanför politikområdet

Viktiga insatser görs också i de länder i Central- och Östeuropa som enligt OECD:s biståndsorgan, DAC, klassificeras som utvecklingsländer. Det rör sig om vissa länder i f.d. Sovjetunionen (Moldavien, Kaukasus och Centralasien) och f.d. Jugoslavien samt Albanien. Dessa insatser finansieras inom utgiftsområde 7, politikområde Internationellt utvecklingssamarbete och behandlas där.

För att främja tillväxt och sysselsättning i Sverige genom näringslivsinriktade insatser i Östersjöregionen har tidigare en miljard kronor avsatts i den så kallade Östersjömiljarden. Ytterligare en miljard kronor har beslutats av riksdagen för femårsperioden 1999-2003. Medlen skall användas för näringslivssatsningar och omfatta stöd till såväl företagsetableringar som projektexport och marknadsatsningar samt stöd till angelägna miljö- och energisatsningar. Insatserna, som samordnas med och kompletterar utvecklingssamarbetet med Östersjöländerna, finansieras inom politikområde Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande och behandlas under utgiftsområde 24.

4.6 Resultatbedömning

I budgetpropositionen för 2000 angavs målen:

- att främja en säkerhetsgemenskap
- att fördjupa demokratins kultur

- att främja en socialt hållbar ekonomisk omvandling
- att stödja en miljömässigt hållbar utveckling

4.6.1 Resultat

Verksamhetsresultat, analys och slutsatser

Inom samarbetet med Central- och Östeuropa sker övergripande resultatbedömningar fortlöpande. Vidare erhåller regeringen uppföljningar av insatserna i samband med regeringens beslut om landstrategier, som fastställs vart tredje år för samarbetsländerna i närområdet. De oberoende resultatanalyser som genomfördes 1999 och 2000 för Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland visade att det svenska stödet genomgående lämnat positiva bidrag till ländernas samhällsutveckling och att stödet i huvudsak varit i linje med de övergripande mål som anges för verksamheten.

Under år 1999 genomfördes också en utvärdering av Stiftelsen Östekonomiska Institutet. Utredarna drog slutsatsen att institutets verksamhet har ett övergripande långsiktigt värde för Sverige och för olika aktörer på den svenska marknaden, även om ansträngningar borde göras för att göra institutet mer synligt och operativt för svenska aktörer.

Regeringen bedömer att de insatser som genomförts under 1999 har varit relevanta för att närma sig de mål som regeringen ställt för verksamheten. Då denna typ av verksamhet innebär att en mängd aktörer samverkar i en internationell miljö, kan det för en enskild insats vara svårt att bedöma dess bidrag till målpuppfyllelsen.

Under år 2000 skall en utvärdering av det hittillsvarande samarbetet genomföras vilken skall ligga till grund för en kommande proposition om utvecklingssamarbetet med Central- och Östeuropa efter 2001.

Nedan redovisas hur Regeringskansliet, Sida, Svenska institutet m.fl. arbetat för att uppnå de fastställda målen.

Främjande av en säkerhetsgemenskap

Under verksamhetsåret 1999 har Sida och Regeringskansliet utgått från målsättningarna för det säkerhetsfrämjande stödet som föreskrivs i propositionen 1997/98:70 "Att utveckla ett grannlandssamarbete". Samarbetet med motparterna

har överlag fungerat väl. Detta framgår av rapportering och utvärdering från myndigheterna. Insatserna har legat i linje med de prioriteringar som gjorts.

Regeringen har med utgångspunkt i propositionen genomfört vissa förändringar i det säkerhetspolitiska stödet. Inom Regeringskansliet bereds insatserna av en beredningsgrupp som även fungerar som samråds- och policyorgan. Vissa beslut som avser insatser på myndighetsnivå har överförts till Sida, nämligen att bereda och besluta om insatser inom ramen för de civila myndigheternas verksamhet. Från den 1 januari 2000 har Sidans mandat utökats. Sida skall även kunna bereda och besluta om insatser rörande säkerhetspolitisk kompetens, fredsfrämjande insatser, demokratiskt totalförsvar samt gränsbevakning i den mån insatsen inte är av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk vikt.

Av de insatser som beretts och beslutats inom Regeringskansliet har den volymmässiga tyngdpunkten utgjorts av militär utbildning i Baltikum samt stöd till den baltiska sjöstyrkan BALTRON och den baltiska bataljonen BALBAT. Insatser för nedrustning och ickespridning av massförstörelsevapen i Ryssland har också varit av betydelse. Här kan nämnas fortsatta svenska insatser genom Försvarets forskningsanstalt vid kemvapenlagret i Kambarka samt Statens Kärnkraftsinspektions arbete med kärnämneskontroll, lagstiftning och fysiskt skydd. Ett omfattande försvarsupplysningsprojekt riktat till försvarsmakten och allmänheten har påbörjats i Lettland.

Av de insatser som genomförts av Sida har en betydande del bestått av insatser för bekämpande av internationell organiserad brottslighet. Kunskapsöverföring och utbildning inom områdena räddningstjänst, tullverksamhet och asyl- och migrationspolitisk kompetens har också varit omfattande. Samtliga dessa insatser har betydelse för den civila säkerheten i Östersjöregionen.

Kunskapsöverföringen har utgjort kärnan inom samtliga verksamhetsområden. Detta skapar långsiktighet och hållbarhet i stödet och medverkar till utveckling mot ett normalt grannlandssamarbete. Det materiella stöd som förekommit har varit nära knutet till denna kunskapsöverföring.

Fördjupande av demokratins kultur

Svenska institutet bedriver verksamhet som syftar till ett fördjupande av demokratins kultur i

samarbetsländerna. Särskilt fyller institutet härvidlag en viktig funktion på kultur-, utbildnings- och forskningsområdena. De olika samarbets- och utbytesprogrammen bidrar till att främja det vetenskapliga och kulturella utbytet mellan Sverige och samarbetsländerna, vilket i sin tur ger vidgade kunskaper om demokrati och därmed stärker demokratins förankring i samhället. Som exempel kan nämnas insatser genomförda inom området akademisk förvaltning som bidragit till att göra högskoleförvaltningarna i samarbetsländerna mer öppna och effektiva, vilket parallellt med annan samhällsutveckling gör demokratin mer hållbar. Språk- och integrationsstödet, som lämnas för integration av de ryskspråkiga befolkningarna i Estland och Lettland, är en angelägen insats. "Partnerskap för Kultur", ett projekt för dialog och erfarenhetsutbyte om kulturens möjligheter att främja yttrandefrihet och mångfald, demokrati och gemensam säkerhet, kommer att fortsätta till och med Sveriges ordförandeskap i EU första halvåret 2001.

Sida-finansierade insatser på demokratiområdet omfattar bl.a. utveckling av det civila samhället, uppbyggnad av lokalt självstyre, utveckling av rättssektorn och utbildning av journalister. I Vitryssland pågår ett särskilt demokratiorienterat stöd via svenska enskilda organisationer.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de insatser inom området demokrati som har genomförts under 1999 varit relevanta för de mål regeringen ställt på verksamheten och att målluppfyllelsen därigenom varit god.

Stödjande av en socialt hållbar ekonomisk omvandling

En betydande del av det svenska utvecklings-samarbetet är att hänföra till målet stöd till en socialt hållbar ekonomisk omvandling. Stöd på det ekonomiska och administrativa området är omfattande och varierande. Lantmäteri projekt, som har särskild betydelse för jordreformer, genomförs i flera av samarbetsländerna. Det näringslivsfrämjande stödet till Ryssland är - förutom StartÖst - främst inriktat på uppbyggnad och förstärkning av utbildningsinstitut för management och bankkunskap i Sankt Petersburg, Kaliningrad och andra städer. Genom Nordpraktik får ca 100 ryska företagsledare praktik på svenska företag. I Estland, Lettland och Litauen har det näringslivsfrämjande stödet minskat något i omfattning i enlighet med landstrategierna.

I enlighet med regeringens avsikter har fokus ökat på det sociala området. Exempel på insatser är hälsoreformer i samarbete med Världsbanken i Litauen. Även i Ryssland har åtagandena i den sociala sektorn ökat betydligt. Sociala projekt pågår i alla regioner i nordvästra Ryssland och i Moskva avseende metoder för socialt arbete inom åldrvård, handikapp, barn och familj samt missbruksproblem. Uppbyggande av en modern socialtjänst är ytterligare ett viktigt mål. Hittills har 1 500 ryska socialarbetare utbildats.

Hiv/aids är ett område som tillmäts stor betydelse och kampen mot tbc är av stor vikt. Sverige medverkar i utvecklingen av Världsbankens tbc/hiv-projekt. Insatser har även gjorts genom ett nordiskt-baltiskt projekt som syftar till att stärka de nationella tuberkulosprogrammen. En regional satsning för att bekämpa smittsamma sjukdomar har beslutats av Östersjöstaternas regeringschefer.

Beslut om insatser uppgående till ca 348 miljoner kronor med målet att stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling har fattats under 1999. I enlighet med samarbetsprogrammet ökar tonvikten på samarbete på det sociala området. De insatser som genomförts har varit relevanta för att uppfylla målet.

Stödjande av en miljömässigt hållbar utveckling

I enlighet med programmet för utvecklings-samarbetet 1999-2001 skall miljöinsatser ges fortsatt hög prioritet. Sida har under 1999 inom miljö-samarbetet beaktat de prioriteringar som finns inom Agenda 21 för Östersjöområdet - Baltic 21 samt Åtgärdsprogrammet för Östersjön. Två exempel är programmet för minskad miljöbelastning från jordbruket och introduktion av miljöledningssystem inom industrin i Sankt Petersburg. Svenska insatser för energieffektivisering och energibesparing i nordvästra Ryssland har gjorts inom ramen för Barents-samarbetet. Befrämjande av EU-integrationen har varit en central aspekt i miljö-samarbetet med kandidatländerna för både investeringar och kunskapsstöd. Genom Naturvårdsverket har stöd lämnats till uppbyggande av miljöförvaltningarna i Estland, Lettland, Litauen och nordvästra Ryssland.

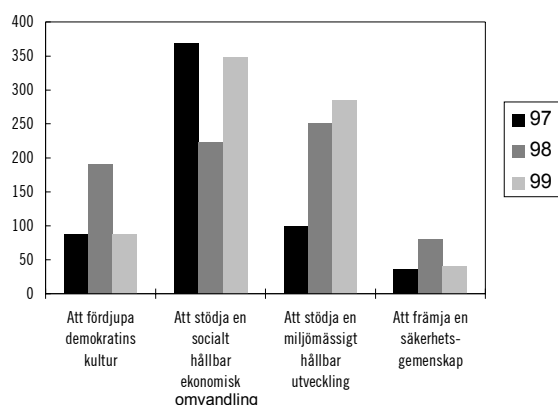
Miljö-samarbetet har under året löpt smidigt i de baltiska länderna. Två reningsverk har invigts. Beslut har tagits om delfinansiering av ett reningverk i Sigulda i Lettland. I Ryssland och Ukraina är det svårt att få investeringsprojekt till

stånd på grund av omfattande finansiella och institutionella svagheter. Förberedande och kapacitetshöjande insatser är därför en viktig del av miljöarbetet.

Statens kärnkraftinspektion och Statens Strålskyddsinstitut har i sin verksamhet inom Central- och Östeuropa under 1999 följt målsättningarna för det svenska kärnsäkerhetsprogrammet. I Litauen har verksamheten inriktats på att fullfölja pågående projekt avseende säkerhetshöjande åtgärder vid kärnkraftverket i Ignalina. I Ryssland har verksamheten karakteriserats av säkerhetsanalyser och stöd till direkta säkerhetsförbättringar vid Leningradverket och Kola kärnkraftverk.

En allmän slutsats är att de insatser som genomförts på miljöområdet under 1999 varit relevanta för de mål som regeringen ställt på verksamheten och att måluppfyllelsen därigenom varit god.

Diagram 4.3 Utveckling 1997-99 per mål

Ekonomiskt resultat

Utfallet 1999 på anslaget 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa ökade med 106 miljoner kronor jämfört med 1998. Reservationen minskade med 44 miljoner kronor. Utgiftsbegränsningen innebar att utbetalningarna blev lägre och reservationen högre än vad som annars planerats. Fördelningen av medlen på mål respektive länder framgår av diagram 4.1, 4.2 och 4.3.

På anslaget 9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier gjordes inga utbetalningar för skadeförluster under 1999.

4.7 Revisionens iakttagelser

Riksrevisionsverket (RRV) har i sin revisionsberättelse för Svenska institutet redovisat två huvudinvändningar mot institutets resultatredovisning, nämligen att resultatredovisningen i väsentlig omfattning inte uppfyller regleringsbrevets krav på återrapportering samt att det finns väsentliga brister i den underliggande dokumentationen av resultatredovisningen.

Regeringen konstaterar att Svenska institutet genomför en genomgripande rekonstruktion av sin ekonomiadministration. Syftet är bland annat att förbättra rutinerna vad gäller återrapportering. Regeringen har därutöver initierat en översyn av de anslags- och styrningsmässiga förutsättningarna för Svenska institutets verksamhet.

4.8 Budgetförslag

Tabell 4.2 Anslagsöversikt för Samarbete med Central- och Östeuropa

Tusental kronor

	Anvisat 2000	Beräknat 2001
9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa		
9:1.1 Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida	531 000	610 000
9:1.2 Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet	54 000	54 000
9:1.3 Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska institutet	4 636	4 636
9:1.4 Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa	135 364	196 364
Summa anslag 9:1	725 000	865 000
9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier	25 000	35 000
Summa anslag B	750 000	900 000

4.8.1 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa

Tabell 4.3 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall		Reserva- tion	
1999		794 000		1 022 849
2000	Anslag	725 000	Utgifts- prognos	943 000
2001	Förslag	865 000		
2002	Beräknat	600 000		
2003	Beräknat	900 000		

Ett program för samarbetet med Central- och Östeuropa har beslutats av riksdagen för perioden 1999-2001 som totalt omfattar 2 400 miljoner kronor.

Anslaget 9:1 Samarbete med Central- och Östeuropa omfattar anslagsposterna Samarbete med Central- och Östeuropa genom Sida, Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet, Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet samt Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa.

Eftersom samarbetet med Central- och Östeuropa är ett treårigt program som temporärt in-

går i myndigheternas verksamhet belastas anslaget 9:1 med vissa förvaltningsutgifter. Utfallet 1999 var 29,5 miljoner kronor. Budgeten för 2000 är 36,2 miljoner kronor. För 2001 avses högst 44,8 miljoner kronor avdelas för förvaltningsutgifter.

Av anslaget beräknar regeringen anslå 610 miljoner kronor till Sida, 54 miljoner till Svenska institutet, 4,6 miljoner kronor till Östekonomiska Institutet och 196,4 miljoner kronor till Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa.

Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Som framgår ovan under punkt 4.2 Utgiftsutveckling är budgetåret 2001 det sista året i det treåriga programmet för Central- och Östeuropa. Regeringen bedömer dock att samarbetet kommer att fortsätta och preliminärt har beräknats 600 miljoner kronor för år 2002 och 900 miljoner kronor år 2003. För att verksamheten inte avsevärt skall påverkas negativt under år 2001 föreslås att bemyndigande ges att under 2001 göra ekonomiska åtaganden om högst 860 miljoner kronor för insatser i Central- och Östeuropa under åren 2002-2004.

Tabell 4.4 Bemyndigande om ekonomiska förpliktelser

Miljoner kronor

	1999 utfall	2000 prognos	2001 beräknat	2002 beräknat	2003 – beräknat
Utestående förpliktelser vid årets början	236	450	594		
Nya förpliktelser	214	165	618		
Infriade förpliktelser*		21	352	480	380
Utestående förpliktelser vid årets slut	450	594	860		
Föreslagen bemyndiganderam	750	750	860		

* Utgiftsutfall till följd av ingångna förpliktelser.

Regeringens överväganden

Samarbetet med Central- och Östeuropa genom Sida

Med hänvisning till avsnittet 4.6 Resultatbedömning bedömer regeringen att de insatser som görs via Sida är av stort värde för samarbetsländerna och att de bidrar till en utveckling mot normalt grannlandssamarbete.

Regeringen bedömer att Sidas insatser på det säkerhetsfrämjande området har stor betydelse för ökad säkerhet i Östersjöregionen.

Regeringen beräknar att anslå 610 miljoner kronor till Sida för budgetåret 2001.

Samarbete med Central- och Östeuropa genom Svenska institutet

Med hänvisning till avsnittet 4.6 Resultatbedömning bedömer regeringen att Svenska institutets insatser för en fördjupning av demokratins kultur i samarbetsländerna har varit ändamålsenlig. Regeringen beräknar därför anslå 54 miljoner kronor till Svenska institutets verksamhet i Central- och Östeuropa för budgetåret 2001.

Den av Svenska institutet aktualiserade frågan om en fortsättning av det s.k. Nya Visbyprogrammet för samarbete inom utbildning och forskning bereds vidare.

Bidrag till Stiftelsen Östekonomiska Institutet

Stiftelsen Östekonomiska Institutet bildades 1989 gemensamt av staten och näringslivet. Institutets syfte är att främja kunnandet i Sverige om de ekonomiska förhållandena i Östeuropa. Institutets verksamhet inriktar sig främst på akademisk forskning om övergångsekonomierna. Östekonomiska Institutet riktar sig till både stat och näringsliv och förmedlar forskningsresultat genom publikationer och seminarier. Institutet är även internationellt verksamt och deltar i internationella konferenser och forskningsprojekt. Under våren 2000 har tjänsten som ansvarig för kontakter med den bredare svenska marknaden tillsatts.

Genom avtal åtar sig staten att lämna årliga bidrag till Östekonomiska Institutet. Under 1999 tecknades ett nytt femårigt avtal där staten förbinder sig att under perioden årligen lämna

4,6 miljoner kronor i bidrag. För budgetåret 2001 beräknas statens bidrag uppgå till 4,6 miljoner kronor.

Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa

I denna anslagspost ingår bl.a. medel för samarbete och stöd på det kärntekniska området, medel för multilateralt stöd samt medel för säkerhetsfrämjande insatser.

För att kunna bemöta den snabba utvecklingen i de Central- och Östeuropeiska länderna är det nödvändigt att det finns medel till regeringens disposition. Det är av vikt att stödja det samarbete som bedrivs genom internationella organisationer eftersom det kan uppstå synergieffekter genom samfinansiering mellan bilaterala och multilaterala program och projekt. Organisationerna skall huvudsakligen finansiera sin verksamhet genom ordinarie resurser, men regeringen avser även fortsätta att finansiera insatser som är av särskild betydelse för reformprocessen och som är otillräckliga i det internationella utvecklingssamarbetet.

Utgifter för administrativa kostnader i utrikesförvaltningen täcks av medel från denna anslagspost. I anslagsposten ingår även medel till handelshögskolan i Riga och juristhögskolan i Riga.

Vad gäller säkerhetsfrämjande insatser skall regeringen framgent bereda och besluta om följande insatser i den mån de är av särskild utrikes- och säkerhetspolitisk vikt:

- stöd till säkerhetspolitisk kompetens,
- fredsfrämjande insatser,
- demokratiskt totalförsvar,
- gränsbevakning,
- bekämpning av internationell och organiserad brottslighet,
- ickespridning och förstöring av massförstörelsevapen.

Regeringen beräknar att anslå 196,4 miljoner kronor till Övriga bidrag till samarbetet med Central- och Östeuropa för budgetåret 2001.

Utrikesdepartementet har, mot bakgrund bl.a. av förslag från kommittén för ekonomiskt samarbete i Östersjöregionen (Näringslivsutveckling

i Östersjöregionen, SOU 1999:125), låtit utföra en utredning av behoven av och inriktningen på statliga satsningar på riskkapital i Central- och Östeuropa samt det statliga riskkapitalbolaget Swedfund International AB:s verksamhet i Central- och Östeuropa. Utredningen konstaterar att det finns ett behov av svenskt statligt riskkapital för satsningar i Östersjöområdet, både hos svenska företag och hos företag på de lokala marknaderna i Baltikum och Ryssland.

Regeringen föreslår att huvudansvaret för riskkapitalsatsningar i Central- och Östeuropa kvarstår hos Swedfund, och att en tydlig uppdelning görs mellan denna verksamhet och Swedfunds verksamhet i u-länder. Detta bör ske genom en fortsättning och vidareutveckling av den riskkapitalverksamhet som dotterbolaget Swedfund Financial Markets AB bedriver för att utveckla de finansiella sektorerna i Baltikum. Därutöver kan kompletterande finansiering ske ur Östersjömiljard 2 och anslaget för Samarbeta med Central- och Östeuropa.

4.8.2 9:2 Avsättning för förlustrisker vad avser garantier för finansiellt stöd och exportkreditgarantier

Tabell 4.5 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Utfall	Reserv- ation	Utgifts- prognos
1999		0	548 000
2000	Anslag	25 000	32 000
2001	Förslag	35 000	
2002	Beräknat	0	
2003	Beräknat	0	

Länderna i Central- och Östeuropa har behov av finansiellt stöd för att påskynda reformprocessen. Detta kan bland annat avse betalningsbalansstöd eller exportkreditgarantier till vissa länder i Central- och Östeuropa. Medel avsätts för att täcka eventuella skadeförluster.

Regeringens överväganden

Finansiellt stöd

Sverige har under perioden 1991/92-1994/95 utfäst betalningsbalansstöd till 11 länder. Vid utgången av år 2000 har fem länder återbetalat sina lån. Den totala utestående skulden till Sverige

uppgår då till 1 295 miljoner kronor. För eventuella skadeförluster skall 10%, i något fall 15%, av den utestående skulden avsättas. Det sammanlagda behovet av avsättningar under år 2001 uppgår till 145 miljoner kronor. Hittills har 179 miljoner kronor avsatts för eventuella skadeförluster. Skillnaden på 34 miljoner kronor beror på återbetalda lån.

I och med att Sverige blev medlem i EU har det bilaterala betalningsbalansstödet ersatts med deltagande i EU:s gemensamma utlåning. Regeringen bedömer att behovet av ytterligare bilaterala insatser kommer att vara begränsat. En viss beredskap för bilateralt betalningsbalansstöd för vissa länder bör dock finnas i de fall gemensamt EU-stöd inte kommer till stånd. Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner ett statligt garantiåtagande för betalningsbalansstöd om 150 miljoner kronor under år 2001. I det fall möjligheten att ge betalningsbalansstöd skulle utnyttjas kommer medel för avsättningar att reserveras i samband med regeringsbeslut.

Exportkreditgarantiramen

Regeringen har inrättat en exportkreditgarantiramen på 2,5 miljarder kronor för de baltiska länderna och Ryssland. Affärer med Kazakstan, Ukraina och Vitryssland har även inkluderats vid kredittider över ett år i samfinansiering med internationella finansieringsinstitutioner. Syftet med ramen är att bidra till att utveckla näringsliv och infrastruktur i berörda länder samt att bidra till ett varaktigt samarbete mellan de berörda länderna och svenska företag. Regeringen har sedan 1993 avsatt 431 miljoner kronor för eventuella skadeförluster vilket belopp belastat anslaget för utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa.

Budgetåret 1999 godkände riksdagen en höjning av ramen från 2,0 till 2,5 miljarder mot bakgrund av den utvärdering som genomfördes under år 1998. Med hänsyn till den ekonomiska krisen i Ryssland har dock denna höjda ram tills vidare inte ställts till EKN:s förfogande. För att förhindra skadeförluster bör en restriktiv hållning intas till utnyttjande av ramen på Ryssland tills dess att den ekonomiska situationen har stabiliserats.

Verksamheten uppvisade en kraftig minskning under 1999 beroende dels på den instabila situationen i Ryssland, dels på att de baltiska länderna kommit allt längre i sin ekonomiska omvandling

så att allt fler transaktioner kan tas inom EKN:s ordinarie verksamhet.

I samband med utvärderingen av samarbetet med Central- och Östeuropa inför förslaget om ett nytt treårigt program kommer också en utvärdering att göras av den särskilda exportkreditgarantiramen.

Med anledning av höjningen av ramen med 500 miljoner kronor skall en avsättning för skadeförluster ske med 100 miljoner kronor under

en treårsperiod. För 1999 avsattes 6 miljoner kronor och för 2000 avsattes 25 miljoner kronor. På anslaget finns också 34 miljoner kronor som tidigare avsatts för finansiellt stöd. Regeringen föreslår att 35 miljoner kronor avsätts för budgetåret 2001. Därmed har de beräknade 100 miljoner kronorna avsatts.

Av de hittills gjorda avsättningarna på 431 miljoner kronor har 37 miljoner kronor utbetalats till EKN för skadeförluster.